خلاصه دسورتونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

او نور ګنړ معلومات د سورتونو

سورة الفاتحه - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظله

طالب: محمد ایوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۃِ فاتحه

(۱) مکی سورۃ دے په ترتیب دقران کے په اول نمبر او په نزول کے ۵ نمبر لیس دسورۃ مدثر نه دے. علق-قلم-مزمل-مدثر-فاتحه، دمکی او مدنی سره ته نو تخصیص ز که کولے شی چه بعضے الفاظ لکه صلواة، جهاد، یا زکوٰة په مکی سورتونو کے لغوی معنی سره رازی او مدنی سورتونو کے په اصطلاحی معنے سره رازی بل دا چه مکی سورتونو کے خطاب زیات تر مشرکانو او امیان ته وی او مدنی سورتونو کے خطاب همیشه اهل کتابو او عالمانو ته وی مکی سورتونه هغه دی چه هجرت نه مخکے نازل شوے دی اگر چه په طائف یا بل مقام کے والے نه وی او مدنی هغه دی چه هجرت نه بعد نازل دی اگر چه د خیبر په موقع یا فتح مکه نه پس ولے نه وی - 124=28+86

(۲) **نومونه دسورۃ فاتحه:** دفاتحے گنړ نومونه دی قانون دادے چه کثرۃ الاسماء تدل علی کثرۃ الصفاء لکه یوسړے چه قاری هم دے عالم هم، حافظ او مفتی هم دے دا گنړ القابات ددے سړی په گنړ وصفاتو دلالت کوی دغه شان دفاتحے هم گنړ نومونه دی او دا نومونه چا دزان نه نه دی جوړ کړے - بلکه دا ټول نقل دی د نبی ﷺ نه:

(۱) **فاتحه:** افتتاح نه دے پرانستونکے: دے سورۃ سره افتتاح دقران اشوه... (۲) **اساس القران:** بنیاد دقران یا خلاصه دقران: دتمام اسمانی کتابونو او دقران خلاصه هم په دے سورۃ کے ده

(۳) **سورۃ صلوٰۃ:** حدیث دے: لاصلوٰۃ لمن لم یقراء بفاتحۃ الکتٰب په جمع کے امام او په زنانه مونز کے مونز گزار به خاتحه وائی ورنه مونز نه کیگی نور سورتونه دمخلوق په خوخه او دا سورۃ دخالق په خوخه دے

(۴) **سورۃ حمد:** په شروع ددے سورۃ کے حمد ونه دی (۵) **سورۃ الشافیه:** دا سورۃ روحانی بیمارود پاره شفاده که چرے معنے مطلب سره پورا یاد کړے شی او عمل پرے اوکړے شی

(۶) **کافیه:** چا چه دا سورۃ زده کړو معنے او مطلب سره اوعمل ئے پرے اوکړو نو د جهنم نه خلاصی د پاره به کافی شی ده لره (۷) **وافیه:** مکمل دمضمون لحاظ سره: درجه په درجه دیکے ټول بیانات دی

(۸) **رقیه:** دم والا سورۃ: لکه شنگه چه ابوسعید الخدریؓ خپلو ملگرو سره جهاد ته تلے وو په لاره کے دیو قوم مشر چه ماریا لړم خوړلے وو.... ۱۰۰ اکډے ترے واخستے ... بعضے خلق ددے نه په دم پیسے اخستلو استدلال کوی مگر دا غلط دی هغه خو مال غنیمت وو ستا دا شه دی.

(۹) **کنز:** خزانه دعلومو: شیخ القران صاحب به فرمایل چه که چرے ماته الله شپگ ۶ کاله عمر راکړی او زه مسلسل هم دا فاتحه بیانوم نو زما عمر به ختم شی مگر ددے فاتحے علوم به ختم نشی

(۱۰) **تعلیم المسئله:** دسوال کولو چل یا علم: ژومبے تعریفونه دالله، بیا خپله عاجزی، بیا سوال کول بل دا چه شه غوښتل پکاردی هدایت او په دے ثابت قدمی او شنگه به غواړے احادیثو کے رازی چه بهترینه دعا دیونسؑ وه (لا اله الا انت سبحٰنک ...) ز که چه د دعا درے شرائط دوا و هغه درے واړه دے دعا کے وو (۱) چه دچا نه غواړے هغه به بخل نه پاک گنړے

(۲) چه شه غواړے نو ددغے ثیز به هغه مالک گنړے (۳) خپل زان به عاجزه گنړے.

(۱۱) **ام القران:** اُم اصل یا مورته وائی شنگه چه مور اصل د بچی وی دغسے سورۃ فاتحه اصل دټول قران ده

(۱۲) **ام الکتاب:** دټولو اسمانی کتابو اصل یا خلاصه هم دے فاتحه کے ده

(۱۳) **سبع مثانی:** اووه ایتونه چه بار بار ویلے کیگی مانزه کے

(۳) **وجه دتقدیم:** هسے خو مونگ علماء ددے لس وجوهات خائی مگر هغه زیات ترعلمی دی دلته صرف دوه وجوهات وایو:

(۱) ټول قران په دوه قسمه ایتونو مشتمل دے یو علمی بل عملی علمی دعلم او عقیدے سره تعلق لری لکه توحید او رسالت یا ایمان بالاٰخره وغیره او عملی صرف عمل سره تعلق لری لکه قیام الصلوٰۃ یا حج وغیره نو په دے فاتحه کے دا دواړه قسمه موجود دی ژومبی درے ایتونه علمی دی چه عقیدے سره ئے تعلق دے او بل ثلورم ایت ایاک نعبد... تعلق عمل سره دے

(۲) په اعتبار دفهم قران ۴ حصے دے (۱) الخالق لکل...(۲) الربی...(۳) المبارک فی...(۴) ایمان... نو فاتحه الحمدلله کے خالق ته اشاره ده رب العالمین کے ددویمے حصے خلاصه ده په الرحمٰن کے دریمے حصے المبارک. خلاصه ده او په مالک یوم الدین کے داٰخرئے حصے خلاصه ده نو فاتحه خلاصه دقران ده او قانون دادے چه خلاصه مقدم وی په تفصیل او تفسیر

حضرت مولانا شبیر احمد عثمانیؒ دفاتحے دتقدیم وجه داخائی چه قران کے ۶ خبرے دی ، توحید+رسالت+احکامات+قیامت+حال دمنونکو+حال دنه منونکو نو فاتحه کے دا شپگ واړه شته پوهه عالمان چه خطاب کوی نو ژومبے خلاصه مخکے کړی او بیا پرے مفصل بیان اوکړی

(۴) **مقصد دسورۃ** یا دعوه یا محور یا زبده (نچوړ) دسورۃ چه ټول سورۃ دهغے نه تاویگی هغه دے (۱) ایاک نعبد وایاک نستعین (۲) مقاصد اربعه عالیه- قران پاک 8 مسئلے بیانوی چه 4 یکے مهمات او 4 یکے ممدات دی مهماتو ته مقاصد اربعه عالیه هم وائی چه هغه دادی (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت .... مهمات دادی..... نو فاتحه دغه ژومبی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفاتحے د هرایت او لفظ نه دا سے ثابت دی چه الحمدلله نه تر ایاک نستعین پورے توحید خو په ډاگه دے مگر اهد نا الصراط ...ضالین پورے شنگه ثابت دے دا سے چه مونگ دا سوال دهغے ذات نه دا سے کوو چه ددے کار متصرف صرف الله دے اثبات درسالت ترے دا سے ثابت دے چه دا علمی او عملی مسئلے مونگ ته چا بیان کړے یارا وړے دا رسول- شه کے درته بیان کړے قران کے.- دے نه صداقت الکتاب مسئله واضح شوه دغسے صداقت الکتاب هم واخله چه دا صفات دالله یا صفات دبنده چه ایاک نعبد وغیره کے دی مونگ ته رسول شنگه رارسولے ده دا ئے په قران کے بیان کړے ده الله رحمٰن او رحیم دے او قران هم د الله رحم دے یونس ۵۸ قل بفضل الله وبرحمته.... هم دغسے مسئله دایمان بالاٰخره هم واخله چه دا حمد ونه دالله شه د پاره وائے او دا عبادت دالله شه د پاره کوے دے د پاره چه په قیامت کے مے پکار راشی بل دالله رب یعنی تربیت دبدن او دروح کونکے دے نو دروح تربیت په قران سره کوی دے د پاره چه دا روح مے قیامت کے بچ شی دعذابه- په مالکِ یوم الدین سره اثبات دقیامت براه راست نو مختصر دا چه دفاتحے هرایت یا هر لفظ نه دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) تقسیم دسورة: هسے خو ددے سورۃ فاتحے تقسیم په 8 او 15 حصو پورے شوے دے، مگر دلته مونګ صرف په درے حصو کے کوو۔ نو سورۃ تقسیم دے په اعتبار د مضامینو سره په دریو حصو کے:

(۱) ړومبی درے ایتونه (الحمدلله نه تر مالک یوم الدین) مشتمل دی په اسماء حسنه د الله چه یو اسم (الله) اسم ذاتی او باقی ثلور صفاتی دی۔ په الحمدلله سره رد په تمامو مشرکانو کیګی په رب العالمین سره رد په تمامو مجوسیانو او صائبینو کیګی په الرحمن الرحیم سره هم رد په مشرکانو کیګی چه د برکت ذمه دار بل ثوک ګنړی به مالک یوم الدین سره ردد ے په هغه مشرکانو چه بل لره د شفاعت ذمه دار ګنړی نو داړو مبی حصه مختص ده حقوق الله لره

(۲) آیت ۴ چه حقوق الله او حقوق العباد یکے مشترک بیانیګی په ایاک نعبد کے د الله حق دا وو چه عبادت خاص کړے شی الله لره او د بنده حق دا دے چه دے عبادا و کړی او د غسے په ایاک نستعین کے هم۔

(۳) آیت ۵ نه تر آخر پورے۔ د یکے خالصۃً د بنده حقوق دی چه یکے د دریو ډلو بیان دے اجمالاً۔ کله چه بنده وائی چه اهدنا الصراط المستقیم نو حدیث قدسی دے چه الله فرمائی چه هٰذا لِعَبدی داز ماد بنده حق دے۔ نو سورۃ فاتحه کے ردد ے په ثلورو فرقو (۱) دهریه: د دوی دا دعوه ده چه الله نشته داهر شه حادثاتی طور پیدا دی او حادثاتی طور به فناه شی نو الحمدلله سره پدے دهریه باندے رد او شو چه الله خالق د دے هر شه دے۔ (۲) **مجوسیان او صائبین** (آتش پرست او نمر پرست) په رب العالمین سره (۳) ردد ے په مشرکانو چه د زیارتونو او بتانو عبادت کوی په رب او رحمن سره (۴) هغه **فلاسفران** چه یو مخلوق د بل د پیدائش او فناه کولو سبب ګنړی شه ته چه cause &effect relationship وئیلے کیګی۔

تفسیر کبیر د فاتحے متعلق لیکی چه په فاتحه کے ۵ خبرے د الله او ۵ د مخلوق سره متعلق دی: د الله سره متعلق ۵ خبرے (۱) الوهیت (۲) ربوبیت (۳) رحمانیت (۴) رحیمیت (۵) مالکیت۔

د بنده متعلق (۱) عبادات (۲) استعانت (۳) طلب د هدایت (۴) طلب د استقامت (۵) طلب د نعمت نو روستنی ۵ د ړمبو ۵ سره د اسے ترتیب وار تړی چه مونږ ستا بندګی ځکه کوو چه ته الله او اله یے۔ مونږ ستا نه استعانت یا مدد ځکه غواړو چه ته رب یے۔ او تا نه هدایت ځکه غواړو چه ته رحمن یے۔ او تا نه استقامت ځکه غواړو چه ته رحیم یے خاص رحم ستا په خاص خلقو دی۔ او تا نه د نعمت سوال ځکه کوو چه ته مالک د سزا او جزا یے۔

(٦) امتیازات د سورة فاتحے : *(۱)* سورۃ ممتاز دے په اجمالی خلاصے د قران۔ قران ثلور حصے دے د ثلورو مقاصدو لحاظ سره۔ اثبات د توحید - رسالت - صداقت الکتاب - ایمان بالآخره۔ نو فاتحه د دے ثلورو واړو حصو خلاصه پیش کوی اجمالاً او مختصراً *(۲)* سورۃ ممتاز دے په بیان د تمام اسمانی علومو کوم چه په کتب سابقاو کے دی۔ د هغے ټولو علومو لُباب **ایاک نعبد وایاک نستعین** دے *(۳)* دا سورۃ ممتاز دے په بیان د چل/طریقے خولو د سوال۔ روستو به ئے وضاحت او شی *(۴)* سورۃ ممتاز دے په بیان د دعا خاص کولو چه کوم دعا غوښتل لازم دی - اهدنا الصراط المستقیم *(۵)* دا سورۃ ممتاز دے په خاص کید و د مونځ سره چه ورته سورۃ صلٰوۃ هم وائی یعنی د دے نه بغیر مونځ نه کیګی۔ مقتدی یا امام به ضرور فاتحه وائی۔ په نو مونو د فاتحے کے د دے وضاحت شوے دے۔

هغه حروف چه فاتحه کے نشته: (۱) ث/ثا (۲) خ/خا (۳) ز (۴) ژ/ژا (۵) ش (٦) ظ/ظا (۷) ف/فا دا ټول په انعام ۱۲۲ کے راجمع دی دا حروف په فاتحه کے ولے نشته نو بعضے علماء فقها جواب کوی۔ چه ځکه چه دا الفاظ زیات تر د عذاب زانو کے استعمال دی او فاتحه شفا دا سورۃ دو۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراض(۵)ایت ۱۰۶ په نسخ باندے چه ن یوه خبره کوے او صابلہ۔ جواب (۱)ایت ۱۰۶ نات بخیر منه (۲)زهٔ دالله دحکم تابع یم

اعتراض(۶)ایت ۱۱۶ په اتخاذ الولد باندے چه ته مونگ دنا ئبانو نه منع کوے۔ نو ۵ جوابونه کوی(۱) سبحانه (۲)بل له مافی السمٰوٰت والارض (۳)کل له قانتون(۴)بدیع السمٰوٰت والارض (۵)واذا قضٰی امراً فانما یقول له کن فیکون

اعتراض(۷): ایت ۱۱۸: که ته رشتو نے پیغمبر ئے نو ستا په رسالت دِ الله ماسره خبرے او کړی: جوابونه دوه کیګی۔ (۱)ایت ۱۱۸: کذالک قال الذین من قبلهم (۲)قد بین الاٰیٰت لقوم یوقنون ددے دوہ جوابونو نه علاوه علماء ددے جواب هم کوی چه یو مجازی بادشاه دحکم نافذ کولو د پاره دهر چا دروازے ته نه زی۔ نو حقیقی بادشاه څنګه داسے او کړی۔

داووم او اتم اعتراض در میان ورے خبرے دی۔(۱) ایت ۱۲۵: بیت الله د توحید مرکز و ونواے نبی اسرائیلو تاسو پکښے شرک و لے شروع کړو۔(۲)ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجوده پیغمبر محمد ستاسو د نیکه ابراهیم دعاوه۔ نو و لے دا پیغمبر نه منے (۳)۱۳۲-۱۳۴: توحید ټولو انبیاء کرامو سبق او تبلیغ و ونو تاسو و لے د توحید نه انکار کوے۔

اعتراض(۸): ایت ۱۴۲: په تحویل د قبلے چه ته په چل دین کے پخپله په شک او تردد کے ئے۔ کله یو خوا ځ کله بل خوا ځ۔ جواب ایت ۱۴۲: لله المشرق والمغرب (یعنی زهٔ دالله دحکم تابع یم۔۔۔)

اعتراض(۹): دصفا او مروا په طواف۔ چه چپله خود صفا او مروا طواف کوے حالانکه دوه بتان (نائیله او اسلاف) وو۔ او مونگ د بتانو دعبادت نه منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا والمروة من شعائر الله

بیا نور و ایتونو کے زواجر، انذار، دملا دتوبے درے شرائط په ایت ۱۶۰ کے، دلائیلو په توحید، رد د شرک او بیان د محرماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتة..

(چه کله تفسیر و دے دو یمے حصے ختم شی نو هلته باقی خلاصه به بیانوو)

دریمه حصه ایت ۱۷۷-۲۵۳: په دے کے جهاد فی سبیل الله ذکر کولے شی: اول د جهاد د پاره درے منازل دی:

منزل(۱) سورة البقره کے دے: ددے په حقله درے اهمے خبرے کوی: (۱)تربیت د مجاهد (۲)اصلاح د چل ملک (۳) اصلاح د چل کور

منزل(۲) په سورة انفال کے : چه په میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوی

منزل(۳) په سورة مجادله کے: یعنی د فتحے نه بعد قانون و آداب (تفصیل د پاره او ګوره شروع د دریمے حصے په قران کے)

نو ایت ۱۷۷ کے د مجاهد لس صفات ذکر کوی ۵ د عقیدے سره او ۵ د عمل سره متعلق دی۔ بیا اصول اربعه لسیاست المدن (د ملک اصلاح د پاره څلور اصول) ذکر کوی۔ لکه

(۱)ایت ۱۷۸ قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰ تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔۔)

(۳)ایت ۱۸۳ فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نهی عن الارتشی (لا تاکلوا اموالکم۔۔۔)

بیا بیان د حج په څنګه حج کے مال او بندد داڑه لګی دغه رنګ جهاد کے هم د داڑه لګی۔ ایت ۱۸۹۔ بیا ایت ۲۱۵-۲۴۲ پورے ۱۸ توانین د کور مولو بیا نیګی۔ هغه دا دی:

(۱)ایت ۲۱۵ دکور مشر به هغه وی چه مال لګوی (۲) ایت ۲۱۶: مشر به د چل کور مدافعت کوی (۳) ایت ۲۱۷ قتال فی شهر الحرام (۴)ایت ۲۱۹: نهی عن الخمر والمیسر

(۵)ایت ۲۲۰: اصلاح الیتمٰی (۶) ایت ۲۲۱ نهی عن النکاح المشرکین (۷)ایت ۲۲۲ نهی عن الجماع فی حالت الحیض (۸)ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹)ایت ۲۲۴: قسم خوړل دالله په نوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسئله د ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: دطلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳ مسئله درضاعت (۱۳)ایت ۲۳۴: کنډے ښځے عدت

(۱۴)ایت ۲۳۵ حکم الخطبة (لا جناح علیکم...) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق د غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸ مسئله د صلوٰة (۱۷)ایت ۲۴۰ وصیت للازواج

(۱۸)ایت ۲۴۱ مسئله د فائدو ورکولو طلاق شوے ښځے ته

ددے نه بعد مسئله د جهاد پرے تفریع کیګی په بیان د جالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲ چه پکے دامیر د جهاد د پاره دوه شرائط خائی (۱)علم (۲) جسم یعنی همت

(چه کله تفسیر و دے دریمے حصے ختم شی نو هلته باقی خلاصه به بیانوو)

څلورمه حصه: ایت ۲۵۴-۲۸۶ پورے: په دے کے انفاق فی سبیل الله ذکے دے۔ چه ترغیب ورکوی منفقینو د مال ته فی سبیل الله او زجر ورکوی بخلا ته:

ایت ۲۵۴: د مرګ نه مخے انفاق او کړے ایت ۲۵۵-۲۵۶: هغه دعوه ذکر کوی چه کومے مسئلے د پاره به انفاق کوے۔ بیا د دوه فرقو بیان کوی یو ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چه بیان د شیطان او نمرود دے چه سرکشه فرقه ده بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چه بیان اصحاب الرشد کوی لکه ابراهیم او عزیز بیا مثالونه د پاره دخرچ کولو په ایت ۲۶۱-۲۶۳ (دالله در ضا د پاره) او ایت ۲۶۴-۲۶۶ کے د دنیا غرض د پاره۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال ورکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱ : ۵ دفعات په سود خورو باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چه بیان د معاملاتو کوی۔ چه لین دین به څنګه کوے۔

بیا آخر رکوع کے بیان د هغے څلور و مسئلو کوی کومے چه تیرے شوے په ټول سورة کے به ایت ۲۸۴ کے بیان د توحید په لله مافی السمٰوٰت سره په ایت ۲۸۵ کے اثبات د رسالت کوی په امن الرسول سره ۔ دریم په ایت ۲۸۶ کے په لا یکلف الله سره بیان د جهاد کوی او انفاق پرے قیاس کوی ځکه چه انفاق نه بغیر جهاد ممکن نه دے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) اثبات درسالت: (چه نبیٔ دالله پیغمبر دے او آخری دے) نبیٔ ﷺ چیله فرمائی چه زما مثال داسے دے لکه یو عمارت وی هغے کے یو خښته کمه وی۔ مالک ئے الگوی هغه بلډنګ برابرشی۔
انا خاتم النبیین لانبیَّ بعدی او ددے اثبات دتوحید ورسالت داهم مقصد دے چه درسول په طریقو کے کامیابی ګنړل۔ بدعتی چه بدعت کوی۔ نو نبی ګره نه آخری رسول ګنړی۔ نه دهغه طریقو کے کامیابی ګنړی

(۳) الجهاد فی سبیل الله: جهاد که د جهد نه شی نو معنی ئے ده انتهائی کوشش کول۔ د پاره د اشاعت د قران او سنتو۔ چه دا دین دالله دے۔
او که جهاد د جهد نه شی نو مطلب یے دے فراختیا یعنی هغه عمل چه اسلام ته فراختیا ملاویګی او مقابله کے کفر تنګیګی او ختمیګی۔

(۴) الانفاق فی سبیل الله: دالله ددین د پاره مال لګول۔ (اوس ئے ربط ته او ګوره: انفاق به جهاد ذپاره کوے جهاد به اثبات درسالت د پاره کوے او اثبات درسالت سره ملک کے توحید رازی)
نو ړومبے دوه مسئلے دمهاتو نه او آخرے دوه مسئلے دمداتو نه راواخستے۔ باقی هغه ټلور نور چه صداقت الکتب + ایمان بالآخرة او تنظیم + آداب دی۔ دهغے هم ذکر کیګی مګر
مختصراً/ضمناً۔ تفصیل په دے سورة کے ددغے ټلورو مسئلو کیګی۔ قران زده کولو د پاره اصل کے ددے مسئلو ضرورت وی۔ پریدے هغه نورے خبرے چه ۱۶ علوم خلق یادوی۔

تقسیم دسورة: سورة ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات د توحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات درسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجهاد فی سبیل الله بیانوی
(۴) ایت ۲۵۴-آخر پورے: الانفاق فی سبیل الله بیانوی

خلاصه دسورة ړومبے حصه: بیا دغه ړومبے حصه تقسیم ده په دریو بابونو باندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چه بیان د فرق ثلاثه کوی کومے چه سورة الفاتحه کے مختصراً بیان شوے۔ نو دلته دهغوی صفات، دهغوی حکم دنیاوی او اخروی هم بیانوی۔

باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغه ړومبے باب اصل کے بطور تمهید وو۔ د پاره ددے دویم باب۔ زکه چه دلته کے اصل مسئله یایها الناس اعبدو ربکم ذکر کولے شی۔ د یکے سبق دے مبلغ ته چه هر کله ته
بیان د توحید او کړے نو خلق به درے ډلے کیګی۔ او په اصولو دقران کے په اتم نمبر باندے ددے دریو ډلو بیان شوے وو۔

نو دے باب کے ړومبے خطاب عام دے۔ او دعوه د توحید ده۔ چه ۵ دلائیل عقلیه پرے بیانیګی۔ او بیا ثمره پرے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا الله انداداً۔ بیا اثبات درسالت، بشارت
مومنانو ته او دفع داعتراض په ایت ۲۶ کے په ان الله لا یستحی ... بیا ایت ۲۸-۳۷. پورے ټلور نعمتونه ذکر کولے شی په کیف تکفرون بالله سره (۱) چه دنشت نه م شته کړے
(۲) ددنیا ټول نعمتونه م تا لره پیدا کړل (۳) ستاسو نیکه ته م عزت نصیب کړو په ټولو فرشتو (۴) لغزش م ورته هم معاف کړو۔ وغیره

باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ړومبے رکوع بطور تمهید چه خطاب عام نه پس خطاب خاص کولے شی په یٰبنی اسرئیل الذکروا سره چه ړومبے د بنی اسرائیلو درے خصلتونه ذکر کوی۔
لکه (۱). تحریف (ولا تشتروا...ایت ۴۱) (۲) تلبیس الحق بالباطل/کتمان حق ایت ۴۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس...ایت ۴۴)
ددے مقابله کے دمومنانو درے صفات: (۱) صبر (۲) صلٰوة (۳) ایمان بالآخره ایت ۴۵-۴۶ *(دا ړومبے رکوع بطور تمهید ده وړاندے ۶ خطابونو د پاره چه خطابات په ورته وائی)*
خطاب (۱): بیان د اتو نعمتونو او دوه قهمتونو/عذابونو: نعمتونه دادی: (۱) نجات من الفرعون ایت ۴۹ (۲) نجات من الغرق ایت ۵۰ (۳) ایتاة الکتاب ایت ۵۳
(۴) عفوه من القتل ایت ۵۱-۵۴ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تظلیل الغمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن والسلوٰی ایت ۵۷ (۸) انفجار العیون من الحجر ۶۰
دوه قهمتونه/عذابونه دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت واهوان بسبب کفران ۶۱
خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲ د بنی اسرائیلو مشرانو درے خصلتونه: (۱) نقض العهود ۶۳-۶۴ (۲) الحیل فی ذبح البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل النفس ۷۲
او د موجوده بنی اسرائیلو ټلور رخامے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافقت ۷۶ (۳) تقلید د آباواجداد ۷۸ (۴) مخصصین لانفسهم بالجنه ۸۰
خطاب (۳) انکارهم من الاوامر واتیانهم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار د مخکے انبیاؤ نه ایت ۸۷-۸۸
خطاب (۵) انکار د موجوده نبیٔ نه ۸۹ خطاب (۶) خلاصه د ماسبق ۹۵

(چه کله تفسیر ددے ړومبے حصے ختم شی نو حلله باقی خلاصه به بیانوو)

دویمه حصه ایت ۹۷-۱۷۶ دا ړومبی ټلور ایتونه په دواړو حصو کے شمارولے شی۔ لکه شنګه چه علماء خپلو کتابونو کے بابونه تړی۔ او دهر دوو بابو درمیان کے یو فصل وی۔ چه د غے فصل کے مخکے او روستو دواړه
بابونه تړلے شوے وی۔ دغه شان د ټلورو ایتونه دواړه حصے خپلو کے داسے تړی چه ړومبے حصه کے اثبات د توحید وو او دویمه کے اثبات درسالت دے۔ نو دا دواړه مسئلے د جبرائیلؑ رسولؑ ته دالله
طرف نه راوړے وے۔ لهذا په جبرائیلؑ باندے اعتراض په ددے دواړو مسئلو اعتراض دے۔ نو په دے وجه دویمه حصه مونګ د ایت ۱۰۰ په زائے د ایت ۹۷ نه شروع کوو۔
نو ایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ او دهغے جوابونه او ایت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شه نورے اهمے خبرے د رسالت مسئلے سره متعلق دی۔
اعتراض (۱) په جبرائیلؑ باندے ۹۷-۹۸: چه مونګ تا لره رسول او دا قران زکه نه منو چه تا لره وحی جبرائیلؑ راوړی چه هغه زمونګ په مشرانو عذابونه راوستے دی۔ نو ۵ جوابونه کوی۔
جواب (۱) قران دالله په حکم نازلیګی۔ (۲) قران د مخکے کتابونو تصدیق کوی۔ (۳) هدٰی (۴) وبشرٰی (۵) ایت ۹۸: څوک چه جبرائیلؑ سره دشمنی کوی نو هغه الله سره دشمنی کوی نو الله هغه سره...
اعتراض (۲) سلیمانؑ باندے ایت ۱۰۲: چه ته د سلیمانؑ صفائی بیانوے حالانکه هغه جادوګر وو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: وما کفر سلیمان ولکن الشیطن کفروا
اعتراض (۳) ته مونګ د سحر نه منع کوے حالانکه الله ددے خولو د پاره دوه فرشتے هاروت او ماروت رالیګلے وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما فتنة فلا تکفر
اعتراض (۴) ایت ۱۰۴ چه ته مونګ د خپلو مشرانو د دین او رسم رواج نه منع کوے جواب ایت ۱۰۴: لا تقولوا راعنا د شرک او د بے ادبے خبرے مه کوے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراض(۵) ایت ۱۰۶ په نسخ باندے چه نن یو خبره کوے او صبا بله۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶ نات بخیر منه (۲) زهٔ دالله د حکم تابع یم

اعتراض(۶) ایت ۱۱۶ په اتخاذ الولد باندے چه ته مونګ د نائبانو نه منع کوے۔ نو ۵ جوابونه کوی (۱) سبحانه (۲) بل له مافی السموٰت والارض (۳) کل له قانتون (۴) بدیع السموٰت والارض (۵) واذا قضی امراً فانما یقول له کن فیکون

اعتراض(۷): ایت ۱۱۸: که ته رشتونے پیغمبرے نو ستا په رسالت دِ الله ما سره خبرے اوکړی: جوابونه دوه کیګی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذالک قال الذین من قبلهم (۲) قد بینّا الاٰیٰت لقوم یوقنون

ددے دوو جوابونو نه علاوه علماء ددے جواب هم کوی چه یو مجازی بادشاه د حکم تانفذ کولو د پاره دهر چا دروازے ته نه ځی۔ نو حقیقی بادشاه څنګه داسے اوکړی۔

داووم او اتم اعتراض درمیان ورے خبرے دی۔(۱) ایت ۱۲۵: بیت الله د توحید مرکز وو نو اے بنی اسرائیلو تاسو په کښے شرک ولے شروع کړو۔(۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجوده پیغمبر محمد ستاسو د نیکه ابراهیم دعاوه نو ولے دا پیغمبر نه منے (۳) ۱۳۲-۱۳۴: توحید ټولو انبیاء کرامو سبق او تبلیغ وو نو تاسو ولے د توحید نه انکار کوے۔

اعتراض(۸): ایت ۱۴۲: په تحویل د قبلے چه ته په خپل دین کے په خپله په شک او تردد کے ئے۔ کله یو خوا مخ کله بل خوا مخ۔ جواب ایت ۱۴۲: لله المشرق والمغرب (یعنی زهٔ دالله د حکم تابع یم۔۔۔)

اعتراض(۹): د صفا او مروا په طواف۔ چه خپله خو د صفا او مروا طواف کوے حالانکه دوه بتان (نائیله او اسلاف) وو۔ او مونګ د بتانو د عبادت نه منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا والمروة من شعائر الله

بیا نور د ایتونو کے زواجر، انذار، دملا د توبے درے شرائط په ایت ۱۶۰ کے، دلائیلو په توحید، رد د شرک او بیان د محرماتو کولے شی انما حرم علیکم المیتة..

(چه کله تفسیر د دے دویم حصے ختم شی نو حلہ باقی خلاصه به بیانوو)

دریمه حصه ایت ۱۷۷-۲۵۳: په دے کے جهاد فی سبیل الله ذکر کولے شی: اول د جهاد د پاره درے منازل دی:

منزل(۱) سورة البقره کے دے: ددے په حقله درے اهمے خبرے کوی: (۱) تربیت د مجاهد (۲) اصلاح د خپل ملک (۳) اصلاح د خپل کور

منزل(۲) په سورة انفال کے: چه په میدان جنګ کے ۶ قاعدے ذکر کوی

منزل(۳) په سورة مجادله کے: یعنی د فتحے نه بعد قانون و آداب (تفصیل د پاره او ګوره شروع د دریمے حصے په قران کے)

نو ایت ۱۷۷ کے د مجاهد لس صفات ذکر کوی ۵ د عقیدے سره او ۵ د عمل سره متعلق دی۔ بیا اصول اربعه لسیاستِ المدن (د ملک اصلاح د پاره څلور اصول) ذکر کوی۔ لکه

(۱) ایت ۱۷۸ قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰ تقسیم المال بل القانونِ شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳ فرضیتِ الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نهی عن الارتشی (لا تاکلوا اموالکم۔۔۔)

بیا بیان د حج په څنګه حج کے مال او بندن داړه لګی د غه رنګ جهاد کے هم دواړه لګی۔ ایت ۱۸۹۔ بیا ایت ۲۱۵ ۲۴۱ پورے ۱۸ قوانین د کورنئ ولو بیانیګی۔ هغه دا دی:

(۱) ایت ۲۱۵ د کور مشر به هغه وی چه مال لګوی (۲) ایت ۲۱۶: مشر به د خپل کور مدافعت کوی (۳) ایت ۲۱۷ قتال فی شهر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نهی عن الخمر والمیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح الیتمیٰ (۶) ایت ۲۲۱ نهی عن النکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲ نهی عن الجماع فی حالت الحیض (۸) ایت ۲۲۳: مقصدِ جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوړل دالله په نوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسئله د ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: د طلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳ مسئله د رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کنډے ځزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵ حکم الخطبة (لا جناح علیکم...) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق د غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸ مسئله د صلوٰة (۱۷) ایت ۲۴۰ وصیت للازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱ مسئله د فائدو ورکولو طلاق شوے ځزے ته

ددے نه بعد مسئله د جهاد پرے تفریع کیګی په بیان د جالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲ چه په کے دا میر د جهاد د پاره دوه شرائط خائی (۱) علم (۲) جسم یعنی همت

(چه کله تفسیر د دے دریمے حصے ختم شی نو حلہ باقی خلاصه به بیانوو)

څلورمه حصه: ایت ۲۵۴-۲۸۶ پورے: په دے کے انفاق فی سبیل الله ذکے دے۔ چه ترغیب ورکوی منفقینو د مال ته فی سبیل الله او زجر ورکوی بخلاو ته:

ایت ۲۵۴: د مرګ نه مخے انفاق اوکړے ایت ۲۵۵-۲۵۶: هغه دعوه ذکر کوی چه کومے مسئلے د پاره به انفاق کوے۔ بیا د دوو فرقو بیان کوی یو ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چه بیان د شیطان او نمرود دے چه سرکشه فرقه ده بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چه بیان اصحاب الرشد کوی لکه ابراهیم او عزیرٌ بیا مثالونه د پاره د خرچ کولو په ایت ۲۶۱-۲۶۳ (دالله د رضا د پاره) او ایت ۲۶۴-۲۶۶ کے د دنیا غرض د پاره۔ ایت ۲۶۷ کے د طیب مال ورکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱ : ۵ دفعات په سود خورو باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چه بیان د معاملاتو کوی۔ چه لین دین به څنګه کوے۔

بیا آخر رکوع کے بیان د هغے څلورو مسئلو کوی کومے چه تیرے شوے په ټول سورة کے به ایت ۲۸۴ کے بیان د توحید په لله مافی السموٰت سره په ایت ۲۸۵ کے اثبات د رسالت کوی په اٰمن الرسول سره ۔ دریم په ایت ۲۸۶ کے په لا یکلف الله سره بیان د جهاد کوی او انفاق پرے قیاس کوی ځکه چه انفاق نه بغیر جهاد ممکن نه دے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً ۳ بعداز بقره - نزولاً ۸۹ بعداز انفال)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة بقره	سورة ال عمران
۱۔	بقره کے بیان دڅلورو مسئلو وو۔ توحید، رسالت، جهاد، او انفاق۔ توحید څلور وارے ذکر وو۔ ایت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، او ۹ اعتراضات په رسالت او جوابونه وو	نو دے سورة کے هم دغه مقاصد بیانیګی مګر زیات وضاحت او ترقی سره۔ دلته اووهٔ وارے توحید دے لکه ایت ۲، ۱۸، ۲۶، ۵۱، ۶۴، ۱۰۹، او ۱۸۹ کے۔ او ۱۵ اعتراضات په رسالت او دهغے جوابات ذکر کوی۔ نو داسورة په ترقی دے۔ دمخکے سورة البقرے نه۔
۲۔	بقره کے دیهودو دالٰه (عجل) دعاجزے ذکر اوشو۔ واذ واعدنا موسیٰ اربعین لیلة ثم اتخذتم العجل ایت ۵۱	نو دے سورة کے دعیسایانو د اله (عیسیٰ) دعاجزے ذکر کولے شی چه هغه کمزورے وو۔
۳۔	بقره کے بیان دهغے قوانینو وو چه هغے سره اصلاح دکور او ملک دمجاهد رازی۔	نو دے سورة کے بیان دهغے قوانینو دے چه هغے سره اصلاح د جماعت یعنی د تنظیم کیګی۔
۴۔	زیات تر خطاب دلته مغضوب علیهم (یهودیانو) ته وو۔	نو دے سورة کے زیات تر خطات ضالینو ته دے۔ یعنی عیسایانو ته چه یهودو پسے روان دی۔
۵۔	بقره کے دمشرکانو په دعوه رد وو۔ چه قالوا اتخذ الله ولدا ایت ۱۱۴ (الله نا ئیان نیولی دی) نو ۵ جوابونه ئے کړے وو۔	نو دلته دعیسایانو په دعوه چه هغه عقیده دتثلیث ده رد دے۔ چه عیسیٰ او بی بی مریم خدایان ګنړی۔ نو الله تعالیٰ ددوی ټولو او ددوی دنیکونو عاجزی بیانوی۔ چه زکریاؑ دے بی بی مریم، عیسیٰؑ اود جبرائیلؑ هم عاجزی بیانیګی۔
۶۔	دلته یهودیانو سره ایت ۹۴-۹۵ کے مباحله وه۔	نو دلته ایت ۶۱ کے عیسیانو سره مباحله ده۔
۷۔	دطالوت دملګرو دعاذکر ده په ایت ۲۵۰ کے ربنا افرغ علینا صبرا	نو دلته دصحابا و دعاذکر ده په ایت ۱۴۷ کے ربنا اغفرلنا ذنوبنا
۸۔	دبنی اسرائیلو نه وعده اخستل ذکر وو۔ په ایت ۸۳ کے واذ اخذنا میثاق بنی اسرائیل لاتعبدون الا الله...	عامو مسلمانانو نه وعده اخستل ذکر دی په ایت ۱۸۷ کے واذ اخذ الله میثاق الذین اوتوا الکتٰب لتبیننه للناس.....
۹۔	ایت ۱۵۹ کے په کاتمین حق باندے لعنت ویئلے کیدو	نو دلته ایت ۸۷ کے په مرتد باندے لعنت ویئلے کیګی۔
۱۰۔	ایت ۱۷۴ کے وائی چه کاتمین حق سره به الله قیامت کے خبرے اونه کړی۔	ایت ۷۷ کے فرمائی چه چاچه دالله په احکاماتو دنیا واخسته هغه سره به الله خبرے اونه کړی۔
۱۱۔	بقره کے دمخکنو مجاهدینو بیان وو۔ لکه حضرت طالوت	نو دے سورة کے دموجوده امت دمجاهدینو او دهغوی دبهادرئ بیان دے لکه بدرین
۱۲۔	ایت ۱۹۶ واتموا الحج والعمرة لله	ایت ۹۷ کے فرمائی چه دحج نه انکاری کافر دے
۱۳۔	ایت ۱۴۰ کے وائی ءانتم اعلم ام الله (دابراهیمؑ باره کے تاسو چه وائے چه هغه یهودی وو او عیسیان وائی چه هغه عیسائی وو) نو تاسو پوهیګئی او که الله ښه پوهیګی۔	ایت ۶۶-۶۷ کے هم دغه مسئله واضح کوی اوفرمائی چه والله اعلموا وانتم لاتعلمون

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے په بیان دال دحضرت عمران چه هغه بی بی ایت ۳۴، اور بی بی مریم ایت ۳۶ او نوسے حضرت عیسیٰؑ په ایت ۴۸ کے بیانیګی دا سے بل سورة کے نشته۔

(۲) سورة ممتاز دے په عاجزے د پنځو الهانو ۱۔ دبی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریاؑ ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰؑ

(۳) سورة ممتاز دے په عبدیت دعیسیٰؑ (بنده ثابت کولو باندے) او ددهٔ په عاجزے ۳۳ نقطے بیانیګی دړومبے حصے دریم باب کے۔

(۴) سورة ممتاز دے په رد دهغے شپږو دعوو یا اصولو دعیسایانو چه عیسیان ئے پیش کوی۔ لکه (۱) عیسیٰؑ ته ابن الله وائی (۲) زمونګ دین کامل دے (۳) زمونګ دین، کتاب او پیغمبر ټول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمدؐ صرف عربو ته پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰؑ ټولے دنیا له پیغمبر وو۔ (۶) مونګ هم موحدین یو۔ نو دے سورة کے ددے شپږو واړو دعوو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے په بیان دقوانینو/اصولو دتنظیم (۶) سورة ممتاز دے په ایت ۱۸ سره چه ادلة الثلاثة (درے واړه دلائیل په توحید راوړی۔ شهد الله انه لا اله...)

(۷) سورة ممتاز دے په بیان دهغے اوو خبرو چه ددنیا خواهشات دی نو تزهید من الدنیا دپاره هغه بیانوی ایت ۱۴ (۸) سورة ممتاز دے په اوچتولو دعیسیٰؑ اسمان ته ایت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے په بیان د وفات دمحمدؐ ایت ۱۴۴ افائن مات اوقتل انقلبتم علی اعقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے په فضیلت دبی بی مریم دهغے وخت په نور وخزو باندے ایت ۴۲

مقصد دسورة: بیان دهغے څلورو مقاصدو کوم چه تیر شوے وو په سورة البقره کے اثبات دتوحید اثبات درسالت جهاد فی سبیل الله انفاق فی سبیل الله مګر په زیاتے ترقی سره دمخکے سورة نه۔ مثلاً هلته څلور وارے توحید وو۔ نو دلته اووهٔ وارے توحید ذکر کیګی۔ هلته ۹ اعتراضات وو په رسالت باندے نو دلته ۱۵ اعتراضات او د هغے جوابونه وو۔ بقره کے په توحید صرف عقلی دلائیل وو۔ نو دلته ال عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی درے واړه دلائیل دی په مسئله دتوحید۔ بقره کے انفاق د پاره مثالونه وو نو دے سورة کے زواجر دی بخلاؤ ته۔ نو په دے وجه سورة ال عمران زیات په ترقی دے په بیان دهغے مضامینو کوم چه تیر وو په سورة بقره کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے په دریو حصو باندے (۱) ایت ۱-۶۳: اثبات دتوحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات درسالت کوی اودفع د ۱۵ اعتراضونو کوی دمنکرینو د طرف نه

(۳) ایت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چه پکے جهاد او انفاق دواړه مسئلے بیانیګی۔

بیا دغه زومبے حصه تقسیم ده په دریو بابونو باندے: (۱) ایت ۱-۱۷: (۱) ایت ۱۸-۲۵ (۲) ایت ۲۶-۶۳: هر یو باب کے شپږ شپږ خبرے کوی او اوړومبے خبره دعوه دتوحید ده۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

باب(۱) ایت۱-۱۷: په دیکښې ۶ خبرې دادي: (۱)ایت ۲ دعوه د توحید (۲) ایت۴: تخویف دنیاوي واُخروي (ان الذین کفروا) (۳)ایت۷: دفع د شبهاتو چه وارِد یدله په عبدیت دعیسیٰؑ باندې چه الله ورته ابن الله ویلے دی نو جواب واُخر متشٰبِهٰت کے او وې چه تاسو پرے نه پوهیگئ۔ (۴)ایت ۸ کے مومنانو ته تعلیم ورکول د دعا په وخت د شکو کو شبهاتو (۵)ایت۱۰: چه بنده لره مال او اولاد د الله د عذابه نشي بچ کولے (۶)ایت۱۴ کے تزهید من الدنیا و ترغیب الی الآخره

باب(۲) ایت۱۸-۲۵: په دیکښې هم ۶ خبرې دي: (۱)ایت۱۸: دعوه د توحید (۲)ایت۱۹: دفع د شبهې دعیسیانو چه جواب ئے کوي چه اصل دین دین اسلام دے او په نصرانیت کے دس من البغات شوے دے۔(یعني باغیانو پکے لاس وهلے دے۔) چه پکے د زنا نه ئے د شرک خبرې لیکلے دي (وما اختلف الذین اوتوا الکتٰب) (۳) ایت۲۰: صداقت د پیغمبر (۴)ایت۲۱: بیان د پلیتئ داهل کتابو (۵)ایت۲۳: د یهودو د اعراض د الله د کتاب نه (۶)ایت۲۵: تخویف د آخرت

باب(۳)ایت۲۶-۶۳: دیکښې هم ۶ خبرې دي: (۱)ایت۲۶: دعوه د توحید (۲)ایت۲۸: مومنانو ته تنبیه چه کافرو سره دوستي مه کوے۔ (۳) ایت۳۰: تخویف د آخرت (۴)ایت۳۱ ترغیب د اتباع د پیغمبر ته (۵)ایت۳۵، ۳۷-۳۸، ۴۰ او ۵۱ وغیره: په دیکښې ۳۳ نقطے د حضرت عیسیٰؑ په عبدیت باندې چه هغه الٰه نه وو۔ (۶)ایت۶۱: مباحله د عیسیانو سره

دویمه حصه: ایت۶۴-۱۰۱: په دیکښې داهل کتابو ۱۵ پلیتئ ذکر دي چه اعتراضات دي په رسالت باندې۔ هغه دادي:

(۱)ایت۶۴: خپل ملا او پیر په خدائے توب سره نیول چه هغوی شه ته حلال او وائی نو هغه به حلال گنړو۔ او د هغه حرام به حرام گنړو۔

(۲)ایت۶۵: (احتجاج بالباطل) داهل کتابو د باطلو دعوو خلاف احتجاج کول چه ابراهیمؑ یهودي وو یا نصراني وو۔

(۳)ایت۶۹: (اِضلال المؤمنین) مومنانو لره گمراه کول (۴)ایت۷۰: (انکارهم وکفرهم بایٰت الله) (۵)ایت۷۱: (تلبیس الحق بالباطل)

(۶)ایت ۷۲: دین گډ وډ کول په کمزورو باندې (۷)ایت۷۳: د مخکے دینونو په منسوخیدو وصیت کول (۸) ایت۷۵ خیانت داهل کتابو

(۹)ایت۷۸ تحریف کول په حق کے (۱۰) ایت۷۹: (افتراء علی العباد الصالحین) به نیکانو خلقو دروغ تړل

(۱۱)ایت۸۱-۸۲: (تولي عن کتاب الله) اعراض کول پس د وعدے نه۔ (۱۲) ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کیدل۔ (۱۳)ایت۹۳: (افتراء علی الانبیاء) چه انبیاؤ مونگ ته دا د احرام کړے دی۔ (۱۴)ایت۹۶: (تقدیم القبله) چه زمونگ قبله ستاسو د قبلے نه مخکے ده۔ (۱۵)ایت۹۹ (یصدون عن سبیل الله) د الله د کتاب نه خلق بندول

دریمه حصه: ایت۱۰۲-آخر پورے: دیکښې د جهاد او انفاق في سبیل الله بیان دے او د تنظیم جوړولو ۵ قاعدے خائی او په هغے دوه واقعات بطور مثال پیش کوي۔

د تنظیم جوړولو ۵ قاعدے دادي: قاعده (۱) ایت۱۰۲: (ولا تموتن الا وانتم مسلمون) ستاسو د ټولو به یو عقیده د توحید وی۔ او د غه اشاره په **اتقوا الله حق تقاته** کے هم ده۔

قاعده (۲)ایت۱۰۳: (واعتصموا بحبل الله جمیعا) ستاسو د ټولو به یو قانون وی چه هغه قران او سنت د رسول دی۔ قاعده (۳)ایت۱۰۴/۱۱۰: ستاسو د تنظیم ارکان به کارکوونکي وی۔ یعني فعال به وی۔

قاعده (۴)ایت۱۱۷: ستاسو ارکان به په جماعت/تنظیم باندې خرچ کوی۔ قاعده (۵)ایت۱۱۸: چه تاسو کے به غیر راز دار نه وی۔

او په دے باندې دوه واقعات بیانوي یو واقعه د جنگ بدر چه غیر راز دار مومنانو کے نه وو۔ نو امداد د الله ورسره شامل حال وو۔ او بله واقعه د جنگ احد چه مسلمانانو زیات وو مگر غیر راز دار پکے وو۔ نو وقتي طور د تکلیف باعث شو۔

شان نزول د سورة : مفسرین فرمائي چه د علاقه نجران نه د ۶۰ عیسیانو یو وفد مدینے ته راغے او نبي کریمؐ سره د حضرت عیسیٰؑ متعلق په مناظره شول۔ چه عیسیٰؑ د الله نائب او ابن دے۔ او زمونگ رب دے نبي کریمؐ ورته او فرمائیل چه رب هغه دے چه همیشه ژوندے دے د ټول جهان نگهبان دے او رازق دے په زمکه او اسمان کے د هغه نه هیڅ پټ نه دی۔ په رحم د مور کے د خپلے خوښے مطابق بچے پیدا کوي۔ نه خوري نه څکي۔ اوس تاسو او وائے چه آیا د دے صفاتو نه یو صفت هم په عیسیٰؑ کے موجود وو۔ هغوی خاموش شول۔ او د الله د طرف نه د سورة ال عمران دا ړومبی ۸۰ ایتونه رانازل شو۔

اعتراضات دعیسیانو او جوابونه دقران:

(۱) الله تعالیٰ عیسیٰؑ ته روح الله، کلمة الله او ابن ویلے دی۔ نو هغه د الله زوے، نایب او متصرف شو۔ نو زکه هغه ته اواز کول حق دی۔

جواب: ایت۷، (......وما یعلم تاویله الا الله) د متشابهاتو ترجمه او مطلب باندې الله پوهیگی۔ که انسان د متشابهاتو په مطلب زان پوهه کول غواړي نو په رنړا د محکماتو کے به د دے معني او مطلب اخلي۔ بل جواب ایت۵۹ کے بل جواب اوگوره چه پیدائش دعیسیٰؑ دا سے معجزه وه لکه پشان د پیدائش د آدمؑ۔۔۔۔ نو لفظ ابن د متشابهاتو نه دے تاسو پرے نه پوهیگئے۔ بل دا چه د ابن مطلب زوے نه بلکه محبوب دے چه په معنی د زیات تعلق دے لکه ابن السبیل لکه مائده ۱۸: نحن ابناء الله مونگ د الله محبوبان او دوستان یو۔ بل دا چه زمونگ قران ورته ابن الله نه دے ویلے۔ نو که ستاسو کتاب کے وی۔ نو دا دس من البغا تشوے دے۔ زکه چه زمونگ ایمان دے چه د عقائدو لحاظ سره اسماني ټول کتابونه یو خبره کوی۔ او دا د عقیدے خبره متفق علیه مسله ده۔ هم د اسماني کتابونو درمیان او هم د انبیاؤ درمیان۔

(۲)عیسیٰؑ مړه ژوندي کول۔ بیماران ئے جوړول۔ د خاورے مارغه کے به یے روح اچوو۔ لهٰذا متصرف وو۔ جواب ایت۴۹: چه دا هر شه ئے په اذن د الله کړے دی۔

(۳)زمونگ اکابرو مونگ ته دا سے نخے پرېښے دي چه عیسیٰؑ ویلے دو چه ماته اواز کوے زه به درارسیدلے شم۔ جواب ایت۷۹ کے :**ماکان لبشر...کونوا عبادا لی من دون الله۔**

(۴)بي بي مریم سره به هر وخت بے موسمه میوے وے په خپل اختیار۔ لهٰذا هغه متصرف ده۔ جواب ایت ۳۷.**قالت هو من عند الله** (۵) د زکریاؑ زوے په بډاوالی کے اشوا گر چه بي بي ئے هم شنډه وه۔ لهٰذا هغه متصرف دے۔ جوب ایت ۳۸ کے هنالک دعا زکریا ربه... د غسے نور اعتراضونه هم وو چه تفصیل ئے اوشو په دویمه حصه کے۔ او په امتیازاتو کے ۴ نمبر باندې۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از ال عمران او نزولاً ۹۲ بعداز ممتحنه

(۲) ربط ماسبق سره: مولانا غلام الله خان اسې ربط داسے خائی چه (فاتحه) ایاک نعبد وایاک نستعین (بقره) ولانعبد ولانستعین البقره کمافعلتِ الیهوُد والمشر کون (ال عمران) ولاال عمران کمافعلتِ النصٰری (نساء) ونُوئدّی حقوق النساء (مائده) اللهم فانزل علینا مائدةِ انعامک ورحمتک (باقی زمونګ دشیخ القران صاحب طرف نه ددے ربط داسے دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱۔	فاتحه کے ددر یوڈلو بیان اجمالاً اوشونو بقره کے مغضوب علیهم ته خطاب دواوال عمران کے ضالین ته	۱۔	نوسورة نساء کے ژوميے ډلے منعوم علیهم ته خطاب دے
۲۔	سورة بقره او آل عمران اصلاح دعقیدے کوی	۲۔	نوسورة نساء اصلاح دمعاشرے کوی ۔(عقیده ئے مقدم کړله په اصلاح دمعاشرے)
۳۔	قوانین ذکرکوی دپاره دتنظیم دجوړولو	۳۔	قوانین ذکرکوی دپاره داصلاح دمعاشرے
۴۔	د اسې دتوبے بیان په دوو شرطونوسره ایت ۸۹	۴۔	دمنافق دتوبے بیان په ځلورو شرطونوسره ایت ۱۴۵-۱۴۶
۵۔	دعیسیٰ دبره خیژولو بیان په ایت ۵۵ کے (ورافعک الیّ)	۵۔	تفصیل دبره خیژولو په ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او رد په هغو چه دعوه کوی دقتلولو دعیسیٰ
۶۔	ذکر دصحاباکرامو ایت ۱۵۵ کے (عفاالله عنهم)	۶۔	ایت ۶۹ کے دوی په انبیائے کراموسره وی
۷۔	قول دمنافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانواعندنا ماماتوا وماقتلوا)	۷۔	جواب: ۷۸ کے (این ماتکونوایدرکّکم الموت ولوکنتم فی بروج مشیده)
۸۔	ایت ۱۳۰ (لاتاکلواالربٰوا)	۸۔	ایت ۲۹ کے: هغه مال چه باطلے طریقے سره ګټلے شوے بے ن ترے اوساتے
۹۔	ایت ۱۸ کے: دالله اوفرشتو ګواهی په اثبات د توحید	۹۔	ایت ۱۶۶ : دالله ګواهی په صداقت دقران
۱۰۔	ایت ۳۱: فاتبعونی یحببکم الله (دالله تقرب درسول په تابعدارے کے دے)	۱۰۔	سورة نساء کے شرائط د اتباع درسول بیانیګی
۱۱۔	بیان دقتال دکافروسره	۱۱۔	ایت ۹۳: بیان د ۵ دفعاتو په هغه چاچه مومن قصداًقتل کړی
۱۲۔	بیان دمجاهدینوکوی	۱۲۔	بیان دفضیلت دمجاهدینوکوی
۱۳۔	ایت ۶۷: ابراهیمؑ نه یهودی وو او نه نصرانی	۱۳	ایت ۱۲۵: اتباع ددے ابراهیمؑ اوکړے
۱۴۔	سورة ال عمران بیان دمقاصدواوعقائدوکوی	۱۴۔	سورة نساء بیان د اعمالوکوی
۱۵۔	ایت ۱۸۵: څوک چه دجهنم نه بچ شو هغه کامیاب دے	۱۵۔	ایت ۱۳: دا کامیابی په اتباع دالله او د رسول کے سره ملاویګی
۱۶۔	ایت ۱۹۵: (بعضکم من بعض) دامومنان سړی اوښځے چېلو کے دیوبل نه دی۔	۱۶۔	ایت ۱: (خلقکم من نفسٍ واحدةٍ) ټول دیو بابا اولاد دیئے
۱۷۔	خاتمه په بیان دتقوا اوشوه	۱۷۔	شروع په بیان د تقوا اوشوه

(۳) مقصدیادعوه دسورة: بیان دهغے اموروچه اصلاح پرے کیګی دمعاشرے۔

(۴) تقسیم اواجمالی خلاصه دسورة: (۱) ۱-۵۷ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ هغے احکاماتو کوی چه دهغے نفاذ سره اصلاح رازی **بین الرعیت** یعنی په مابین دعوامو کے

(۲) ۵۸-۱۳۴ پورے: مقصد: بیان د ۸ هغے احکاماتو چه دهغے نفاذ سره اصلاح رازی په **بین الراعی او رعیت** یعنی دحاکم اوعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخره پورے: مقصد: بیان د دریو ډلو/فرق ثلاثه کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) اوکافر یااهل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصه دسورة: ژومبے حصه ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چه اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے ته احکامات رعیت وائی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت اوکړه دیتیم دمال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت اکړه دیتیمانو دجنګو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عاموبیبیانو ته دے حق مهر ورکړے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دبیوقوفو دمال حفاظت اوکړے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو خلقو سره احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال دقانون شرعی مطابق تقسیم کړے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زنان دفحاشۍ نه بچ کړے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال اوجائیداد ملاویګی ګر ښځه (عورت) نه
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	دپلو مشرانو ګنډو سره نکاح مه کوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان ددغے ۱۴ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نهی عن الاموال المحرمات (دحرام مال نه زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نهی عن العدوان (زیاتے مه کوے په خپله حصه صبر اوکړے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء العهود (وعدے پوره کړے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۴	امیر بیت الرجل (سربراه په سړے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	دښځے اوخاوند مابین کے صلحه اوکړے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و ردشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ورپسے نورو ایتو کے زواجر دی

دویمه حصه ایت ۵۸-۱۳۴ پورے: بیان د اتو(۸) هغے احکاماتو چه دهغے نفاذ سره اصلاح رازی په بین الراعی او رعیت یعنی دحاکم اوعوامو مابین کے۔ جواهرالقران ورته احکامات سلطانیه وائی۔
اوهم حکم تنویر دے په ماسبق دواړو حصو باندے۔

حکم نمبرا ایت ۵۸	(حکم حاکم ته) دعوامو حقوق په بادشاه بطور امانت دی۔ داد بے اداکړے شی۔	حکم نمبر۶ ایت ۱۰۰	دالله په لاره کے هجرت کول (ومن یُهاجر فی سبیل الله)
حکم نمبر۲ ایت ۵۹	(حکم رعیت ته) چه دقران، سنتو اودخپل امیر تابعدار شے۔	حکم نمبر۷ ایت ۱۰۱	صلاة قصر (موږ په کوے په هرحال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر۳ ایت ۷۴	حاکم اوعوام دواړو ته (حکم القتال) دالله په لار کے جهاد اوکړے	حکم نمبر۸ ایت ۱۰۵	حکم القران - چه ملک فتح شی نو قانون به ستاسو قرآن وی۔
حکم نمبر۴ ایت ۹۲	اختیاط فی القتل (وما کان المومن....)		
حکم نمبر۵ ایت ۹۴	اصلاح نیت (اذاضربتم فی الارض فتبینوا ....)	حکم نمبر۹ ایت ۱۲۷	داحکم تنویر (رڼا اچونکے) دے په مخکے دواړو حصو۔

نورو آیتونو کے تنبیه اوزواجر دی

دریمه حصه: ایت ۱۳۵- آخره پورے بیان د دریو ډلوکوی (۱) مؤمنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اهل کتاب۔

(۱) دستیئی په وجه یادعمل نه کولو په وجه مؤمنانوته زواجر په ۳ آیتونو کے ژوبے حصه (۱-۵۷) او په ۲ آیتونو کے په آخر کے۔ ټول ۵ زواجر (رټنه) دی۔

(۲) منافق چه وائی یوشاوکوی بل شه۔ چه دے پښان د لستونړی دمار دے زواجر ذکردی په ۶ آیتونو کے ژوبے او په ۱۷ آیتونو کے ورستو۔ ټول ۲۳ زواجر ذکردی۔ (ټولونه زیات زواجر منافقینو ته ورکړے کیګی)

(۳) کافر/اهل کتاب۔ صریحه ضدی اوعنادی دے کھلم کھلا مخ اړوی دحق نه۔ دهٔ ته زواجر ذکردی په ۱۲ آیتونو کے ژوبے او په ۹ آیتونو کے ورستو۔ ټول ۲۱ زواجر ذکردی۔ (په دویم نمبر زیات زواجر پوهه خلقو/اهل کتابو/عالمانو ته دی)

(۲) امتیازات دسورة:

شمار	وجه د امتیاز	شمار	وجه د امتیاز
۱۔	سورة ممتاز دے په بیان د اصولو د معاشرے	۲۔	سورة ممتاز دے په سربراهئی د سړی
۳۔	سورة ممتاز دے په بیان د تقسیم د میراث د مړی	۴۔	سورة ممتاز دے په حکم دحفاظت کولو د مال د یتیم او د بے وقوف
۵۔	سورة ممتاز دے په ورکولو د مهر خپلو خضوته	۶۔	سورة ممتاز دے په بیان د ۱۴ محرماتو چه هغوی سره نکاح نه کیګی آیت ۲۳-۲۴
۷۔	سورة ممتاز دے خضوته په ادب ورکولو سره په دریو طریقو آیت ۳۴	۸۔	سورة ممتاز دے په منع کولو د نماز نه په حالت د بے هوشئ ایت ۴۳
۹۔	سورة ممتاز دے په بیان د قتل خطا او قتل عمد (قصداً) ۹۲-۹۳ او ۵ دفعات په قاتل	۱۰۔	سورة ممتاز دے په بیان د صلوٰة سفر آیت ۱۰۱
۱۱۔	سورة ممتاز دے په بیان د توبے د منافق آیات ۱۴۵-۱۴۶	۱۲۔	سورة ممتاز دے په تشبیح د وحی د محمدؐ د نوحؑ سره آیت ۱۶۳
۱۳۔	سورة ممتاز دے په زجر مومنانو ته په درنے وارے چه نیکے نارنار نار ذکردے ایت ۱۰/۱۴/۳۰	۱۴۔	سورة ممتاز دے په بیان چه یوه خضه یو وخت کے یوه نکاح کولے شی۔
۱۵۔	سورة ممتاز دے د تدبیر د کمزورے د شیطان (په مقابله د الله) ایت ۷۶	۱۶۔	سورة ممتاز دے په بیان د تعداد د نکاح سړی د پاره یعنی ۴ په یو وخت سره
۱۷۔	سورة ممتاز دے په رد دهغو چه وائی چه موږ عیسیٰؑ قتل کړے دے۔ آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸۔	سورة ممتاز دے په خاص کولو د ټولو قسمه خلقو چه الله بهترین کړی دی۔ ایت ۶۹

نوم (نساء) : اگرچه سورة کے بیان د کمزورو خلقو لکه یتیمانانو او بے وقو فو هم شته۔ مګر نوم نساء ئے ځکه کیخو دو چه معاشره کے په هغے دور کے زیات ترظلم زنانا وسره کیدو۔ دنبیؐ د دور نه مخکے په ایران کے دوه فلسفے تیرے وے۔(۱) مزدک (۲) مانی: دمزدک د فلسفے مطابق دنیا کے دفساداتو ګرکا دولو د پاره کمیونزم طرز حکومت نافذ کړے شو چه دهغے مطابق په مال او خضه کے هر سړے ددے نه مشترکه فائده اخستے شی۔ خضه دچا ذاتی بی بی نشوه ګنړلے کیدی۔ ددے فلسفے سره انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد مزدک قتل کړے شو۔ او کمیونزم ناکام شو۔ بیا دویم فلسفی مانی راپاسیدو۔ دهغه د فلسفے مطابق دنیا کے دفساداتو جړ امال او خضه وه۔ نو ددے نه نجات حاصلولو د پاره ئے د رهبانیت فلسفه نافذکړے شوه۔ مګر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانانی کے محسوس کړے شو۔ او دا فلسفه هم ناکام شوه۔

بل خوا په عربو کے دا حال وو۔ چه چاته به دلور زیږے ورکړے شو۔ نحل ۵۸-۵۹ .....ظَلَّ وَجْهُهٗ مُسْوَدًّا .....اَیُمْسِكُهٗ عَلٰی هُوْنٍ اَمْ یَدُسُّهٗ فِی التُّرَابِ مخ به ئے تور شو۔ او سوچ کے به وو چه آیا هم دغه د رسوائے ژوند تیرکړی یا که دے جینے لره زمکی کے ننباسی۔ سورة تکویر: واذا الموءودة سُئلت بِاَیِّ ذنبٍ قُتلت: ترجمه: او په وخت چه د ژوندے دفن کړے شوے جینئی نه تپوس اوکړے شی چه ته په کومه ګناه قتل کړے شوے۔

حضرت ابوسفیانؓ ته نبیؐ اوفرمائیل چه شه واقعه دخپل د جهالت د دور بیان کړه۔ نو فرمائی چه شه کار پسے ډیره موده دکورنه باهر ووم۔ چه کورته راغلم نو یوه خکلے ماشومه جینئی مه کور کے اولیده.... یوخوا دے خپله واقعه بیانوی۔ او بل خوا د نبیؐ دستر ګو مبارکونه اوخکو دارے وخلے۔ هم دد غے د جهالت د دور خبره ده چه یو وارے صعصع ابن ناجیه په لار روان وو۔ یوسړی خپله لور ژوندۍ ښخوله۔ ده ورته اووے چه داجینئی به په ثو راکړے۔ هغه ورته وائی چه په دوو اوخانو۔ دهٔ ورته دوه او خان ورکړل۔ بیا به چه دچا هم لور او شوه۔ نو دهٔ ته به تلل۔ او د خپلے لور پیشکش به ئے کوو۔ او دا او خانو مطالبه به ئے ترے کوله۔ چه شه وخت دا صعصع ابن ناجیه وفات کیدو نو ۱۴۰ جینئکی ئے په کور کے ژوندے ساتلے وے۔ یهود چه عالمان د دین به ګنړلے کیدل حیض والا زنانا به ئے د خپله کوره ویستے ...عرض دا چه معاشره کے د زنانا د پاره هیڅ ځائے نه وو۔ د دوی حقوق مکمل پایمال وو۔ نو قران کے د زنانا و په نوم سورة نساء راغے۔ چه زنانا و ته ئے د دوی مناسب حقوق ورکړل۔ مګر دا زنانه چه د قران نه بے خبره دی نو بهنړے راغستے دی په چوک کے ولاړے مطالبه د مساوی حقوقو کوی۔ د دوی خپل حیثیت او مقام اونه پیژندو۔ نبیؐ ته یو صحابی راغے فرمائی چه په ما زیات حق د چا دے نبیؐ ورته درے وارے د مور حق یادکړو په ثلورم نمبر ئے ورته د پلار حق یادکړو۔ مګر د نورو اقوامو په نقش قدم مسلمان

قوم به همیشه ذلیله او خوار وی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة مائده　مدنی (ترتیباً ۵ بعدازنساء　نزولاً ۱۱۲ بعدازالفتح)

ربط ماسبق سره

نمبر	نساء	نمبر	مائده
۱۔	سورة شروع شوے دہ پہ خطاب عام (یاایھاالناس) سره	۱۔	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یاایھاالذین۔ منوا) سره اوخاص روستو دعام نہ دی
۲۔	اصول داصلاح دمعاشرے بیان شو	۲۔	دلته مسئله دحل اوحرمت ده (چہ ڈوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نومعاشره تباه کیگی)
۳۔	چہ هرکله دعوامو او حکامو اصلاح اشوه	۳۔	نو دلته رد پہ شرک فعلی (نذر دغیرالله) کوی چہ داهم داصلاح دپاره ډیر ضروری دے
۴۔	رد دشرک فی التصرف اوشو پہ باره دعیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴۔	نو دلته پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر دغیرالله پہ نوم) کوی
۵۔	ایت ۳۳۔ والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سره وعده کړے وی هغه دے برابر کړی)	۵۔	پہ شروع دسورة کے اوفوا بالعقود
۶۔	آخر دسورة کے ۔ یبین الله لکم ان تضلوا	۶۔	نو دے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ هغه حلال حرام دی
۷۔	زواجر یہود وته ورکړے شو	۷۔	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دهغوی د دوستئی نہ ئے منع اوکړه
۸۔	طعام خبیثه (مال دیتیم) بیان شو	۸۔	نو دلته بل قسم طعام خبیثه (نذر دغیرالله) بیانیگی
۹۔	۱۷۴ اودیل چہ قران نور دے	۹۔	۱۵۔۱۶ کے فرمائی (ویھدی به الله) صرف رڼا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰۔	ایت ۱۷۱ لاتقولو ثلاثه	۱۰۔	ایت ۷۳ فتوه دکفر لگوی پہ هغو چہ وائی چہ بل اله شته
۱۱۔	۱۱۶/۴۸ کے ان الله لایغفر ان یشرک به۔۔۔	۱۱۔	۷۲ فقد حرم الله علیه الجنة (ترقی ده پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

نمبر		نمبر	
۱۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دمسائلو اربعو (حل/حرمت وغیره) چہ د نورو سورتو نہ زیات پہ ترتے دے	۲۔	پہ ترک دموالاتو داهل کتابو او ذکر دعلتونو دهغو سره د دوستے
۳۔	بیان دمائدے پہ نصرانو	۴۔	بیان دکفارے دقسم ایت ۸۹
۵۔	حکم دښکاریانو لکہ ښکاری سپے/مارغه	۶۔	بیان دمذبوحو دزنانو اونکاح اهل کتابو ښځو سره
۷۔	بیان دهغے واقعے چہ محمدؐ باندے حمله شوے وه (ایت ۱۱ کے) اوالله بچ کړے وو	۸۔	بیان د دوو زامنو آدمؑ هابیل اوقابیل
۹۔	بیان دحکم دسارق اوسارقے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کټ کړے	۱۰۔	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسیٰ الله ته پہ قیامت کے
۱۱۔	نفی دعلم غیب د ټولو انبیاؤ نہ ایت ۱۰۹	۱۲۔	بیان دحکم پہ باره د ډاکو ایت ۳۳
۱۳۔	بیان د تفصیل دوسیلے او پہ دے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

۱۔　ایت ۱-۵　: بیان دهغے مقصدی مسئلو کوی چہ دحل حرمت سره متعلق دی (تحریمات الله/عباد،　نذور الله/عباد)

۲۔　ایت ۶-۱۱　: بیان دامورو مصلحاؤ کوی لتثبت (کلکوالی دپاره)

۳۔　ایت ۱۲-۱۹　: مثال دهغو چہ دالله وعده ئے برابر نہ کړه (یعنی هغوی بیان دحق نہ دے کړے)

۴۔　ایت ۲۰-۲۶　: انجام اوحالت دمتکاسلینو (سستو) پہ اوامرو دالله کے (یعنی هغوی کار دحق نہ دے کړے)

۵۔　ایت ۲۷-۴۰　: دظالم سزا ذکر کوی چہ هغه دالله د رحمت بندوالے دے پہ ده باندے

۶۔　ایت ۴۱-۵۰　: تسلی محمدؐ ته اوقبائح/خباثتونه بیانوی داهل کتابو

۷۔　ایت ۵۱-۵۸　: تهدید (زجر) ورکوی مؤمنانو ته پہ موالاتو (دوستے) داهل کتابو

۸۔　ایت ۵۹-۶۶　: تهدید (زجر) علمائے سوء ته چہ چله هم مسئله نہ بیانوی او دبل مقابله هم کوی

۹۔　ایت ۶۷-۸۶　: ترغیب فی التبلیغ اوطریقه دتبلیغ خائی

۱۰۔　ایت ۸۷-آخر　: اعاده دټولو مقصدی مسئلو (تحریمات الله/عباد　نذور الله/عباد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقصد دسورة : بیان دهغے ثلورو مسلو چه متعلق دی د حرامو او حلالو سره (تحریمات الله/عباد نذور الله/عباد)

تحریمات الله: هغه شیزونه چه الله حرام کړی دی. دد ے حلالول گناه ده

تحریمات العباد: هغه چه الله حلال گرزولی دی مگر انسان په زان یا په بل حرام گرزولی دی داگناه ده

نذور الله: هغه نذرونه چه انسان ئے دالله په نوم اکړی د قربت الٰهی د پاره یا شه کا کولو د پاره۔ دا جائز دی۔ دد ے حرام گنړل گناه ده

نذور العباد: دغیر الله په نوم نذر/منختے کول۔ دا گناه او کفر د ے داکول او دد ے حلال گنړل گناه ده

نودا دوه جائز او دوه ناجائز دی

تائید اد په دے ثلورو مسلو اوگوره:

(۱) **تحریمات الله ۳ بار** لکه ایت ۱ : ....غیر محل الصید وانتم حرم... ایت ۹۰ ....انما الخمر والمیسر .... ایت ۹۶...وحرم علیکم صید البر مادمتم وما....

(۲) **رد د تحرمات العباد ۴ بار** لکه ایت ۱ ...احلت لکم من بحیرة الانعام... ایت ۸۷ لاتحرمو..... ایت ۹۶ احل لکم صید البر ایت ۱۰۳ ماجعل الله.....

(۳) **نذور الله ۳ بار** لکه ایت ۲ ...الا الهدیه ایت ۹۷...والهدیه والقلائده ایت ۱۰۰ خبیث (نذوراعباد) طیب (نذور الله)

(۴) **رد د نذور العباد ۴ بار** لکه ایت ۳...وما اهل لغیر الله به ایت ۳.... وماذبح علی النصب ایت ۹۰ ....والانصاب ایت ۱۰۰ خبیث (نذر دغیر الله)

نوٹ:

(۱) تحریمات العباد کے عقیده غلط وی مگر شے نه حرامیگی او نذور العباد کے عقیده هم غلط وی او شے هم حرام شو۔

(۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکه سپے، گیدړ وغیره

(۳) بعضے شیان حلال وی مگر د یو صفت د و جے حرام شی۔ لکه چیلے بغیر حلالید و مړشو یا د غیر الله په نوم ذبح کړے شو۔

(۴) بعض اوقات د و جے د یو کار د تعظیم د وا جے حلال حرام شی لکه روژ ے په وجه حلال خوراک حرام شو۔ یا لکه موز کے وغیره

(۵) کله کله د و جے د عزت د انسان نه یو شے حرام شی لکه انسان اشرف المخلوقات د ے نو د ے به په ناسته خواک کوی په ولاړه خوراک زناور کوی

(۶) بعض اوقات یو حلال کار حرام شی د تعظیم د زائے/مقام د و جے لکه بیت الله شریف کے شه شے وژل یا شاخ ماتول

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة انعام (مکی ٦ بعدازمائده ۵۵ بعدازحجر)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة مائده	شمار	سورة انعام
١ـ	رد د شرک فعلی	١ـ	رد د شرک فعلی اواعتقادی کیگی په دے وجه ئے متصل راوړو
٢ـ	نفی دعلم غیب اوشوه د انبیاؤنه په ایت ١٠٩ کے	٢ـ	ایت ۵٠ کے دنبیؑ نه خصوصاً نفی دعلم غیب کوی چه اے پیغمبره خپله ورته اووایه چه زه عالم الغیب نه یم
٣ـ	ایضاً	٣ـ	ایت ۵٩ کے خلاصه راوباسی (وعنده مفاتحة الغیب)
۴ـ	آخرسورة کے دعوه دتوحید (ولله ملک السمٰوٰة والارض۔۔۔)	۴ـ	نو په دے سورة کے په دغه دعوه دلائیل عقلیه او نقلیه ذکرکوی
۵ـ	ولله ملک السمٰوٰت والارض هرشه دالله دی بل څوک متصرف نشته	۵ـ	نو دلته سر کے الحمدلله
٦ـ	د خوانچے ذکراوشو دنصاراؤ دپاره	٦ـ	نو دلته خلاصه ذکرکوی په ایت ١۴ کے چه ټولوته خوراک ورکوی صرف نصاراؤته نه
٧ـ	ایت ١٠٣ کے رد اوشودانعام محرماؤ چه خلقو په زان حرام کړے وو۔	٧ـ	ایت ١۴٣ کے بیان کوی دانعام محللاؤ
٨ـ	عاجزی بیان شوے وه دعیسیٰؑ په اخرد سورة کے (ایت ١١٧ کے)	٨ـ	نو دلته دنورومقربینوانبیاؤ عاجزی بیانیگی
٩ـ	ردد تحریمات العباداوسوچه مشرکانو به دزانه په زان بندکوو۔	٩ـ	١۴٠ ایت کے دیو بل قسم تحریمات العباد ذکرکیگی چه هغه د زناوردخیټے دننه بچے دے
١٠ـ	ایت ١١٠ کے عیسیٰؑ ته جادوگر وئیلے وو	١٠ـ	ایت ٧ کے قران ته جادو وائی نو په دے وجه ئے متصل راوړو

امتیازات دسورة

١ـ سورة ممتازوے په تفصیلی رد دشرک ٢ـ په کثرت د دلائیلو عقلیاؤ (تقریباً ٢۵ دلائیل دی) ٣ـ په بیان دعقبات ستة

۴ـ په کثرت داعتراضونو اوجوابونو (٢٣ اعتراضات په قال قالوا او یقولون سره ذکرکوی اوجوابونه قل قل سره مطلب داچه دنبیؑ دنبوت عمر ٢٣ سال وو اوټول عمرئے ٦٣ سال وو یعنی ټول عمر به په تااعتراضونه کیگی اوته به جوابونه کوے

۵ـ د څلورو واړو اقسامومشرکانو رددے پکے (١ـمشرکین بالعبادالصالحین ٢ـبالکواکب ٣ـبالملٰئکه ۴ـبالجن)

٦ـ سورة ممتازدے په نزول دټول سورة په یوزلے چه دومره لوے سورة بل په یووارے نه دے نازل شوے

٧ـ نزول دکثرت دملٰئکو ددے سورة په تعظیم کے چه ٧٠ هزارفرشتے دے سره نازل شوے وے

٨ـ بیان دتقریردابراهیمؑ چه ډیرسخت تقریرئے کړے وو خپل قوم اوخاندان ته چه ٧ زله یے هغوی ته گمراه وئیلے دی ایت نمبر ٧۴ نه.....

٩ـ بیان دمثالونو دمشرکانو لکه ایت ٧١ اوگوره ١٠ـ زیات زواجرمشرکانو ته

مقصد دسورة رددشرک مکمل (١)اعتقادی (٢) فعلی شرک شه دے- (١)دالله صفت مخلوق ته ورکول (٢)یا دمخلوق صفت الله ته ورکول

تقسیم دسورة په اعتباددمضامینو په دوو حصوکے دے

(١) ایت ١١٧ پورے ړومبے حصه ده چه رددشرک اعتقاده مکمل کوی (١ـشرک فی العلم ٢ـشرک فی التصرف ٣ـشرک فی الدعا ۴ـشرک فی العبادت)

(٢)ایت ١١٨ نه آخرد سورة پورے رددشرک فعلی (تحریمات الله تحریمات العباد نذورالله نذورالعباد)

نفی دشرک فی العلم اوگورے په آیت ٣، ۵٠، ۵٩، ٧٣ آخری سر، ٨٠،

نفی دشرک فی التصرف اوگوره په آیت ٣ کے (وهوالله فی السمٰوٰت ولارض) ١٣، ١۴، ١٧، ۴٦، ۵٨، ٦٢

نفی دشرک فی الدعاء اوگوره په آیت ۴٠ـ۴١ کے ٦٣، ٧١

نفی دشرک فی العبادت اوگوره په آیت ۵٦، ١٠٢، ١٦٢، ١٦٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه رنگ دعوه دتوحید پرے بیا بیا تفریح کولے شی تقریباً لس زله آیت ۱، ۱۷، ۱۹، ۴۵، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۵۱، ۱۶۲، ۱۶۳ کے۔ ددے آیتونو داٹول خصوصی کلمات رایوزائے کڑه اوداسے یے اووایه

الحمدلله- وایمسسک الله بضر فلا کاشف له الاهو -قل انماهواله واحد - والحمدلله رب العالمین -سبحنه وتعلیٰ عمایصفون - لااله الاهو - لااله الاهو - ان لاتشرکوابه شیئا

قل ان صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین - لاشریک له وبذالک امرت وانااول المسلمین

داسے ئے وایه تسبیح اوتاویز ترے جوڑ کڑه اوچه کله ئه تکلیف، بیماری، یره وغیره درباندے رازی نو داوایه دا مکمل علاج دے۔

په دے مسئله دتوحید دلائیل هم ذکر کوی په کثرت سره لکه آیت نمبر ۱ کے خلق السمٰوٰت والارض آیت ۲ کے هوالذی خلقکم من طین، ۳ کے فی السمٰوات والارض، ۱۲، ۱۳، ۱۴(فاطر السمٰوات والارض....)، ۱۸، ۳۸، ۴۰، ۴۶، ۴۷، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۶۵، ۷۳، داتقریباً ۱۷ دلائیل عقلیه ذکر شو په دعوه دتوحید باندے

نودے پسے د ۱۷ انبیاؤنه دلائیل نقلیه ذکر کوی په دعوه دتوحید باندے نودے دلائیلو نقلیه پسے اتلسم عقلی دلیل په آیت ۹۵ کے بل په ۸۶ کے، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۱، ۱۴۱، ۱۴۲، داٹول ۲۵ عقلی دلائیل په سورة انعام کے ذکر کوی په دعوه دتوحید باندے اودعوه دتوحید وه الحمدلله په شروع د سورة کے۔

دارنگے په دے دعوه دتوحید دمشرکانو اعتراضونه هم په کثرت سره دی چه تقریباً ۲۳ دی او ۶۳ جوابونه لکه اوگوره آیت ۷، ۸، ۲۳(قالوا) ۲۵(یقول الذین) ۲۹(وقالوا) ۳۷ (دوه وارے) ۵۳، ۲۳ اعتراضات دی به دے سورة کے او۶۳ جوابونه مطلب دا چه ٹول عمر به په تا اعتراضونه کیگی او جوابونه به ورکوے۔

عاقبات سته: په دے سورة انعام کے عقبات سته (شپگ غنڈے/ ڈیرے) دی چه بیان دامتحاناتو کوی په حق پرست مبلغ باندے اوداهره عقبه په لفظ کذالک سره شروع کیگی ددے بیان په اصولو کے په نهم نمبرد عنوان - رموز قران - لاندے شوے دو۔ دلته یو نظر پرے بیا واچوے

عقبه ۱: انعام ۵۳ وائی به چه والے داقران یوازے تاله درزی دانور ملیان نه پوهیگی....جواب الیس الله باعلم الشٰکرین: زهٔ دالله شکر گزار یمه چه په مائے بیانوی...

عقبه ۲: بیا به دامنافقان راشی تاته به وائی چه داولیائے کرامو عاجزی بار بار مه بیانوه ددے نه داوڑه نو انعام ۵۵ :**وکذالک نفصل الایٰت ولتستبین سبیل المجرمین،** دوی به خاموش شی

عقبه ۳: شوخت پس به بیا راشی تاته به تپوس کوی چه: انعام ۱۰۵ دامسئله تادکوم استادنه زده کڑے ده نو په دے مقام به ورته سد ستی دخپل استادنوم نه اخلے ورنه کنزل به ورته اکڑی۔ ورته وایه۔ چه قران نه مه زده کڑے ده۔ دزان نه ئه وایم اوئه زما استاد دزانه مسئله کوی جواب انعام ۱۰۶ کے اوگوره اتبع ما اوحی الیک من ربک لااله الا الله...

عقبه ۴: مخکے عقبے اسانے وے اوس لگے زیاتے مشکلے شوے اوس به خلق راجمع کوی ستا خلاف به مشورے کوی چه قتل یے جائز دے۔ چه دلارے نه یو اڑخ ته شی۔ اودهٔ په مرگ کے دسلو شهیدانه ثواب دے۔ نو انعام ۱۱۲ الله به تاساتی ...**فذرهم**...ته خپل بیان جاری ساته۔

عقبه ۵: انعام ۱۲۳ (چه خپله هث اوئه کڑے شی نور پورٹو نه به کوی) نو الله فرمائی چه **وکذالک جعلنا فی کل قریة اکٰبر مجرمیها لیمکروافیها....**

عقبه ۶: انعام ۱۲۹: دبل کلی بدمعاشانو سره به ئے یارانه شی او یو اتحادی لیگ به جوڑ کڑی لکه امریکه مگر ددوی دا اتحاد ستا د پاره دایمان مضبوطولو سبب به وی که ته الله لره قران بیانوے

شیخ صاحب فرمائی چه ما دخپل استاد نه دا سورة انعام چه کله وئیلو نو چه طالبان به کله ستڑے شول نو هغه به پوهٔ شو نو مونگ ته به یے اوے چه لاڑ شے چکر اولگوے بیا راز ے۔ هغه به دخپل زایے نه نه پاسیدو بلکه ناست به وو کله کله به یے په ناسته سترگے ورغلے۔ یو وارے زهٔ دٹولو طالبانو نه ڑومبے راوا پس شوم گورم چه دا استاد سترگے بندی چه سترگے اوغړولے نو ماته وائی چه ورشه اوبه راوڑه چه وضو اوکڑم۔ ما اوبه راوڑے ماته فرمائی چه خوب مه اولیده چه قیامت دے ٹول خلق هیبت کے دی زهٔ هم هیبت کے یم۔ نو ماتا اواز او شو چه حسین علی ته ولے په هیبت کے یے۔ تا خو سورة انعام په صحیح طریقے او معنو سره وئیلے دے او چا چه په صحیح معنو سره دا سورة اووے نو هغه باندے په قیامت کے هیبت به نه وی۔

شیخ صاحب به وئیل چه دا دلاکڑے کاتڑے سورة دے یا به د شرک نه مکمل پاکوی او یا به دے درس نه تختوی (دیوملیزی ۱۲ بجی وو چا ترے تپوس اکڑو چه سوز امن ددی....)

ددے زائے نه دقرآن دویمه حصه شروع ده مخلے ددے تفصیل شوے دے مگر بیا ....

که تاته ثوک تپوس اکڑی چه قران ثو مره وخت کے وئیلے شے وایه چه یو منٹ کے۔ داشنگه ممکن دی داسے ممکن دی۔۔۔۔قران په اعتبار فهم په ثلورو حصو کے تقسیم دے........

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعداز بقره ترتیباً ۸ بعداز اعراف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱۔	سورة انعام کے مسئلہ دتوحید ثابتہ شوہ پہ دلائیلو عقلیا و سرہ او پہ اعراف کے نقلیا و سرہ	۱۔	نو دلتہ حکم دقتال دے مطلب دا چہ پہ دلائیلو سرہ او نہ شوہ نو او س ورسرہ جہاد او کڑہ تو رہ ورپسے راواخلہ زکہ چہ بغیر د جہاد نہ نہ کیگی نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۲۔	مخکے سورتونو کے مقابلہ د جبے وہ	۲۔	نو دے سورة کے مقابلہ دتورے دہ۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے ذکر وو چہ دپخوانو کفارو مُنڈ م اوویستو	۳۔	ایت ۷ کے ددے امت دکفارو مُنڈ ویستو حکم دے نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۹۵ کے دپخوانو امتونو دھلاکت بیان وو ورستو د مالدارے نہ	۴۔	نو پہ دے سورة ایت ۲۸ کے زجرورکوی مئومنانو تہ پہ مینہ د مال باندے
۵۔	ایت ۲۰۵ کے ذکر وو چہ اللہ پہ عاجزے سرہ یادکڑے۔	۵۔	ایت ۲ کے دمومنانو نخہ خائی چہ کلہ اللہ یادکڑے شی نو دہٗ باندے یرہ راشی او عاجزی کوی اللہ تہ
۶۔	بیان د امداد وو موسیٰ سرہ د طرفہ د اللہ نہ وخت پہ وخت (پہ ۵ مرحلو کے دھغے ذکر اوشو)	۶۔	ایت ۹ کے نبیؑ سرہ د امداد بیان دے نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۹۹ کے وو چہ وَاْمُرْ بِالْعُرف	۷۔	ھغہ درے اوامر دلتہ دے سورة کے ایت نمبرا کے ذکردی۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۸۔	واقعات وو دپخوانو امتونو او انبیاوٗ	۸۔	نو پہ دے سورة کے د نبیؑ واقعات بیانوی نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۶۸ کے افتراق د بنی اسرائیلو بیان شو چہ جدا جدا شوے وو۔	۹۔	نو پہ شروع ددے سورة کے وَاَصْلِحُو ذاتَ بَیْنِکم (یو بل سرہ یوزائے شے)
۱۰۔	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو د قران وو	۱۰۔	نو دلتہ ایت ۲ کے د ایمان والاوٗ بیان دے چہ کلہ قران اوری نو یریگی او ایمان یے حکارکیگی

امتیازات دسورة

۱۔	سورة ممتاز دے پہ اوامر وثلثاوٗ باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲۔	سورة ممتاز دے پہ اوصافِ خمسہ دمومنانو باندے ایت ۲۔۳
۳۔	سورة ممتاز دے پہ ھغے وعدے چہ اللہ کڑے وہ ایت ۷ کے اِحْدَی الطَّائِفَتَیْنِ....	۴۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دقواعد و دمیدان د جہاد۔ ۶ قاعدے دمیدان د جہاد او اوومہ قاعدہ ورستو د جہاد نہ
۵	سورة ممتاز دے پہ بیان د فریب/ چل د قتل د نبیؑ ایت ۳۰	۶۔	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو د نبیؑ د زمانے ایت ۳۳ (ذات د رسول + استغفار)
۷۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د مونز د مشرکانو ایت ۳۵	۸۔	سورة ممتاز دے پہ تقسیم د غلیمتونو ایت ۴۱
۹۔	سورة ممتاز دے پہ خوب د نبیؑ چہ اللہ ورتہ کافران کم حکارہ کڑل ایت ۴۳	۱۰۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د تقریر د نبیؑ ایت ۳۰

مقصد دسورة: **القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ** (ددے سورة بل نوم سورة القتال ھم دے) یعنی د یکے د جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ نشتہ

مختصر خلاصہ دسورة:

(۱) پہ اول کے درے اوامر ذکرکوی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے بہ صرف د اللہ نہ یرہ کوے بل چا نہ نہ۔ (۲) وَاَصلحو ذات بینکم یعنی جیل ملگری بہ نہ وجنے۔ (۳) وَاَطیعو اللہ والرسول

(۲) بیان د پنزو اوصافو دمومنانو ذکرکوی ایت ۲+۳ کے انما المومنون الذین....(۱) وجلت قلوبھم (۲) زادتھم ایمانا (حکارہ کوی اثر د ایمان) (۳) وعلیٰ ربھم یتوکلون (۴) یقیمون الصلوة

(۵) انفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ

(۳) ددے نہ ورستو واقعہ د جنگ بدر ذکرکوی بطور تمہید یعنی مجاہدینو تہ تسلی ورکوی چہ کہ لگ ھم یے نو د مقابل نہ مہ یریگئی اوگورہ جنگ بدر کے لگ وے مافتح درکڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے د ا بیان دے

(۴) ایت ۱۵ نہ شپگ قاعدے دمیدان جہاد ذکرکوی او ھرہ یوہ قاعدہ پہ یاایھا الذین امنوا سرہ ذکرکولےشی۔

قاعدہ نمبر۱: ایت ۱۵ فلا تولوھم الادبار دا قاعدہ یے لگولے دہ دمومنانو ھغے پنزو صفاتو کے ڑومبی صفت سرہ چہ د اللہ نہ یریگی نو د مخلوق نہ بہ نہ یریگے جہاد کے بہ کافر تہ شا کوے نہ۔

قاعدہ نمبر۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے د قران او سنتو تابع بہ یے۔ دا یے تفریح کڑلہ پہ دوویم صفت دمومنانو چہ ھغہ وو زادتھم ایمانا (د تفریح مطلب نتیجہ دیو عمل یا عقیدے دہ)

قاعدہ نمبر۳: ایت ۲۴: استجیبوا للہ والرسول....دا تفریح کیگی پہ دریم صفت دمومنانو۔ وعلیٰ ربھم یتوکلون۔ چہ امیر درتہ حکم اوکڑی چہ ھغے محاذ تہ ورزہ نو دا مہ وایہ چہ مونگ کم یو یا اسلحہ نشتہ

قاعدہ نمبر۴: ایت ۲۷: لاتخونوا اللہ والرسول... دا تفریح دہ پہ شلورم صفت دمومنانو اقیم الصلوٰة چہ مونز کوے صحیح نو خیانت بہ نہ کوے او صحیح مونز مونگ تہ قران خائی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاعده نمبر۵: ایت۲۹: اِن تتقوا اللّٰہ یجعل لکم فرقانا... که دالله نه ویریگے نو الله به برے درکړی په میدان د جهاد کے۔ دائے تفریح کړو په پنځم صفت د مومنانو چه انفاق وو۔ که انفاق کوے نو الله به فتح او غنیمتونه ډیر درکړی

قاعده نمبر۶ ایت ۴۵:...اذا لقیتم فئۃً فاثبتوا داشپگمه قاعده ے په مخکے ۵ واړو قاعدو تفریح کړله چه په دغے قاعدو کلک شه هرے قاعدے سره فاثبتوا اولګوه داسے حکمت والا کتاب به بل چرته وی۔

قاعده نمبر۷ ایت۷۰: دقیدیانو تفصیل بیانوی چه ترغیب د ایمان ورکړه۔ دا هے یے نه دے ویلے چه رعب د باؤ پرے واچوه او سخت سخت جیلونو کے واچوه۔ داسے بل دین به چرته وی۔ چه کافر د پاره یکے هم امن دے۔

دشروع نه ربط

(۱) سورة بقره کے هم د جهاد بیان وو۔ ایت ۱۷۷ کے د مجاهد ټرینګ وو ۵ د عقیدے سره او ۵ د عمل سره متعلق۔ بیا د مجاهد د ملک د اصلاح د پاره ۴ قوانین ذکر کړل (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتباع النفس (۴) نهی عن الرتشی او دغسے د مجاهد کور د پاره یے ۱۸ قوانین ذکر کړل۔
بقره ۲۴۷ کے د امیر شرائط هم ذکر وو (۱) اصْطفٰه ربه (غوره کړے شوے) (۲) علم زمیدان جنګ او علم د قاعدو د جنګ (۳) د جسم: حوصله

(۲) نو ال عمران کے د تنظیم جوړولو د پاره ۵ قوانین ذکر کړل زکه چه جهاد هله کیدیشی چه تنظیم وی د مسلمانانو قاعده (۱) ایت۱۰۲ کے چه عقیده د ټولو به یو وی (۲) ایت۱۰۳ قانون به موقران وسنت وی (۳) ایت۱۰۴ ولتکن منکم امۃ یدعون الی الخیر (۴) ایت۱۱۵ خپل مال به لګوے (۵) ایت۱۱۸ غیر رازدار سره به راز نه ساتے او په دے پنځ مے قاعدے باندے دوا واقعات ذکر کوی د جنګ بدر او د جنګ احد...... دا مه وایه چه مسئله نرمه کوه چه خلق ډیر شی۔ نه فتح په کثرت ده او نه شکست په قلت دے۔

(۳) نو سورة نساء کے د معاشرے د اصلاح د پاره قوانین وو۔ د عوامو نه ۱۸ قوانین او د امیر او معمورمینز کے ۸ یا ۹ قوانین وو۔ او بیان د دریوڅلو وو مطلب دا چه د مومنوڅلے سره ملګرے شه او زان اُساته د منافقو او کفارو دواړو نه۔

(۴) سورة مائده کے د حل او حرمت مسئله وه ۔مطلب دا چه جهاد هغه ټوک کولے شی چه په مسئله د حل حرمت یے ایمان او عمل دواړه وی۔

(۵) سورة انعام کے د شرک اقسام وو او د میدان د تبلیغ ٦ قاعدے/غنډے ذکر وے د پاره د توحید

(۶) سورة اعراف کے په دغے مسئله د توحید دلائیل نقلیه وو

(۷) سورة انفال: او س میدان جهاد ته راشه۔ جهاد او کړه هغو سره چه د مخکے مسئلے نه مخ اړوی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة توبه (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعداز مائده ترتیباً ۹ بعدازانفال)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة انفال	شمار	سورة توبه
۱۔	قاعدے ذکروے دمیدان دجهاد	۱۔	نودلته اعلان دجهاددے نوبه دے وجه ئے متصل راوړو۔
۲۔	ایت۶۰ کے لاتعلمونهم (رسول اوداصحابه ټول دادشمنان نه پیژنی)	۲۔	ایت ۱۰۱ کے لاتعلمهم (اے رسوله ته ئے نه پیژنے) مفرد صیغه
۳۔	قاعدے دمیدان جهاد ذکروے	۳۔	نودلته هغه فرقے بیانوی چه هغوی سره به جهاد کوے۔
۴۔	ایت ۴۱ کے تقسیم دغنیمتونو وو	۴۔	نه دلته ایت۶۰ کے تقسیم دفرضی صدقاتو دے یعنی ۸ مصارف خائی
۵۔	ایت۵۸ کے وائی چه که ددے کافرو دے لوظو نه یریگئے نه معاهده واپس کړے۔ او جهاد ورسره اوکړے۔	۵۔	ایت ۷ کے وائی چه د مشرکانو به څه لوظ وی۔ نوبه دے وجه ئے متصل راوړو۔
۶۔	په سردسورة کے اووے چه فاصلحوذات بینکم (جېلو کے یوزائے شے)	۶۔	نو په سرددے سورة کے وائی چه برآت من الله (غیر دسره بائی کاټ اوکړے)
۷۔	ایت۶۰ کے اووے واعدو لهم مااستطعتم تیارے اوکړے۔	۷۔	ایت ۴۶ کے زجر هغو ته چه تیارے نه کوی۔
۸۔	اوصاف دمومنانو ذکر وو په شروع دسورة کے هم او په اخر دسورة کے هم	۸۔	اوصاف دمنافقانو بیانوی۔ نوبه دے وجه ئے متصل راوړو۔
۹۔	واقعه دجنگ بدر ذکروه۔	۹۔	نودلته واقعه دجنگ حنین او جنگ تبوک ذکرده
۱۰۔	ایت۳۵ کے دمشرکانو مونځ بے فائدے دے۔	۱۰۔	ایت ۱۸ کے وائی چه عبادات یے بے فائدے دی نو مسجد څله جوړ وی۔
۱۱۔	قاعدے دمیدان جهاد ذکروے شپگ	۱۱۔	صفات دمنافقانو چه دوی چرته هم په دے قاعدو عمل نه کوی

نومونه دسورة: دسورة گنړ نومونه دی: لکه ۱) سورة توبه: دغه مسلمانانو نه څه غلطی شوے وه نو دهغوی دتوبے ذکر دے پکے۔

۲) سورة برآءت: چه اعلان دبائی کاټ دے مشرکانو سره

۳) سورة مُباثره: اوچتونکے: دمشرکانو نه ی دوړے اوچتے کړے دے

۴) مُشَرِده: شَرول : منافقان او مشرکان ئے شَرولے دی

۵) خافره: کنستونکے: د منافقانو ۶۳ گندونه ئے راکنستے دی۔ (داسے نورے هم ډیر نومونه ددے سورة دی۔)

امتیازات دسورة:

شمار		شمار	
۱۔	سورة ممتاز دے په بیان دفرقِ اربعاو (چه کوم سره به جهاد کوے)	۲۔	سورة ممتاز دے په بیان د تقسیم دمشرکان چه کوم تاسره جنگ کوی
۳۔	سورة ممتاز دے په تفصیلی بیان داوصافو دمنافقینو چه ۶۳ صفات دی	۴۔	سورة ممتاز دے په بیان دحکم دمشرکانو دمسجد جوړولو چه نه دے جوړوی۔ ایت ۱۸
۵۔	سورة ممتاز دے په بیان دغزوه حنین او تبوک	۶۔	سورة ممتاز دے په ایت ۳۱ چه خپل پیران او مولیان به په خدائے توب سره نیسے
۷۔	سورة ممتاز دے په بیان دغار ثور ایت ۴۰	۸۔	سورة ممتاز دے په بیان دمصارفو دفرضی صدقاتو ایت ۶۰
۹۔	سورة ممتاز دے په بیان مسجد ضرار.	۱۰۔	سورة ممتاز دے په دے چه سر کے بسم الله نشته
۱۱۔	سورة ممتاز دے په بیان دخیراتو نو دمشرکانو ایت ۱۹	۱۲۔	سورة ممتاز دے په بیان دجنازے نه کولو دمنافقو ایت ۸۴

مقصد دسورة: القتال فی سبیل الله تعالیٰ او بیان دفرق اربعاو

(۱) مشرکان (ددوی بیا درے اقسام دی: یو معاهدین: چه ستا ورسره معاهده شوے ده۔ بل مخالفین: چه تاسره جنگ کوی دریم: متاکثین چه تا نه امن غواړی)

(۲) اهل کتاب (دا دوه قسمه دی یو یهودیان بل نصاری/عیسیان

(۳) منافقان (دا ټول یو قسم دی) (۴) مومنان (ددوی درے اقسام دی ورته به بیان شی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقسیم دسورة: سورة ثلو رحصو کے تقسیم دے:

(۱) ایت ۱-۲۸ پورے : په دیکے بیان دمشر کانو دے او ددوی درے واڑه اقسام ذکر کولے شي۔ اوددوی سره دجهاد کولو وجوہات خائی۔

(۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: په دے حصه کے بیان داهل کتابو دے۔ یعنی یہود او نطرا ی دهغوی پلیتیے ذکر کوی اوهغوی سره دجهاد وجویات ذکر کوی۔

(۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: په دے حصه کے منافقان بیانوی۔ په دوی کے اقسام نشته بلکه ټول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلته بیانوی۔ (دنبی ﷺ عمرهم ۶۳ سال وو۔ اشاره ده یکے دیته چه ټول عمر به دے منافقانو باندے ردکوے۔)

(۴) ایت ۹۱-آخر دسورة پورے: په دے حصه کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: ۱) **مجاهدین:** چه هروخت جهاد له تیار وی

۲) **م تکاسلین** داهم مجاهد دی مگر کله کله دستیے نه کار اخلی لکه دلته چه زنی ملگری لیث رازی۔

۳) **معذورین:** کلک دی مگر کله کله د ته عذر دوجے عمل اونه کړے شی۔

وجه چه په شروع دسورة کے بسم الله و لے نشته:

(۱) حضرت عثمانؓ نه حضرت ابن عباسؓ تپوس اوکړو چه تا ددے سورة سر کے بسم الله ولے نه ده لیکلے۔ جواب ورکوی چه وجه دا وه چه نبیؑ باندے به چه کله ایتونه نازلیدل۔ نو ما به دغه ایتونه لیکل۔ او ماته به یے ویل چه دا ایت دے دے سورة کے دلته دلته اولگوه۔ اودا سورة دے سورة پسے اولگوه۔ نو کله به چه نوے سورة راتلو نو نبیؐ به دهغے سورة په شروع کے بسم الله ویله۔ مگر دلته ئے نه ده ویلے نو ما هم اونه لیکو۔

(۲) بله وجه چه حضرت علیؓ خائی۔ فرمائی چه بسم الله چونکه امان دے او په دے سورة کے خو امان نشته کافرو له (راوبه ویتړه سټ ترے اوخه قتل یے کړه)

(۳) بعضو صحابو ددے وجه داخولے ده چه سورة انفال او توبه یو سورة دے۔ په دے وجه بسم الله نشته ددے شروع کے۔

☆ آیا بسم الله دقران ایت دے یا نه دے نو سورة نمل کے به راشی چه دا دقران ایت دے۔

☆ آیا دا بسم الله دهر سورة جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چه نه دے نو دا مخے ته ولے راوړے دے۔ دا د پاره دبرکت۔ او دپاره دجدائی دیو سورة دبل سورة نه۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة یونس مکی (نزول: بعدازبنی اسرائیل ترتیباً ۱۰ بعداز توبه)

ربط ماسبق سره:

شمار	سورة توبه	شمار	سورة یونس
۱۔	هرکله چه په آخرد سورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت درسولؐ اوشو۔	۱	نو په دے سورة کے دغه اثبات درسولؐ باربار (تقریباً ۷ وارے) کیگی
۲۔	په آخرد سورة کے مسله دتوحید ذکرشوه په لاالٰه الا هو سره	۲۔	نو دلته انجام ذکرکوی دمنکرینو/مخالفینو ددغے مسئلے دتوحید۔
۳۔	هرکله چه مخکے سورة کے بیان اوشود جهاد بالسیف (تورے سره جهادکول)	۳۔	نو دے سورة کے بیان کیگی د جهاد بالسان چه هغه بیان داصولِ اربعاودے۔
۴۔	مخلے سورة کے مسله دقتال ذکرشوه۔	۴۔	نو دلته هغه مسله ذکرکوی چه کومے لره به جهادکوے (یعنی توحید)
۵۔	هرکله چه په آخرد سورة کے ذکرشوه دتوحید مگر بغیرددلائیلو	۵۔	نو په دے سورة کے په دغے مسله دلائیل پیش کوی نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۶۔	دعوه دتوحید ذکه وه په آخر سورة کے	۶۔	نو په دے سورة کے به دغے دعوه دتوحید شبهه د مشرکانو ذکرکوی به ایت ۱۸ کے
۷۔	آخری ایت کے (قل حسبی الله) زما دپاره الله کافی دے	۷۔	نو دلته مثالات ددغے چه اوگوره نوحؑ، موسیٰ اونورتول پیغمبرانو لره الله کافی وو۔۱۰۳
۸۔	ایت ۴۲ کے اوودے چه منافقان دروغجن دی۔	۸۔	نو دلته ایت ۱۰۳/۷ کے ذکرد رختنوخلقوکوی اودهغوی درجے ذکرکوی۔
۹۔	دلته بیان دفرقِ اربعاو وو چه درے ډلے یکے مخالفین دقران وے۔	۹۔	نو دلته ترغیب الی القران کوی اوزجرورکوی منکرینو دقران ته۔
۱۰۔	دلته دآخری رسولؐ دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰۔	نو دلته دیونسؑ دقوم دتوبے بیان دے۔
۱۱۔	بیان دبرآءت دمشرکانو نه اشو	۱۱۔	نو دلته ایت ۱۴+۱۰۴ کے په نوروالفاظو سره بیان دبائی کاټ کوی۔
۱۲۔	ایت ۱۹۹ کے اوودے کونومع الصادقین۔	۱۲۔	نو دلته ایت ۲ کے وائی چه رختنوسره ملگرے شوے نو (ان لهم قدم صدق) دنیا اوآخرت به دے دواړه خه شی۔

امتیازات دسورة::

شمار		شمار	
۱۔	سورة ممتازدے په بیان دهغے مشهورے شبهے دمشرکانو چه داباباگان الله مقررکړے دی۔۱۸	۲۔	په بیان ددلائیلِ عقلیاومع تفریعات (مخکے دلائیل ذکرکړی نو بیا پرے مسله دتوحید تفریع کړی)
۳۔	ممتازدے په بیان دتوبے دقوم یونسؑ	۴۔	په بیان دمقاصدواربعاو (نورو کے هم شته مگر دے سورة کے په بیل شان دی)
۵۔	ممتازدے۔ په توبے دفرعون چه قبوله نشوه په وخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶۔	په بیان دبددعائے چه موسیٰ فرعون اودهغه قوم ته کړے وه ایت ۸۸
۷۔	سورة ممتازدے په بیان داولیاو دتعریف اودهغود درجو اوکراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸۔	سورة ممتازدے په چیلنج دحضرت نوحؑ چه ټول قوم ته ئے ورکړے وو۔ چه راوزے میدان ته۔
۹۔	سورة ممتازدے په بیان دهغے خلقو چه وائی چه قران پریدے اوبل کتاب راواخلے ایت ۱۵	۱۰۔	سورة ممتازدے په [illegible]

[illegible]

مقصد دسورة: اثبات دمقاصدواربعاو مراراً (یعنی باربار) اوانجام دمنکرینو ددے مسئلے نه

تقسیم دسورة: دوه حصے دے: ۱) ایت ۱--۷۰ پورے: اثبات دمقاصدواربعاو کوی باربار په دلائیلو سره اودفع دشبے کوی دمشرکانو

۲) ایت ۷۱-آخرد سورة پورے: درے واقعات بیانوی بطورِتفریع/نتیجه په انکارددغے مخکے مسئلے نه چه کومه ړومبے حصه کے تیره شوه۔ چه چا اونه منله نوانجام به ئے په شان دقوم نوح اوقوم فرعون شی اوکه چا اومنله نوانجام به یے دقوم یونس شی۔ چه الله ترے عذاب دفع کړو۔

په مقاصدواربعاو کے ړومبے اگر چه ړومبے مقصد توحید دے مگر دلته ئے قران مخکے کړے دے۔ داولے؟ زکه چه قران ته نه یے راغلے نو نه توحید پیژندے شے نه رسول نه قران اونه آخرت۔ چه قران ته ناست نه ئے نو هیث باندے به نه پوهیگے.....

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة هود مکی (تربیاً ۱۱ بعدازیونس او نزولاً ۵۲ بعد ازیونس - دواړولحاظوسره سورة یونس نه بعددے)

ربط ماسبق سره

شمار	یونس	شمار	هود
۱۔	اثبات دتوحیداوشوپه دلائیلوعقلیاؤسره	۱۔	نو دلته اثبات دتوحید کیګی په دلائیلوعقلیاؤاونقلیاؤ دواړوسره نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
۲۔	اثبات دتوحیداوشوپه دلائیلوعقلیاؤسره او دفع دشبهے دمشرکانو اوشوه۔	۲۔	نو دلته ترغیب فی التبلیغ ورکوی چه شابه دغه مسئله اورسوه۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
۳۔	واقعه دنوحؑ اجمالاً وه	۳۔	نو دلته تفصیلاً ذکرکولے شی۔
۴۔	آخرکےاوفرمائیل اتبع مایوحیٰ الیک	۴۔	نو دلته ایت ۱۲ کے تسلی ده په اتباع دما انزل چه تکالیف به رازی مګرزړه به نه تنګوئے
۵۔	ایت۴کے الیه مرجعکم جمیعا	۵۔	ایت۴ کے الی الله مرجعکم
۶۔	ایت۴۲کے: افانت تسمع الصم	۶۔	ایت۲۰: ماکان یستطیعون السمع
۷۔	انکاردمشرکینوذکردے۔	۷۔	حالت دمشرکینوذکرکیګی۔
۸۔	ایت۲ کے نبیؑ ته ساحراوجادوګروئیلے دی۔	۸۔	ایت۷ کےقران ته سحر وئیلے دے۔
۹۔	ایت۳ کے ددنیاپیداکیدوبیان شوےدو۔	۹۔	ایت۷ کےزیادت کوی یعنی ددنیاد پیدائیش علت خائی لیبلوکم ایکم احسن عملا
۱۰۔	شروع په ترغیب الی القران اوشوه۔	۱۰۔	نوداسورة هم په ترغیب الی القران سره شروع شو۔(داسےسورتونه چه په ترغیب الی القران سره شروع کیګی هغے ته ذوات الراء وئیلے کیګی) نوداداواړه سورتونه د ذوات الراء نه دی)
۱۱۔	ایت۳۸ کےدمشرکینونه مطالبه وه دیوسورة راوړلو۔	۱۱۔	ایت۱۳ کے دلته دوی نه مطالبه کیګی دلسو سورتونو۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔

امتیازدسورة: ۱) ممتازدے په بیان دمسائیلواربعاؤ ۱۔توحید ۲۔نفی دشرک فی العلم (دادوه دمقاصدعالیاؤنه دی) ۳۔ترغیب فی التبلیغ ۴۔ تسلی (دا آخره دوه عمداً /خمناذکرکولےشی)

۲)سورة ممتازدے په مطالبه د لسوسورتونو ایت۱۳ (اګرچه نوردوسورتونو کےهم مطالبےشته مګر دلسوسورتونو مطالبه صرف دے سورة کےده)

۳)سورة ممتازدے په تفصیلی واقعے دنوحؑ باندے اګرچه سورة نوح کےصرف دنوحؑ بیان دے مګرهلته هم دومره تفصیل ئے نشته۔

۴)ممتازدے په طلب داستغفاراوتوبےدواړو ایت ۳ ۵۔ ممتازدے په هغے ایت چه انه لیس من اهلک

۶) ممتازدے په ایت کان عرشه علی الماء ۷۔لاترکنواالی الذین ظلموا فتمسکم النار(مطلب: بائی کاټ ترےاوکړه)

۸) نوحؑ ته:لن نومن من قومک ۹)نوحؑ خپل زوی ته:لاعاصم الیوم(نن ورزد بچاوزائے نشته

۱۰)ممتازدے په آخری ایت چه دسورة ثلورواړه مسئلے یے پکےراټولےکړےدی۔کوم چه دسورة مقصددے۔روستوپرے بیان کیګی۔

مقصدد سورة: بیان دثلورومسئلو : (۱) العبادالله وحده(عبادت به دیو الله کوے) (۲)نفی دشرک فی العلم (۳)ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ ته

اوس لګ شان تفصیل ددےثلورومسئلو:

(۱) العبادالله وحده(عبادت به دیو الله کوے) دامسئله تقریباً اووهٔ زله ذکرکولےشی: ایت۲کے: الاتعبدوا الا الله ایت۱۴کے: وأن لاإله الاهو

ایت۲۶کے:(نوحؑ وائی) الاتعبدوا الا الله ایت۵۰کے (هوډ فرمائی) یٰقوم اعبدالله ایت۶۱کے (صالحؑ فرمائی) یٰقوم اعبدالله

ایت۸۴کے(شعیبؑ فرمائی) یٰقوم اعبدالله ایت۱۲۳کے چه آخری ایت کے فاعبدوه

(اوګوره ړومبے دعوه بیان شوه بیاپرے دلائیل نقلیه بیان شول اخرکے ثمره فیصله ئے درته داورولہ چه فاعبدوه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) دویمه مسئله نفي د شرک في العلم: داهم بیا بیا ذکر کولے شي: ایت ۵ کے يعلم مايسرون.... ایت ۶ کے: ويعلم مستقرها ومستودعها كل في كتاب مبين

ایت ۴۶ کے فلا تسئلن ماليس لك به علم ایت ۴۷ ان اعوذ بك ان اسئلك ماليس به علم ایت ۵۷: ان ربي على كل شيء حفيظ (بل ثوک داسے نشته)

ایت ۶۱: ان ربي قريب المجيب (بل ثوک داسے نشته)

بیا پرے واقعه راوړی دابراهیمؑ چه او گوره د فرشتو په حال خبر نه وو - ایت ۶۹: جاء بعجل حنيذ (وریت کړے سخے ئے راوړو) او ایت ۷۷ کے واقعه د لوطؑ چه او گوره

عالم الغیب نه وو دابراهیمؑ پشان دے هم د فرشتو په حال خبر نه وو۔

ایت ۹۲ کے: ان ربي بما تعملون محيط (هرڅه زمادرب په علم کے دی) او آخر کے بیا ولله غيب السموات والارض (او گوره نوم دالله ئے مقدم کړے دے په علم غیب باندے

اشاره ده پکے دیته چه ایا ثوک بل هم شته چه علم غیب ورسره وی)

(۳) دریمه مسئله ترغيب في التبليغ: هم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذير ایت ۱۷: افمن كان على بينة ...شاهد منه (نوچه ستاداشان دے نو اوس به قلارنه کینے تبلیغ او کړه)

ایت ۲۸: ماسره دالله کتاب دے چه د ا رحمت دے نو ددے تبلیغ تاسو لے بد گنړے)

ایت ۵۲ (هودؑ) ويقوم اعبدوا الله (دابراه راست تبلیغ دے مونگ ته ترغیب د تبلیغ راکوی) ایت ۶۳ کے (صالحؑ) ويقوم اعبدوا الله

ایت ۸۴ کے (شعیبؑ) ويقوم اعبدوا الله..... ایت ۸۵ کے: ويقوم اوفوا الكيل والميزان بالقسط ته هم داسے تبلیغ او کړه

ایت ۱۱۰ کے ولقد اتينا الكتب....ته هم د کتاب دغسے تبلیغ او کړه کنه تکړه شه ایت ۱۱۲ کے: محمدؐ ته او اُمتي ته: فاستقم كما امرت ومن تاب معك...

داټول په آخري ایت کے راټولوی وتوكل على الله سره چه ته به وائے چه تبلیغ کے زما ملګری نشته نو الله فرمائي چه په ما زان اوسپاره

(۴) تسلي: ایت ۱۲ کے تسلي محمدؐ ته -چه سینه مه تنګوه ایت ۲۷: قالت ... ایت ۳۲ کے قالوا....! دغسے به تا ته هم وائي۔

دغسے هودؑ سره ئے هم جګړے کړی دی ایت ۵۲ او گوره : ماجئتنا ببينة... تا ته به هم وائي چه ته خو مُلا نه یے نو ولے د زانه خبرے کوے ورته او وایه چه ستاد مُلا په شان دے ماالله نه کړی۔

نو ته به د حضرت هودؑ بشان مطمن اوسے او همت به نه بیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالحؑ ته: تا نه خو زمونگ دا امید نه وو زمونگ خو دا خیال وو چه ته به مونگ ته خوګے خوګے خبرے کوے قصے به کوے۔

ایت ۸۷: شعیبؑ ته: اصلوتك تامرك.....ایا تا ته ستا دین دا خولے دی چه ته مونگ د چل زوړ دین نه واړوے۔ تا ته به هم وائي چه ولے زمونگ دا مشران او ملیان نه پوهیګی

ایت ۱۱۵ کے واصبر (براه راست تسلي ده) ایت ۱۱۸ کے: (ستا زړه به تنګ شي چه داخلق ایمان ولے نه راوړی) نو جواب: ولوشاء ربك....الله به چل زور چلولے وو

په اخري ایت دے داټولے تسلے راغونډے کړے په اليه يرجع الامر كله سره چه ته ددے په انجام نه پوهیګے الله پرے پوهیګی نو چله مسئله جاری ساته۔

نو سورة کے ثلور مسئلے وی او په اخري ایت کے ثلور واړه مسئلے راټولے کړے: لکه:

ړومبے مسئله العباد الله وحده: نو دلته اخري ایت کے فاعبدوه یے اودے۔ دویمه مسئله نفي د شرک في العلم: نو دلته ولله غيب السموات والارض

دریمه مسئله: ترغيب في التبليغ (تبلیغ کوه او د بل چا پرواه مه ساته نو دلته توكل على الله ثلورمه مسئله: تسلي: انجام به دے خه وی: واليه يرجع الامر كله (الله ته واپس کیګی ټولے فیصلے)

ددے آخري ایت مثال په مثال دهغے جال دے چه کبانو د پاره ئے په سند کے واچوی یا مرزانو د پاره یے په غنمو پټی کے واچوی او په رو روئے راټولوی آخر کے دغه د ښکار میان

یا مرزان جال کے یوزائے ته راټول شي نو دلته هم آخري ایت کے ثلور واړه مسئلے یے یوزائے ته راټولے کړے۔

نو مقصد د سورة بیان د ثلور و مسئلو دے او په دے مسئلو واقعات د پیغمبرانو هم بیانوی

په توحید باندے واقعات د نوحؑ، هودؑ، شعیبؑ او آخري ایت کے : فاعبدوه

په نفي د علم غیب باندے واقعات د ابراهیمؑ او لوطؑ راوړی په تفصیل سره

په ترغيب في التبليغ او تسلي دواړو باندے واقعه د موسیٰؑ راوړی

او دا سورة د ذوات الراء نه دے او ذوات الراء هغه سورتونه دی چه په شروع دهغے کے ترغيب الى القران بیانوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوسف (مکی)

(نزولاً ۵۳ بعداز هود ترتيباً ۱۲ بعدازهود - دواړولحاظوسره سورة يوسف دسورة هؤهودنه ورستودے)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة هود	شمار	سورة يوسف
۱۔	نفی دعلم غيب اوشوه په بيان دواقعے دابراهيمؑ اولوطؑ چه په ظاهره ئے فرشتے اونه پيژندے	۱۔	نودلته نفی دعلم غيب ده په واقعه ديعقوبؑ چه اوگوره په حال ذځيل زوی خبرنشو تر ۴۰ سال پورےاو نه يوسفؑ خبروو دحال ذځيل پلاره چه حيات دے ياوفات۔
۲۔	دعوه دتوحيدئے ثابته کړه په واقعاتودانبياؤسره بطوردليل نقلی	۲۔	نودلته هم دعوه دتوحيدثابتوی په واقعه ديوسفؑ چه په جيل کے فرمائی.....ايت ۳۹-۴۰
۳۔	آخردسورة کے اوفرمائل ' وَتوکل عليه	۳۔	نونمونه دتوکل چه اوگوره يعقوبؑ اويوسفؑ شنگه زان سپارلے دےالله ته ايت ۸۶: انما اشکو..
۴۔	آخرکے ايت ۱۲۰ کے اودے چه (وَکُلًا نقص عليک من انباء الرسل مانثبت به فؤادک)	۴۔	نودے سورة کے واقعه ديوسفؑ دپاره دثابت قدمے راوړی۔
۵۔	ايت ۷۱ کے: فبشرنٰها باسحٰق... ومن وراء اسحٰق يعقوب	۵۔	نودلته واقعه دحضرت يعقوبؑ په تفصيل سره ذکرکوه۔
۶۔	ايت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چه دالله سلاميانو رحمتونه اوبرکتونه دے وی اے کوروالودابراهيمؑ	۶۔	نودے سورة کے نمونه دبرکت خائی چه کړوسی ورته ديونوسی نه الله يو درجن ورکړل۔
۷۔	دقوم لوطؑ دبدعملے نمونه بيان شوه	۷۔	نودے سورة کے ديوے خزے دبےحيائے بيان دے۔
۸۔	الله دهرشه نه خبردار دے - ولله مافی السمٰوٰت والارض	۸۔	ايت ۳: (وان کنت من قبله لمن الغٰفلين) اے پيغمبره ته ددے واقعے نه خبرنه وے۔
۹۔	ايت ۱۱۳ لاترکنوا الی الذين ظلموا ميلان اونه کړے سُستواوظالمانوته۔	۹۔	ديوسفؑ نمونه چه اوگوره گناه ته ئے ميلان نه دے کړے اگرچه دعوت ورکړے شوے دے دگناه
۱۰۔	افتتاح دسورة اوشوه په صداقت دقرآن	۱۰۔	ددے سورة هم افتتاح کولے شی په صداقت دقرآن
۱۱۔	سورة په نوم دپيغمبردحضرت هودؑ	۱۱۔	نوداسورة هم په نوم دپيغمبردحضرت يوسفؑ دے۔

امتيازات دسورة:

۱۔ سورة ممتاز دے په تفصيلی واقعه دحضرت يوسفؑ ۲۔ سورة ممتاز دے په گنړو خوبونو لکه خوب ديوسفؑ، خوب دجيليانو، خوب دباشاه دمصر(د درے خوبونو بيان دے پکے)

۳۔ سورة ممتاز دے په ايت ۲۸: ان کيدکن عظيم ۴۔ سورة ممتاز دے په بيان ددوه قسمه محبت باندے۔ يوجائز لکه دپلار ذځيل زوی سره بل ناجائز لکه دپردئ خزے پردی سړی سره وغيره۔

۵۔ سورة ممتاز دے په تدبيردرونړوخلاف ذځيل يو رور۔ ۶۔ سورة ممتاز دے په تقرير ديوسف په جيل کے۔

۷۔ سورة ممتاز دے په سياسی سوچ بوجهه ديوسفؑ باندے لکه جيل ئے بهتر اوگنړلود گناه نه۔ بل داچه جيل کے زان سره ملگری جوړکړل۔ بل دمخلوق بچاؤ د راروان يوآفت نه۔ داټول کارونه دسياسی بصيرتونونه دی۔ دينه اسلامی سياست وائی۔ لفظ سياست د سوس نه دے معنی ئے دقوم خيرخواهی ده۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ ته په واقعه ديوسفؑ (حالِکَ کحالِ يوسفؑ)

واقعه ديوسفؑ په شپگومرحلوکے بيانيگی: مرحله ۱: يوسفؑ ته رونړوچل جوړکړو زکه چه دپلارمحبت ورسره ډيروو۔نوکنوی ته ئے وروغورزولو۔

مرحله ۲: قافلے والاؤ اوچت کړو اومصرکے خرڅ کړو۔ مرحله ۳: جيل ته اورسيدو مرحله ۴: وزارت ورته ملوشو

مرحله ۵: چه رونړه ئے راغلل اوپلارئے خبرشو۔ مرحله ۶: چه خاندان ديوسف مصرته راننتقل شو۔

مماثلت دواقعاتو په مابين ددواړو پيغمبرانو:

(۱) لکه شنگه چه يوسفؑ ته ذځيلو رونړودلاسه چل جوړشو۔نو اے پيغمبره تاته به هم ذځيل قوم دلاسه به چل جوړشی اوذځيل وطنه به روک کړے شے۔سورة انفال ايت ۳۰ واذ يمکر بک الذين کفرو.....اويقتلوک او يخرجوک۔ نو حالِکَ کحالِ يوسف

(۲) لکه شنگه چه يوسفؑ په کنوی کے درے ورزے تيرے کړے دی۔نو اے پيغمبره ته به هم په غارثورکے درے ورزے تيروے۔نو حالِکَ کحالِ يوسف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) لکه شنګه چه یوسفؑ په اندېخنو کے مصرته روان کړے شوے دے چه پته نه لګی چه مصر کے به ز ما ښه حال وی۔ نو دغسے ته به هم دغار ثورنه په اندېخنو کے روان ئے مدینے ته پته به درته نه وی چه هلته به ستا ښه حال وی۔ نو حالِک کحالِ یوسف

(۴) لکه شنګه چه یوسفؑ عزتمند شو په ړومبنے ورز په مصر کے چه وزیر ؤ نُحستو او چلیے خزے ته یے اووے چه ددهٔ استوګنه خه کړه نو ته به هم په ړمبے ورز مدینه کے عزتمند کیګے۔ د نبیؐ استقبال ته خلق ولاړ وو۔ یو وئیل چه ز ما میلمه به وی۔ بل وئیل ز ما میلمه به وی آخر دا چه نبیؐ اوفرمائیل چه ز ما اوخه دچا دکورمخے ته کیناسته ۔ زهٔ به هغه سره پاتے کیګم ۔نو حالِک کحالِ یوسف

(۵) لکه شنګه چه یوسفؑ باندے هغے کوروالاؤ بدنامه اولګوله نو تا باندے اوستا بی بی باندے به هم د مدینے ښه خلق بدنامه لګوی۔ نو حالِک کحالِ یوسف

(۶) لکه شنګه چه یوسفؑ ته الله خپل رونړه په چپو کے اوغورزول دغه شان ستا قوم به هم الله ستا په چپو کے غورزوی۔ نو حالِک کحالِ یوسف

(۷) لکه شنګه چه یوسفؑ خپلو رونړو ته اووے چه لاتثریب علیکم الیوم نو ته به هم د فتح مکے په ورز اووائے چه لاتثریب علیکم الیوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ البعداز یوسف نزولاً ۹۶ بعدازمحمد)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱۔	مسئلہ ئے ثابتہ کڑلہ پہ دلائیلو سره	۱۔	نو دلته وضاحت دمسئلے کوی پہ مثالونو سره
۲۔	ایت ۱۰۵ کے اووے آیادوی بره اوخکته نه گوری چه دالله وحدانیت پرے اوگوری	۲۔	نو دے سورة کے دالله دکائیناتو، هغه چه کوم بره دی اوکوم خکته، دهغے تفصیلی ذکرکولے شی۔
۳۔	دسورة یوسف اختتام اوشو په ترغیب الی القرآن سره	۳۔	نو دے سورة افتتاح کیگی په ترغیب الی القران سره
۴۔	نفی دشرک فی العلم دانبیاؤ نه اوشو۔	۴۔	نو دلته نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چه عالم الغیب نه دی نو لم تدعونهم) دوی لے رامدد کوے
۵۔	ایت ۴۰ کے اووے چه انے مشرکانو تا سوسره په دے شرک نه دلیل شته	۵۔	نو دے سورة کے په توحید گنړ دلائیل ذکر کوی۔
۶۔	دصبر دنیاوی مثال وو چه یعقوبؑ او یوسفؑ صبر اوکړ ونو انجام ئے بهترشو۔	۶۔	ایت ۲۰ کے دصبر دآخرت بیان کوی۔
۷۔	ایت ۴۰ کے بیان دمسئلے په جیل کے وو چه یوسفؑ کړے وو۔	۷۔	ایت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی په میدان کے دطرف د نبیؑ نه۔
۸۔	ایت ۱۰۳ کے اووے (وما اکثر الناس بمومنین)	۸۔	ایت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لایومنون)
۹۔	ایت ۳۹ کے مسئله دتوحید ذکرشوه۔	۹۔	نو ایت ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوی۔ په من رب السمٰوٰت والارض سره
۱۰۔	ایت ۱۰۹ کے (وما ارسلنا من قبلک من الرسول الا رجالا....)	۱۰۔	ایت ۳۸ کے فرمائی چه ددغے پیغمبرانو خزے اوبچی هم وو۔

امتیازات د سورة

۱۔ سورة ممتاز دے به کثرت دتنبیهاتو باندے۔ ۲۔ سورة ممتاز دے په مثال دمشرکانو چه شنگه مشرکان بابا ته اواز کوی لکه چه یو سړے اوبو ته اواز کوی ایت ۱۴۔

۳۔ ممتاز دے په بیان دمثال دمسئلے چه کله ته مسئله بیان کړے نو لکه چه باران اوشی۔ اودهغے باران سره خوړونه ډک شی۔ گندونه راباهرشی۔ ایت ۱۶

۴۔ ممتاز دے په علاج داطمینان قلب په ایت ۲۸ کے ۵۔ ممتاز دے په بیان دتسبیح درعدنو مے فرشتے۔

۶۔ ممتاز دے په بیان دمطالبے دمشرکان نه چه ذجپلو الهانو نومونه واخلے۔

دعوه دسورة: **له دعوة الحق (ایت ۱۴)**

مقصد دسورة: **نفی دشرک فی الدعا بالا دلۃ المتنوعا**

تقسیم دسورة: سورة ۴ بابونه دے۔

باب ۱: ایت ۱-۱۴ پورے: په دے باب کے ۵ قسمه دلائیل ذکرکوی۔ او آخر کے پرے مسئله دتوحید تفریع کوی۔ شروع کے ترغیب الی القران دے بیا ایت ۲ کے ژومبے قسم دلیل ذکرکوی۔

(۱) ژومبے قسم دلیل په توحید: (الخالق لکل شئی هوالله) ژومبے دلیل په تخلیق ایت ۲ کے آسمانونه چا دی پیدا کړے۔ مادی پیدا کړے۔

دویم دلیل په تخلیق ایت ۳ کے زمکه چا ده غوړولے او چا ده پیدا کړے۔ ماده پیدا کړے۔

دریم دلیل په تخلیق ایت ۴ زمکه کے چه داټوټے دی جختے جختے دا چا دی پیدا کړے۔ او دامیوے دانے غلے چا دی پیدا کړے۔ مادی پیدا کړے

نو پته اولگیده چه الخالق لکل شئی هوالله هرشه الله دی پیدا کړے۔

(۲) دویم قسم دلیل ذکر دے ایت ۸ کے (العالم لکل شیء هوالله) (۳) دریم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۱ کے (الحافظ لکل شیء هوالله)

(۴) څلورم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۲ (متصرف فی کل شیء هوالله) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۳ کے تسبیح درعدنو مے فرشتے نو پته اولگیده چه ټول ماته دی محتاج۔

نو ایت ۱۴ کے دعوه پرے تفریع کوی (له دعوة الحق) خاص دے الله ره چغه دهٔ لایق۔

نو اوگوره داقران چه دے رالیگلے۔ الله دے رالیگلے نو له دعوة الحق۔ اسمانونه چا دی پیدا کړے۔ الله فرمائی مادی پیدا کړے نو له دعوة الحق زمکه چا ده غوړ ولے۔ خاص الله ده غوړ ولے۔ نو له دعوة الحق (دغسے یو یو نعمت دالله ذکر کړه او دعوه (له دعوة الحق) پرے تفریع کړه چه ملگر دته وضاحت اوشی۔)

نو کله چه دعوه پرے تفریع کړی نو بیا یو مثال پیش کوی۔ چه اوس هم ثوک دالله نه بغیر بل چا ته اواز کوی نو دهغه مثال ایت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونه.... شنگه چه اوبه ددهٔ په اواز دره خلے نه نشی رارسیدے دغسے غیرالله ده ته امداد پاره نشی رارسیدے۔ شنگه چه داوبو غوگونه ستر گے چے لاسونه نشته دغسے دهغے مړ دلی هم نشته۔ اعراف ۱۹۵...اوگوره۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

باب ۲: ایت۱۵ - ۲۵پورے : دیکے فرمائی چہ ټول الله له دی ساجد۔ او صرف الله دے مسجود نو له **دعوة الحق** (ځکښنو ۵ دلائیلو سره دا دلیل شپګم شو په دعوه د توحید)

نو ایت۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زۀ یمه رب او ټول ما ته دی مربوب نو له **دعوة الحق**

ایت۱۷ کے یو مثال بیان کوی چہ کله ته مسئله له **دعوة الحق** په صحیح طریقے سره بیان کړے نو ډوړے به او خیږی دهغے زائے نه لکه چه باران اوشی نو هره کنده کے دهغے کندے مناسب سیلاب راشی

وړو کے ملا به ذحپل وس مطابق سیتا خلاف کوی او غټ ملا به ذحپل وس مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سره به ګندونه ټول راباهرشی لکه دخوړ په شان مګر دا به لګ وخت پورے وی بیا به

سپینے پاکے او به او وینے یعنی ستا حق بیان به پاتے شے او د دے باطل پرستو پروپیګنډے به ختم شی۔

ایت۱۸: کے مستجیبین د دے مسئلے او غیر مستجیبین د دے مسئلے او د دواړو انجام خائی۔ ایت۱۹ کے فرمائی چه دواړه برابر نه دی۔

ایت۲۴ پورے د دے مستجیبنو ۸ صفات بیانوی او د دوی بدله خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶- ۳۲ بل قسم دلیل ایت۲۶ کے فرمائی چه زۀ یمه رازق ټول ما ته دی مرزوق - نو له **دعوة الحق** ایت۲۷ کے غیر مستجیبین او ۲۹ کے مستجیبین او دهغوی بدله ذکر کیګی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القران ایت۳۱ کے حال دضد یانو عنادیانو او انجام دهغوی ایت۳۲ کے تسلی مبلغ ته چه زړۀ مه تنګوه۔

باب ۴ ایت۳۳ آخر د سورة پورے ایت۳۳ کے زجر مشرکینو ته ۳۵ کے بشارت مومنینو ته ۳۶او ۳۷ کے ترغیب الی القران ایت۴۰ کے تخویف ۴۱-۴۳ کے بیا تسلی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة ابراهيم (مکی نزولاً ۷۲ بعداز نوح ترتیباً ۱۴)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱۔	اهم مسئله بیان شوه (له دعوة الحق - لااله الاهو)	۱۔	نو دلته ترغیب فی التبلیغ ورکوی چه شا به دا مسئله به اوس رسوے خلقو ته۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۲۔	رد دشرک فی الدعا اوشو۔	۲۔	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دمشرک دعمل چه لکه هوا راشی اوایرے الوزوی۔
۳۔	مثال دمسئلے بیان شوایت ۱۷ کے چه کله مسئله بیان کړے نو لکه چه باران اوشی اوخوړ راشی...	۳۔	مثال بیانوی دکلمے دتوحید په ایت ۲۴-۲۵ کے نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۴۔	ایت ۱۱ کے ان الله لایغیر مابقوم حتی یغیر ما بانفسهم	۴۔	ایت ۲۸ کے دهغے مثال ذکرکوی چه اوګوره الله نعمت کړے وو په فرعون مګرانکار یے اوکړو...
۵۔	ایت ۳۸ کے اعتراض دمشرکانو چه داشنګه پیغمبر دے چه خزه او بچی ئے دی	۵۔	ایت ۳۵ کے مثال دابراهیمؑ پیش کوی چه اولاد او بی بی یے وه۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۶۔	مسئله ذکر شوه دتوحید	۶۔	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایام الله دے (یعنی دمنونکو انجام او نه منونکو انجام ئه شو۔)
۷۔	ایت ۲۳ کے فرشتے به داخلیګی په دے جنتیانو باندے او سلامونه به وائی۔	۷۔	ترقی ده۔ چه داسے به ټول عمر کیګی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۸۔	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول دپیغمبرانو چه هغو پورے ټوقے کړے شوے وے	۸۔	نو دے سورة کے دهغے تفصیل وو چه چا ټوقے کړے وے دهغوی انجام ئه شو۔
۹۔	ایت ۳ کے اودے چه هرشه زه پیدا کوم	۹۔	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چه باران راورومه هغے سره هرشه راوباسم۔
۱۰۔	ایت ۲ کے فرمائی چه هرشے چلے نیټے ته روان دی۔	۱۰۔	ایت ۳۳ کے فرمائی چه همیشه به داهرشه روان وی ترڅو چه دنیا اباده وی۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے دمشرک چغے ته ئے ګمراهی اوویله	۱۱۔	ایت ۳ کے فرمائی چه دوی ګمراهان دی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو

امتیازات دسورة:

۱۔ سورة ممتاز دے په بیان دمثال دکلمه دتوحید ایت ۲۴۔ ۲۔ سورة ممتاز دے په بیان دد... چه هر قوم ته دهغوی په ژبه پیغمبر لیګلے دے۔ ایت ۴

۳۔ سورة ممتاز دے په ایت ۳۵-۳۶ چه ابراهیمؑ خپل بچے او بی بی په بیابان کے پریدی۔ ۴۔ سورة ممتاز دے په بیان دشکر دابراهیمؑ په اولاد باندے آخر دسورة کے۔

۵۔ سورة ممتاز دے ایت ۴۰ باندے چه الله فرمائی چه په هر پیغمبر تکلیف راغلے دے داسے چه هغے سره غرونه اوجړ تو لے شو مګر داپیغمبران ورسره اونه جړ قیدل۔

۶۔ سورة ممتاز دے په تقریر دشیطان په جهنم کے ایت ۲۳ ۷۔ سورة ممتاز دے په ترغیب فی التبلیغ او دمنکرینو او مبلغینو حالاتو بیانولو باندے۔

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ اوتذکیر بایام الله (فندورکول په نعمتونو دالله او عذابونو دالله)

خلاصه مختصر: ۱) ړومبے ترغیب ورکوی قران ته اوبیا ترغیب فی التبلیغ

۲) بیا ایت ۹ نه لفظ اَلَمْ سره دابیانوی چه چا مسئله بیان کړه نوهغه سره به خلق جګړے کوی۔ ایت ۱۸ پورے دابیان جاری دے۔

۳) ایت ۱۹ نه لفظ اَلَمْ سره داذکر کوی چه دامشرکین به قیامت کے خپلو کے به جګړو وی۔ ایت ۲۳ پورے دابیان جاری دے۔

۴) ایت ۲۴ نه لفظ اَلَمْ سره مثالونه ددوو فرقو دمشرکانو دشرک مثال او دموحدینو دکلمے دتوحید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے

۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلَمْ سره زجر، تخویف او دلائیل او واقعه ذکر کړی دابراهیمؑ دپاره د ترغیب فی التبلیغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الحجر

(مکی ترتیباً ۵ البعد ازالحجی ابراهیم نزولاً ۵۴ بعدازیوسف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة ابراهیم	شمار	سورة الحجر
۱۔	سورة ابراهیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔	نو دلته انجاد هغو خلقو خائی چه ورته تبلیغ اوشو مگر مسله ئے اونه منله۔ نو په دے وجه یے متصل راوړو۔
۲۔	حالت دمشرکانو پیرانو اودهغوی دمریدانو چه قیامت کے به جگړے کوی ایت ۲۱-۲۲	۲۔	افسوسونه دمشرکانو چه هائے هائے چه مونګ قران ته ناست وے۔ نو په دے وجه یے متصل راوړو۔
۳۔	دسورة خاتمه په دے اوشوه چه یره ورکړه په قرآان سره	۳۔	ایت ۹۶ چه په دے قران یره ورکړے شوه مگر هدایت یے خپل نه کړو نو انجام ئے ښه شو۔
۴۔	بیان ددوو فرقو اوشو۔ منونکی او منکرین	۴۔	نو دلته انجام ددواړو ډلو خائی۔ نو په دے وجه یے متصل راوړو۔
۵۔	ایت ۴۶ وقد مکروا مکرهم	۵۔	نمونے دهغے مکرونو اوانجام دهغے مکارو خائی چه ښه رنګ سزا ورکړے شوه۔
۶۔	دسورة افتتاح اوشوه په حکمت دنزول دقران سره	۶۔	نو داسورة هم شروع کیگی په صداقت دقران سره۔ نو په دے وجه یے متصل راوړو۔

امتیازات دسورة

۱۔ سورة ممتاز دے په آرزوگانو دمجرمانو په مختلفو اوقاتو کے ایت۲ لوکانو مسلمین (دمرگ په وخت کے، په قبر کے او په قیامت کے)

۲۔ سورة ممتاز دے په بیان دحفاظت دقران کریم ایت۹

۳۔ سورة ممتاز دے په بیان دابوالجن اوابوالانس دپیدا کیدو چه د شه نه پیدا کړے شوے دی۔

۴۔ سورة ممتاز دے په بابونو دجهنم ایت۴۴ لها سبعة ابواب

۵۔ سورة ممتاز دے په امر/حکم دالله نبیؐ ته چه ترمرگه پورے عبادت کوه آخری ایت

۶۔ سورة ممتاز دے په بیان دهغے فتوے چه څوک دالله درحمت نه ناامیدشی۔ ایت ۵۶

مقصد دسورة: بیان داحوالو دمنکرینو او انجام دمنکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: ۱) ایت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القران، زجر منکرینو ته دقران، تخویف اوصداقت دقران کریم

۲) ایت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائیل دی

۳) ایت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات داقوام مهلکاؤ

خلاصه دسورة: داسورة بطور تتمه دمخکے سورة ابراهیم ده۔ هغے کے دوه ډلے ذکر شوے وے نو دے سورة کے دهغوی انجام ذکر کوی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴)

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱٦ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کهف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱ـ	هر کله چه سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱ـ	نو دے سورة النحل کے عذاب د موجوده خلقو(مکے والو) بیانیگی په شروع ددے سورة کے
۲ـ	سورة ابراهیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب وے۔	۲ـ	نو دے سورة کے هغه اصل مسئله د توحید بیانوی چه د هغے نه په انکار عذاب رازی۔
۳ـ	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکئه د پیدائش ذکراوشو چه د خٹے نه پیدا وو۔	۳ـ	ایت ٤ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چه د نطفے نه پیدا دی۔
٤ـ	الله بیان اوکڑو چه ٹول ما دی پیدا کڑے۔	٤ـ	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چه ٹول ماته دی مختاج
٥ـ	ایت ٤٦ کے بشارت وو د جنت جنتیانو ته	٥ـ	ایت ۳۲ کے ترقی ده په ما سبق باندے۔
٦ـ	حالات بیانیدو د مفسدینو او مئوحدینو	٦ـ	نو ایت ۳٦ کے د هغے خلاصه راوباسی۔ چه د چا ڻه انجام شو۔
۷ـ	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷ـ	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چه ددڻه په ژوند کے ڻنگه انقلاب رازی۔ بُڈا شی...
۸ـ	ایت ٤۹-٥۰ کے (نَبِّئۡ عِبَادِیۡۤ اَنِّیۡۤ اَنَا الۡغَفُوۡرُ الرَّحِیۡمُ وَاَنَّ عَذَابِیۡ هُوَ الۡعَذَابُ الۡاَلِیۡمُ)	۸ـ	۱۱۲ کے ددغے عذاب مثال بیانوی چه الله پرے قحط مسلط کڑو په مکے والو باندے
۹ـ	آخر کے اووے چه ڻه تر مرگه پورے عبادت کوه	۹ـ	خپل احسانات ذکر کوی چه تر مرگه پورے زما احسانات دی نوزکه تر مرگه پورے به عبادت کوے۔

امتیازات د سورة

۱) سورة ممتاز دے په بیان د رانگا رانگ دلائیلو عقلیاتو په توحید باندے۔
۲) سورة ممتاز دے په تفصیلی فائدو د چارپایانو باندے
۳) سورة ممتاز دے په بیان د بعضو قواعدو د دریاب باندے
٤) سورة ممتاز دے په بیان د هغے کلمے د کفر چه په وخت د اکراه کے ویلے کیگی ایت ۱۰٦
٥) سورة ممتاز دے په حکم د مچے د طرفه د الله نه ایت ٦۸
٦)سورة ممتاز دے په فائدو د شاتو باندے فِيۡهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ
۷) په بیان د هغے خزے چه خپل طاقت به ئے خپله تباه کوو۔
۸) په بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چه ٹول اوامر و نواهی پکے راجمع دی۔
۹) په بیان د هغے قحط چه په مکه باندے راغلے ووچه دے کافرو به خپل بول خوڑل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات دتوحید بالادلة المتنوعة (رنگا رنگ عقلی دلائیلو سره)

تقسیم د سورة: شپگ بابونه دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعه (رنگا رنگ)

(۲) ایت ۲٤-۳٥: زجر هغو ته چه آوزی د توحید نه نو هغوی ته د هغوی په قول او فعل دواڑو زجر ورکوی۔
(۳) ایت ۳٦-٤۷ : دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر الله نه
(٤) ایت ٤۸- ٦٤: دلائیل عقلیه په دے باندے چه ٹول مخلوق الله ته دی مختاج او تابعدار۔
(٥) ایت ٦٥- ۸۱ : دیکے دلائیل عقلیه به دے چه نعمتونه ٹول ما دی پیدا کڑے
(٦) ایت ۸۲- آخر : تسلی محمدؐ ته او هر مبلغ ته، تخویف منکرینو ته او احوال د مشرکانو په قیامت کے او ترغیب ورکوی قران ته او واقعه دابراهیمؑ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۃ بنی اسراءیل
مکی (ترتیباً ۱۷ بعداز سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعداز سورۃ القصص)

ربط ماسبق سره

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسراءیل
۱۔	ایت ۱۲۵ کے (ادع الی سبیل ربک....) نو چہ کلہ تہ رابلے۔نو تکلیف بہ ضرور درکولے شی	۱۔	چہ تکلیف دِ برداشت کړو۔نو راشہ چہ اوس در باندے ددے پہ انعام کے سیل دا سمانونو او کړم نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۲۔	هر کلہ چہ دے سورۃ النحل کے اعلان دعذاب وو (اتیٰ امر اللّٰہ۔۔۔۔)	۲۔	نو دے سورۃ کے وجوہات دعذاب ذکر کوی ټلور۔نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۳۔	ترغیب الی الھجرت وو۔کہ مسلے تہ دے نہ پریدی نو ملک پریده۔	۳۔	حالات دانبیاؤ ذکر کوی چہ مسلے د پاره ئے ھجرت کړے وو۔
۴۔	ایت ۹۹ کے او وے چہ دشیطان زور پہ هغو چلیگی چہ هغه ددهٔ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴۔	ایت ۶۴ کے دشیطان ہتکنڈے/طریقے دگمراہ کولوذکر کوی۔نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۵۔	ایت ۱۲۴ کے او وے چہ یوم السبت پہ چا مقرر شوے وو۔	۵۔	نو دے سورۃ کے تفصیلی بیان داهل السبت کوی۔نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۶۔	ایت ۱۲۷ کے او وے، چہ زړهٔ مه تنگوه۔ دصبر اجر بہ ضروز درکوم۔	۶۔	ایت ۱۰۳ کے دد غے صبر مثال ذکر کوی۔
۷۔	مسئلہ دتوحید ئے ثابتہ کړلہ پہ دلائیلو عقلیاؤ سره۔	۷۔	نو دے سورۃ کے حالات دهغو ذکر کوی چہ مسئلہ ئے اونہ منلہ او شرک ئے کړے دے۔
۸۔	حالت دمهاجرو بیان شول پہ ایت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸۔	ایت ۷۶ کے انجام دهغو بیانوی چہ مهاجر ئے پہ هجرت مجبور کړے وو۔
۹۔	ایت ۸۸ کے او وے چہ زیات بہ کړو ددوی دا عذاب	۹۔	ایت ۹۷ کے داخائی چہ شنگہ بہ ورلہ داعذاب زیاتوو۔
۱۰۔	ایت ۳۲ او وے چہ مسئلہ بیان کړه نو فرشتے بہ درتہ زیری درکوی۔	۱۰۔	چہ چا حق پرستو پورے ټوقے اوکړے نو دهغوی انجام بہ شوی۔

امتیازات دسورۃ:

۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان دعلت دعذابونو باندے یعنی وجوہات دعذاب بیانوی۔

۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اِسْرا باندے۔چہ نبیؐ ئے بیت المقدس تہ د شپے شپے بوتلے وو۔او بیا ن ئے بره آسمانونو تہ او جت کړے وو۔

۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواهی باندے۔

۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمنا بنی ادم...

۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان دتهجد و باندے۔

۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ هغے ایت ۸۸ باندے چہ اللّٰہ فرمائی چہ اے انسانانو او جناتو، چہ تا سو منکر دقران ئے۔راجمع شے او ددے قران پہ شان یو قران راوړے۔

۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۵ چہ علت خائی چہ ماانسانان و لے پیغمبران رالیگلے دی او فرشتے مِ و لے نہ دی رالیگلے دے انسانانو تہ بطور پیغمبر۔

مقصدد سورۃ: بیان دهغے ټلورو اعمالو چہ دهغے پہ کولو سره عامل دعذاب مستحق کیگی۔

۱۔ **شرک مُسْتَمِره** (چہ پہ شرک باندے همیش گری اوکړی او توبہ او نہ باسی نو اللّٰہ ئے معذب کوی۔)

۲۔ **ہتک د شعائر اللّٰہ سبب لنزول عذاب** (بے عزتی د شعائر اللّٰہ سبب دعذاب گرزی)

۳۔ **اخراج الرسل سبب لنزول عذاب** (دانبیاؤ او حق پرستو وتل دعذاب سبب گرزی)

۴۔ **استهزاء الرسل سبب لنزول عذاب** (د رسولانو پورے ټوقے سبب دعذاب گرزی۔)

تقسیم د سورۃ: سورۃ تقسیم دے پہ ټلورو حصو باندے۔

(۱) ایت ۱-۵۸ پورے: پہ دیکے ړومبے سبب دعذاب (شرک مُسْتَمِره) تفصیل سره ذکر کوی۔او پہ دے واقعہ د بنی اسرائیلو ذکر کوی چہ همیشہ ئے شرک کو ونو اللّٰہ پرے دوه وارے عذابونہ رالیگل یو وارے د بخت نصر او بل وارے د رومیانو د طرف نہ۔ او د ریم وارے [illegible]

(۲) ایت ۵۹-۷۵ پورے: ہتک د شعائر اللّٰہ او پہ دے واقعہ د قوم صالح ذکر کوی۔ چہ داوخے بے عزتی ئے اوکړه نو دعذاب مستحق شول۔

(۳) ایت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لنزول عذاب پہ دے واقعہ د نبیؐ ذکر کوی چہ هر کلہ کے دالو رسول کره د مکے نہ او ویستونو دا مکے والا معذب شول۔اللّٰہ پرے عذاب راوستو۔

(۴) ایت ۱۰۱- آخر پورے: استهزاء الرسل سبب لنزول عذاب پہ دے واقعہ د فرعون او دهغہ دقوم پہ کلہ ئے موسیٰؑ پورے ټوقے اوکړے نو اللّٰہ دوی لره تباه کړل۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعه د معراج مختصر

ایت ۱ : په دے ایت کے اشاره ده د نبیؐ معراج ته۔ معراج سره دوه سفرونه د نبیؐ متعلق دی یو د بیت الله شریف نه تر بیت المقدس پورے دا په ژومبی سفر ددے سورة ایت نمبر ۱ نه ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر ئے کړے دے په بُراق۔ بُراق د خر نه لوے او اس نه رکوټے وی۔ بعضو کمبختو دغے براق لره تصویر کے سر د خزے جوړ کړے وی۔دا د نبیؐ بے عزتی ده۔

ددغے بیت المقدسؓ نه بره بیا اللہ خپل رسولؐ لره په خپل خاص لفٹ ذریعے سره خیژولے دے۔ چه د دغے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورة نجم کے ورته هم اشاره شوے ده۔

آیا دا سفر په یوه شپه کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نه دا ثابتیگی چه بدنی وو۔ ځکه چه عَبْدِهٖ ئے ویلے دی او روحِ عَبْدِهٖ ئے نه دے ویلے۔

جبراءیلؑ ورسره په براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے هم ورسره وو۔چه ژومبی آسمان ته اوختلو نو د نبیؐ ملاقات آدمؑ سره اوشو۔ فرمائی چه آدم بره اوکتل نو خوشحاله شو ځکه چه د خپل اولاد روحونه ئے په علیین کے اولیدل۔ او کله چه ئے لاندے اوکتل نو خپه شو۔ او په ژړه شو۔ ځکه چه د خپل ئه اولاد روحونه یے په سجین کے الیدل۔

په دویم اسمان کے ملاقات د یوسفؑ سره اوشو۔په سلام اچولو سره او په جواب د سلام۔

په دریم اسمان کے ملاقات د یحیٰ او عیسیٰؑ سره اوشو۔ په ځلورم اسمان کے ادریسؑ سره پنځم اسمان کے هارونؑ سره شپگم اسمان کے ملاقات د موسیٰؑ سره اوشو۔ او اووم اسمان کے ملاقات د ابراهیمؑ سره اوشو بیت المعمور سره۔ او خپل امت یے هم اولیدل چه ئه بهترین درجے والا وو۔ او ئه کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانو سره د نبیؐ ملاقات ځنگه اوشو ځکه چه ددوی بدنونه خو زمکه کے قبرونو کے پراته دے؟ جواب الله ورته ددوی هغه روحونه متشکل کړی وو۔

دا واقعه معراج کله شوے وه۔ ددے د تاریخ بته نشته۔ دومره ده چه د هجرت نه مخکے وه۔ او ددے واقعے تصدیق د زړه نه کول نخه د ایمان ده۔ په دے اتفاق دے چه الله نبیؐ سره اسمانونو کے خبرے کړے دی۔ مگر ددے تصدیق نشته چه آیا نبیؐ الله ئے لیدلے دے یا نه۔ دیکے اختلاف دے۔

نبیؐ هم دغے شپه کے واپس راغلے دے خپلے بسترے ته۔ نو په صبا چه نبیؐ دا واقعه د معراج خلقو ته بیانوله نو ئه کافران پکے هم ناست وو۔ مگر ابو بکرؓ نه وو۔ یو کافر منډه کړے دی او ابوبکرؓ ته وائی چه ستا هغه یار خو نن بل بل ئه وائی۔ هغه تربے تپوس کوی چه آیا ته خپله د هغهؐ د خُلے نه اوریدلی دی۔ هغه وائی چه او۔نو دا کافر ابوبکر ته وائی چه آیا تهٔ دا خبره منے۔ هغه ورته وائی چه بالکل زۀ په دے خبره ایمان دے۔ ځکه ځنگه چه زما ایمان د هغه په دے خبرو دے چه وائی چه جبراءیلؑ راغے او دا وحی ئے راوړله۔ ددے واقعے د تصدیق نه پس د ابوبکرؓ لقب صدیق شو۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الکهف (مکی نزولاً ٦٩ بعدازغاشیه ترتیباً ١٨ بعدازبنی اسراءیل)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة بنی اسراءیل	شمار	سورة الکهف
١۔	افتتاح دسورة شوے وه په **سبحان الذی** سره	١۔	نوداسورة شروع کیګی په **الحمدلله** سره (چه زړه دِ پاک شونواوس حمدونه وايه دالله)
٢۔	سورة ختم شوپه **الحمدلله** سره (حمدونه زکه وايه چه الله بغير نائبانودے)	٢۔	شروع شوپه **الحمدلله** سره (حمدونه زکه وايه چه قران ئے راليګلے دے)
٣۔	ايت ٧٦ اودے چه کله صفابيان ددين کوے نوخلق به دِ په هجرت مجبوراکوی۔	٣۔	نودے سورة کے دهغے جوانانوذکردے چه چله ئے دين دپاره هجرت کړے وو۔زکه چه ردد منکرے نشوکولے۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
٤۔	ايت ١٤ کے اودے چه عمل دِ خپله اولوله۔ **اقراء کتٰبک**	٤۔	ايت ٤٩ کے وائی چه افسوسونه به کوی۔ی **اويلتنا مالِ هٰذا الکتٰب لايغادرصغيرة ولاکبيرةً**۔۔۔
٥۔	ايت ٤٦ کے اودے چه دقران او توحيدنه منکربه په شا اوړی په نفرت سره۔	٥۔	ايت ٥٧ کے ترقی ده په ماسبق باندے چه داغت ظالمان دی۔
٦۔	معجزه دمعراج ذکروه۔	٦۔	نودے سورة کے نور شبهات دمشرکانو ذکرکوی۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
٧۔	آخرسورة کے **لم يتخذ و ولد** راوړو يعنی رد دشرک ئے اوکړو۔	٧۔	ايت ٤ کے يره ورکوی هغوته چه الله سره نائبان ګرزوی۔
٨۔	بيان دهغے ثلوروامورو/خباثتونواوشوچه دهغے په کولوسره کودنکے دهغے مستحق دعذاب ګرزی۔	٨۔	ددغےثلورونه دړومبی عمل يوشاخ/خباثت ذکرکوی چه هغه شرک فی العلم دے۔يعنی ثوک چه بل له علم غيب ثابتوی نومعذب کيګی۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
٩۔	قران په اعتبارد فهم ثلورحصے دے۔(١)فاتحے نه مائدے اخرپورے - **الخالق لکل شیء هوالله** (٢)انعام نه بنی اسراءيل پورے - **المربی لکل شیء هوالله**	١٠۔	نودے سورة نه دريمه حصه شروع ده ترسورة احزاب پورے اودريمه مسئله بيانوی - **المبارک فی کل شیء هوالله**۔ نوپه دے وجه ئے متصل راوړو۔
١٠۔	مالدارهميشه استهزاء کوی دحق پرستوپورے۔	١٠۔	خباثت يعنی سپک والے ددنيابيانوی بالوجوه الثلاثه په درے اسبابوسره۔

امتيازات دسورة

١۔ سورة ممتازدے په تفصيلی واقعے داصحاب کهف

٢۔ سورة ممتازدے په بيان دهغے دوو رونړوچه يوبه په مال فخرکوواوبل په ايمان

٣۔ سورة ممتازدے په بيان دخباثت يعنی سپک والی ددنيا بالوجوه الثلاثه

٤۔ سورة ممتازدے په تفصيلی واقعے دحضرت خضرؑ اوموسیٰ

٥۔ سورة ممتازدے په تفصيلی واقعے د ذوالقرنين

مقصد دسورة: (١) نفی دعلم غيب بالواقعاة اربعه۔

(٢) خباثت ددنيابالوجوه الثلاثه (اشاره ده يکے ديته چه ثوک علم غيب بل له ثابتوی نوده کے دنياوی محبت راغلے دے۔ نوددے په وجه ددنياسپک والے بيانيوی په درے اسبابوسره۔

خلاصه دسورة: سورة کے ثلورواقعات بيانوی په مسئله دعلم غيب باندے۔

(١)اول واقعه داصحاب کهف بيانوی چه اوګوره وے اولياء دی مګرد خپل زمانه خبرنه دی۔ ٣٠٩ کاله ئے تيرکړل په غارکے ايت ١٩ کے فرمائی چه **قال قائل منهم کم لبثتم قالوا لبثنا يوماً اوبعض يوم** اوګوره اوده دی۔مړه نه دی مګربيا هم خبرنه دی بقره ٢٥٩ کے دحضرت عزيرؑ واقعه وه چه پيغمبروو۔ سل کاله مړه پروت وو۔ثلورسوه موسمونه پرے راغلل لاړل مګردزان دحاله خبرنه وو۔ هلته هم وو۔ **قال کم لبثت قال لبثت يوماً اوبعض يوم** حاصل داشوچه نه پيغمبرخبردے نه اولياکرام خبردی۔صرف يوالله خبردے۔

(٢) دويمه واقعه دنبیؐ په نفی دعلم غيب چه دټولوانبياؤ سرداردے مګرپته ورته نشته چه صبا به شه کيګی۔ ايت ٢٣ اوګوره:**ولاتقولن لشایء انی فاعل ذالک غداً** نوچه پيغمبرته پته نشته نوبل به ثوک وی چه عالم الغيب به شی۔

(٣) دريمه واقعه دموسیٰؑ اوحضرت خضرؑ چه اوګوره دواړه يوزائے روان دی مګرموسیٰ ته دحضرت خضرؑ اودهغه دريوکارونودحقيقت پته نشته يو کشتی ماتول بل هلک وژل بل ديوال جوړول۔او سره ددے چه حضرت خضرؑ دموسیٰؑ نه وعده هم اخستے وه۔چه اعتراض به نه کوے۔ مګرخپله وعده ترے هيرګی اواخرکے ورته حقيقت خائی چه ايت ٨٢ **ومافعلته عن امری** (داکارونه ما دزانه نه وو کړے بلکه الله ماته حکم کړے وو۔ نودواړه ديوبل حقيقت نه خبرنه دی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴) څلورمه واقعه په نفی دعلم غیب ذکرکوی دحضرت ذولقرنین۔ دیکے اختلاف دے چه ایا دے پیغمبر وو۔ یا ولی مګرولی خوضرور وو۔ نوا وګوره دیوقوم په ژبه نه پوهیګی۔ نوچه په ظاهروخبرودیوبل نه پوهیګی نوعالم لغیب به څه شی۔ عالم الغیب خوهغه وی چه په زړه دانسان خبروی۔ اوداصفت صرف دالله دے۔

نوداڅلور واقعے دے دپاره ذکرکوی۔ چه عالم الغیب صرف یوالله دے اولیاء نه ده پیغمبران نه دی نودعا هم صرف دیوالله نه غواړه۔

کله چه ړومبے دوه واقعے ذکرشی۔ نوبیا خباثت ددنیا ذکرکوی۔ د دوو رونړو واقعے سره په دریو وجوهو سره:

(۱) که ته علم غیب زان لره یا پیرلره ثابتوے نو نه مقصد لره داسے کوے دنیالره نودے واقعے کے فرمائی دنیا به درنه وانخستے شی لکه څنګه چه هغے باغ والا نه وانخستے شوه۔ ایت ۴۲ اوګوره۔

(۲) دویمه وجه (وَقْتُكَ قليل) وخت دے لګ دے لکه دفصل چه خه برابر شی ناګهانه پرے آفت راشی اوفصل تباه شی ایت ۴۵-۴۶ اوګوره۔

(۳) دریمه وجه (الدّنيا تكون وبال عليك) دادنیا به په تا وبال شی ایت ۴۹ آخرکے به بیا وائے چه يٰويلتنا مالِ هٰذا الكتٰب۔۔۔

نودا دسورة حاصل وو۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة مريم مکی (نزولاً ۴۴ بعدازفاطر ترتيباً ۱۹ بعدازکهف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة کهف	شمار	سورة مريم
۱ـ	نفی دعلم غيب اوشوه په واقعاتوار بعاو سره۔ (اصحاب کهف، نبیؑ، موسیٰؑ +حضر او ذولقرنين)	۱ـ	نفی دتصرف کيگی دپيغمبرانو اوملائيکونه۔
۲ـ	ايت۴ کےاووے چہ دوی اويره ددے نه چہ وائی چہ دالله نا ئبان دی۔	۲ـ	ايت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ داڈيره سخته خبره کوی۔
۳ـ	ايت۱۳ کے اووے چہ اصحاب کهف چہ کوشش اوکړو نوتوفيق م ورته ورکړو۔	۳ـ	ايت۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کهف نه هرچاچہ کوشش اوکړو دمسئلے دبيانولو نوتوفيق ورکوم
۴ـ	ايت۳۴ کے بيان دهغے باغ والا دوچہ دهغے مالک وئيل چہ زهٔ ستانه په مال اواولادسره زيات يم	۴ـ	ايت۷۷ کے دبل ظالم خبره بيانوی چہ ماته به الله قيامت کے ډير مال اواولا دراکړی۔
۵ـ	آخردسورة کے اووے چہ انما الٰهکم اله واحد	۵ـ	نودے سورة کے ردبہ هغو دے چہ هغوی وائی چہ عيسیٰؑ اوبی بی مريم حاجت روادی۔
۶ـ	عجزداولياوٴ او انبياوٴ ذکرشو چہ انسانانوکے دااوچت مخلوق وو۔	۶ـ	ايت۶۴ کے عجزدملائيکو هم ذکرکوی۔ چہ جبرائيلؑ هم عاجزدے۔ خپل اختيارنشی چلولے۔
۷ـ	عجزدموسیٰؑ او حضرؑ بيان شو۔	۷ـ	نودلته دنورو انبياوٴ عجز بيانيگی لکه زکرياؑ يحيیٰؑ وغيره۔
۸ـ	ايت۱۵ کے داصحاب کهف رد وو په خپل قوم باندے	۸ـ	ايت۴۲ کے ترقی ده۔ چہ ابراهيمؑ په خپل پلار ردکوی۔
۹ـ	ايت۱۶ کے بائی کاٹ داصحاب کهف وود خپل قوم نه	۹ـ	ايت۴۸ کے دابراهيمؑ دبائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰ـ	ايت۴۸ کے اووے (لقدجئتمونا کما خلقنٰکم اول مرة - بربنډاوناسنته به ماته راشے)	۱۰ـ	ايت ۸۰ کے ترقی په ماسبق باندے چہ هرشه به ترے واخلم او رابشی مونگ ته تش تور۔

مقصدوسورة: عجزالمصطفين (عاجزی دچنړکړے شوے مخلوقاتوچہ داټول عاجزه دی اومتصرف نه دی)

تقسيم دسورة: دوه حصےدے: (۱) ايت ۱ - ۶۳ پورے: په دیکے عجزدانبياوٴ او اولياو بيانوی چہ داټول زمينی مخلوق دے عاجزه دی الله ته

(۲) ايت۶۴ - آخرپورے: په دیکے عجز دملائيکو بيانوی چہ دا اسمانی مخلوق دے اوخاص طور دجبرائيلؑ چہ دملائيکوسردار دے۔

او **خلاصه راوباسی** په ايت ۶۵ کے چہ: رب السمٰوٰت والارض وما بينهما فاعبده واصطبر لعبادته۔۔۔

امتيازات دسورة

(۱) سورة ممتازدے په راتلو دحضرت جبرائيلؑ په شکل دسړی بی بی مريم ته ايت ۱۷

(۲) سورة ممتازدے په فکردانبياو چہ زان نه روستوئے فکرکړےدےدمسئلےبيانولو چہ دخلقو اصلاح اوشی هردورکے ايت ۵

(۳) سورة ممتازدے په کرامت دبی بی مريم چہ کجهورے ورته راغورزيدے اوچينه ورته جاری شوه۔ ايت ۲۵

(۴) سورة ممتازدے په خبرودعيسیٰؑ به ماشوم والی کے ايت ۳۰

(۵) سورة ممتازدے په حالت ديحيیٰؑ ايت ۱۲

(۶) سورة ممتازدے په بيان دادريسؑ چہ په درجوسره الله اوچت کړو۔ ايت ۵۷ (ورفعنٰه مکاناعليا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة طٰهٰ (مکی)

(نزولاً ۴۵ بعدازمریم ترتیباً ۲۰ بعدازمریم دواړو لحاظو سره مریم نه روستو دے)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طٰهٰ
۱۔	سورة الکهف کے نفی دعلم غیب اوشوه۔ په مریم کے په واقعاتو ار بعاو سره عجز المصطفین بیان شو دزمینی او اسمانی دواړو مخلوقاتو۔	۱۔	نو دے سورة کے ترقی ده چه عالم الغیب او متصرف یے شوکوے چه ابتلوا بالمصائب وو۔ یعنی تکلیفونه پرے راغلی وو۔ او زان نه ئے تکلیفونه نشول رے کولے۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نو دے سورة کے تشجیع فی التبلیغ چه شا به دا مسئله بیان کړه په بهادرے سره۔
۳۔	حالات دموسیٰ بیان وو اجمالاً	۳۔	نو دے سورة کے تفصیل دے۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۴۔	ایت ۴۳ کے دابراهیمؑ بیان کے رد دِالهانِ باطله په نفی دصفاتو دالوهیت سره اوشو۔	۴۔	نو دلته ایت ۸۹ کے یو مثال ددغے الهانِ باطله پیش کوی چه هغه دسامری جوړ کړے شوے یو شے دے چه نه اوری اونه وینی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۵۔	ایت ۵۱ کے دموسیٰ صفت بیان شوے وو مُخلصاً	۵۔	ایت ۱۳ کے اَنَا اخترتک مائے غوره کړے۔ مطلب ست داصفت (مخلصا) زما مهربانی ده۔
۶۔	ایت ۵۳ کے اووے چه رور هارونؑ م ورله پیغمبر کړو۔	۶۔	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوی چه موسیٰ دخپل رور پیغمبرے دپاره دعاغوستے ده۔
۷۔	آخر دسورة کے اووے چه کوم خلق هلاک شول دهغوی شه کش نه اورے۔ اونه ئے وینے	۷۔	نو دے سورة کے ددغے هلاک شوو یو مثال ذکر کوی چه یو ترے فرعونیان وو۔
۸۔	ایت ۹۷ کے ترغیب ورکړو قران ته	۸۔	ایت ۱۲۴ کے زجراوتخویف دنیاوی/اخروی ورکوی هغوته چه قران سره تعلق نه ساتی۔
۹۔	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القران وو چه قران م اسان کړے دے۔	۹۔	ایت ۲ کے تسلی ده چه بیان کړه داقران مگر که ثوک نه منی نو ته زړه مه تنگوه۔
۱۰۔	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القران وو۔	۱۰۔	یت ۱۱۴ کے اداب دقران دی۔ چه بیانیگی نو خاموش ورته کینه اوته ورسره مه وایه۔
۱۱۔	ایت ۹۷ کے اووے چه قران م اسان کړے دے۔	۱۱۔	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چه دالله نه ورسره ورسره سوال هم کوه وقل رب زدنی علما
۱۲۔	ایت ۶۵ کے اووے چه دالله په عبادت کلک شه	۱۲۔	ایت ۱۳۲ کے وائی چه خپل اهل وعیال ته هم ددے حکم ورکړه۔
۱۳۔	ایت ۸۷ کے اووے چه دمتوحدینو نه بغیر به دچا شفاعت نشی کیدے۔	۱۳۔	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چه چا نه الله راضی شو۔ نو دهغه شفاعت به کیگی۔

مقصد دسورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصائب (دمخکے سورتونو نه په ترقے دے چه علم غیب او تصرف ئے شوکوے چه مشکلات پرے راغلی وو۔)

په دے حقله واقعه دموسیٰ په تفصیل سره ذکر کوی۔

(۲) تشجیع فی التبلیغ چه شا به دامخکے مسئله بیان کړه خاموش مه کینه۔

امتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے په واقعه دموسیٰ چه الله ورته اوفرمائیل چه انی انا الله لا اله الا انا فاعبدنی ایت ۱۴

(۲) سورة ممتاز دے په دعا دموسیٰ رب اشرح لی صدری.....ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے په هغه وعدے دمناظرے دموسیٰ چه کړے وه د یوم الزینة متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے په بیان د سوزولو دهغی سخی چه جوړ کړے وو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے په دے چه الله وئیلے وو آدمؑ ته چه ته به په جنت کے نه وږے کیگے او نه بربنډ کیگے۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے په بیان دسامری چه وئیل به ئے لامساس لامساس چمن شوے وو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے په لفظ طٰهٰ سره۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الانبیاء مکی (ترتیباً ۲۱ بعدازطٰہٰ نزولاً ۷۳ بعدازابراھیم)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة طٰہٰ	شمار	سورة الانبیاء
۱۔	ایت ۱۳۵ کےاووے چہ کل متربص هر یوانتظارکونکےدےذجیل انجام۔	۱۔	نو پہ شروع ددے سورة کے اقترب للناس حسابھم یعنی دغه انتظارډیرلوے نهدے۔
۲۔	ایت ۱۲۴ کےاووے چہ څوک قران نه مخ واړوی نوژوند به ورله تنگ کړم	۲۔	ایت ۲ کےاووے چہ مخ شنگه اړوی الا استمعوه وھم یلعبون اوری مگرعمل نه کوی۔
۳۔	رد دشرک اعتقادی فی العلم اوفی التصرف اوشو۔	۳۔	ایت ۹۰ کے ددغے خلاصه راوباسی چہ ۱۷ پیغمبران ذکرکړی انھم یسٰرعون فی الخیرات ویدعوننا رغباورھبا چہ اوگوره ټول انبیاء ھم عاجزه وو اللّٰدته۔
۴۔	عجزدموسیٰ بیان شو۔	۴۔	نو دلته عجز دنورو ۱۷ انبیاؤ بیانیگی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۵۔	ایت ۱۳۲ کےاووے نحن نرزقھم	۵۔	نو دلته پرے یو مثال بیانیگی چہ اوگوره یونسؑ مے دمُگی په خیټه کے ژوندے ساتلے وو۔
۶۔	ایت ۱۲۸ کےاووے چہ ایا دوی نه گوری چہ څومره ډیر اقوام مِ تباه کړے دی۔	۶۔	ایت ۱۱ کے علت ددغے تباهی خائی چہ زکه مِ تباه کړل چہ ظالمان وو۔
۷۔	کھف کے نفی دشرک فی العلم، مریم کے تصرف طٰہٰ کے عجز او ابتلاءعلیٰ الانبیاء بیان شوه۔	۷۔	نو دے سورة کے نفی دشرک فی الدعاده چہ هرکله عالم الغیب نه دی۔ متصرف نه دی اوجیل زانه مصیبت هم نشی لرےکولے نو ته ورته ولے اوازکوے۔
۸۔	ابتلاءدانبیاؤ بیان شوه	۸۔	نو دلته اکرام دانبیاؤ بعدالابتلاء بیانیگی۔ چہ دا انبیاءمِ عزتمند کړل۔
۹۔	ایت ۱۳۴ کےحکمت د ارسال الرسل بیان شو۔	۹۔	نو دلته ایت ۲۵ کے وائی چہ همیشه به دے مسئله دتوحیدمِ پیغمبران رالیگلے دی۔
۱۰۔	ایت ۹۷ کےاووے چہ موسیٰ سخے اوسوزو اودشرک اډه یے ختم کړله۔	۱۰۔	ایت ۵۸ کے فرمائی چہ ابراھیمؑ ذجیل قوم بتان مات کړل اودشرک اډه ئےختم کړله۔
۱۱۔	ایت ۱۲۴ کےاووے چہ ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱۔	ذکر شه شے دے۔ ایت ۵۰ کے فرمائی ھٰذا ذکرمبٰرک انزلنه

مقصد دسورة نفی دشرک فی الدعا باحوال الانبیاء (نفی دشرک فی الدعا دسورة رعدتم مقصد وو۔ مگر هلته په دلائیلو متنوعا باندے وو۔ نو دلته په حالاتو دانبیاؤ سره نفی دشرک فی الدعا کوی۔ چہ اوگوره په هغوی باندے تکالیف راغلی دی نو صرف یو اللّٰدته ئے اوازکړے دے بل چاته نه۔)

امتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتازدے په هغه واقعه دابراھیمؑ چہ بتان یے مات کړےوو۔ (۲) سورة ممتازدے په ایت ۱۰۷ وماارسلنٰک الارحمت اللعٰلمین

(۳) سورة ممتازدے په هغه ایت چہ قلنا یانار کونی بردا وسلاما علیٰ ابراھیم (۴) سورة ممتازدے په دعادایوبؑ باندے ایت ۸۳

(۵) سورة ممتازدے په عجزد پیغمبرانو په یو زل ایت ۹۰ (۶) سورة ممتازدے په دعادیونسؑ باندے ایت ۸۷

(۷) سورة ممتازدے په هغه ایت چہ وماجعلنا من قبلک الخلد ایت ۳۴ (۸) سورة ممتازدے په هغه ایت چہ زمکه اواسمان بخت وو۔نو جداجدامِ کړل۔ ایت ۳۰

(۹) سورة ممتازدے په واقعه دفیصلے دحضرت داوٗد او سلیمانؑ چہ متعلق وه دیوگډبه او یوزمیندارسره ایت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شپگ بابونه دے:

۱۔	ایت ۱-۱۵:	اثبات دقیامت، رسالت کوی او زجرورکوی منکرینو دقیامت ته اورسالت اوقران ته
۲۔	۱۶-۲۹	دلائیل عقلیه، نقلیه په دعوه دتوحید باندے۔
۳۔	۳۰-۴۷	دلائیل عقلیه اومقاصدار بعه عایه، تسلی او تخویف
۴۔	۴۸-۹۵	تنویر په ماسبق په واقعاتو دانبیاؤ سره (دسورة مقصد باندے رڼا اچوی په ذریعه دواقعاتو ددے ۱۷ انبیاؤ۔)
۵۔	۹۶-۱۰۴	زجروتخویف مشرکانو ته اوبشارت مومنانو ته۔
۶۔	۱۰۵-آخر	بشارت دنیاوی او اصل مقصد دسورة بیانیگی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الحج مدنی (ترتیبا ۲۲ بعدازانبیاء - نزولا۱۰۳ بعداز سورة النور)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱۔	پہ شروع کے اووے چہ اقترب للناس حسابھم (قیامت رانزدے شو)	۱۔	پہ شروع ددے سورۃ کے نشانی ددغے قیامت خائی ان زلزلة الساعة شیءعظیم
۲۔	رد د شرک اعتقادی اوشو۔	۲۔	نو دے سورۃ کے رد دشرک فعلی کیگی۔نو پہ دے وجہ یے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت۲ کے اووے دوی مخ اڑوی دقران نہ۔	۳۔	ایت۲۷ کے ترقی دہ۔چہ صرف مخ نہ بلکہ تندے ئے تریو شی پہ بیان دقران سرہ۔
۴۔	ایت۴۳ کے اووے چہ ددوی دا مددگاران امدادنشی کولے ددوی۔	۴۔	ایت۱۳ کے وائی چہ امدادشہ کوے چہ ددوی دا اواز دنقصان باعث دے
۵۔	ایت۳۵ کے اووے عباد مکرمون	۵۔	ایت۷۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یو مچ هم نشی جوڑولے
٦۔	ایت۲۹ کے دمقربینو تابعداری ئے ذکر کڑے وہ۔	٦۔	ایت۱۸ کے دا ذکر کوی چہ ټول م تابعداردی کہ مقرب دی او کہ غیرمقرب پہ زبان حال سرہ۔
۷۔	ایت۳۰ کے اووے اسمان او زمکہ بندوو۔ ماکولوکڑل۔	۷۔	ایت۵ کے داخائی چہ شنگہ م کولوکڑل۔
۸۔	نفی دشرک اعتقادی اوشوہ	۸۔	اعلان دجهاد دے چہ دے مسئلے دپارہ بہ جهاد هم کول غواڑی۔
۹۔	ایت ۲۵ کے اووے چہ هر پیغمبر توحید بیان کڑے دے	۹۔	ایت۵۲ کے وائی چہ هر پیغمبر سرہ مقابلہ هم شوے دہ دشیطان طرف نہ۔ او خلق ئے لمسولے دی
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے اووے چہ اللہ ستاسو پہ هر حال باندے پوهدے۔	۱۰۔	نو شروع ددے سورۃ کے وائی چہ ددغے اللہ نہ او یریگہ خلاف ئے مہ کوہ۔
۱۱۔	ایت۵۱ ولقداتینا ابراهیم رشده	۱۱۔	ایت۲٦ ولقد بوأنا لابراهیم مکان البیت
۱۲۔	ایت ۲۲ کم قصمنا من قریة ثومرہ ڈیرکلی م تباہ کڑل	۱۲۔	ذکر ددغے تباہ شوو خلقو قوم نوح، هود، هاد، مدین
۱۳۔	دقیامت نہ انکار باندے دمشرکانو جگڑاوہ ایت ۱ کے	۱۳۔	دتوحید نہ پہ انکار باندے دمشرکانو جگڑا

مقصد دسورۃ: رد د شرک فعلی او وضاحت دغنے ټلورو مسئلو چہ دے شرک فعلی سرہ متعلق دی۔ (۱) تحریمات اللہ (۲) تحریمات العباد (۳) نذور اللہ (۴) نذور العباد۔

امتیازات دسورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ اعلان دحج دطرفہ دابراهیم ایت۲۷ (۲) سورۃ ممتاز دے پہ هغے اوامرو چہ حاجیانو تہ ورکڑے شوے دی۔ ایت۲۹

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمشرک چہ لکہ دمردارے اوغورزیگی ایت۳۱

(۴) سورۃ ممتاز دے پہ هغے ایت چہ شیطان دانبیاوء بیان کے وسوسے غورزولے خلقوتہ ایت۵۲

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ هغے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(٦) سورۃ ممتاز دے پہ عجز دالهانو دمشرکانو چہ یو مچ هم نشی پیدا کولے۔ ایت۷۳

(۷) سورۃ ممتاز دے پہ دلیل عقلی دانسان دپیدائش او پہ هغے ۵ تفریعات

(۸) سورۃ ممتاز دے پہ علاج دمشرک باندے ایت۱۵

(۹) سورۃ ممتاز دے پہ علت دجهاد باندے ایت۴۰

تقسیم دسورۃ: سورۃ ۵ بابونہ دے: (۱) ایت۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر مشرکانو تہ، اثبات قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د مشرک، تخویف اخروی دلائیل عقلیہ او ذکر دوو ډلو هٰذان خصمان او بشارت

(۳) ۲٦-۳۸ بیان دشرکیاتو اربعاؤ

(۴) ۳۹-٦٦ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د دریو ډلو

(۵) ٦۷-آخر دیکے دعوہ دسورۃ، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د مشرکانو ذکر کولے شی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة المومنون مکی (ترتیباً ۲۳بعداز حج نزولاً ۷۴ بعداز الانبیاء)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المومنون
۱۔	تخلی ذکرشوه یعنی زان نه بدصفات لرے کول/ زان خالی کول دبدوصفاتو نه	۱۔	نودے سورة کےتحلی ذکرکیگی چه زان متحلل/ حلال کړه په دے خه صفاتو سره۔
۲۔	رد د شرک فعلی اوشو۔	۲۔	بیان دتوحید بِالاَدِ لّه (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی ۔نو په دے وجه ئےمتصل راوړو۔
۳۔	ایت۷۲ کےاووے .چه دالله کتاب سره دده مخ روانیگی۔	۳۔	ایت ۱۰۴ کےوائی چه آخرت کے به ورله په اور دجهنم کے داغ روان کړم۔
۴۔	ایت ۴۸ کے دپخوانوتباه شوےکلو بیان اکړو۔	۴۔	ایت ۵۵ کے ددے امت بیان دے چه که مهلت مه ورکړے دے نو دامهلت شه خیر باعث نه دے۔ دوی به هم تباه کړم۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۵۔	ایت۵ دانسان دپیدائش تفصیل بیان کړو۔	۵۔	نو دلته ایت۱۲-۱۳ کے پرے ترقی ده۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۶۔	آخر دسورة کے دخه کارونو ترغیب ورکړو۔ چه تاسو کامیاب شے۔	۶۔	نو په سردد ے سورة کے دنیکئی نور کارونه بیانوی۔
۷۔	ایت۷۲ کے بیان دهغے سړی اوشو چه قران سره دهغه مخ روانیدو۔	۷۔	په سر دد ے سورة کے اوصاف دهغے خلقو چه قران پرے خه لگی۔
۸۔	مخکے سورتونو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸۔	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۹۔	ایت۱۹ کے بیان دمثالونو دجنگونو اوشو۔ هٰذٰنِ خصمانِ	۹۔	نو دلته ایت ۲۳ نه روستو نور مثالونه دجنگونو بیانیگی۔دقومونو چلو پیغمبرانو سره۔
۱۰۔	ایت۷۳ کے اووے چه ټوک غیرالله ته اوازکوی نو دوی خو مچ هم نشی پیدا کولے۔	۱۰۔	ایت ۱۱۷ دغیرالله نه په غوستو باندے دوی سره شه دلیل هم نشته۔
۱۱۔	تشجیع فی التبلیغ چه شابه رد د شرک اوکړه چه کامیاب شے۔	۱۱۔	قدافلح المومنون دغه سړے کامیاب شو۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۲۱۔	چا چه دتوحید نه مخ واړو او په توحید سره غصه شو۔	۱۲۔	ایت ۱۱۷ انه لا یفلح الکافرون دغه کافرنشی کامیابیدے۔

مقصد دسورة: اثبات دتوحید بالادلة الثلاثة (عقلی، نقلی، وحی) او رد دشرک اعتقادی و فعلی دواړو۔

امتیازات دسورة:
(۱) سورة ممتاز دے په اول کے په اوصافو دمومنانو باندے په کثرت کے۔
(۲) سورة ممتاز دے په بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
(۳) سورة ممتاز دے په بیان دفائدو دزیتون باندے ایت۲۰
(۴) سورة ممتاز دے په هغه ایت چه کله مشرک تباه شی نو الحمدلله اووایه ایت ۲۸
(۵) سورة ممتاز دے په تخلیق دانسان باندے مفصل ایت۱۲-۱۴
(۶) سورة ممتاز دے په بیان دهغے زائے چه کوم زائے کے عیسیٰؑ پیدا دو۔ ایت ۵۰
(۷) سورة ممتاز دے په تلفح الوجوه باندے چه مخونه به ورله اوړسوم ایت ۱۰۴
(۸) سورة ممتاز دے په بیان دهغے اوے چه دطور سینا په غر کیگی۔
(۹) سورة ممتاز دے په هغه ایت باندے چه که حق پرست تابع دباطل پرستو شه یعنی رد دمنکر پریدی نو الله به دنیا تباه کړی۔ایت ۷۱
(۱۰) سورة ممتاز دے په اِخسئوفیها چه جهنم کے کورے شے سپو۔

خلاصه دسورة: سورة ۵ حصے دے: (۱) ۱-۱۱ اوصاف دمومنانو
(۲) ۱۲-۲۲ دلائیل عقلیه په توحید باندے
(۳) ۲۳-۴۹ اَدِلہ نقلیه دطرفه دپیغمبرانو نه په مسئله دتوحید او ورسره تخویفات ذکرکولے شی
(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخویفات او ترغیب الی القران
(۵) ۷۸- آخر دلائیل عقلیه، اثبات دقیامت او زجر منکرینو ته۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة النور مکی (ترتیباً ۲۴ بعداز مومنون - نزولاً ۱۰۲ ابعداز حشر)

ربط ماسبق سره:

شمار	سورة مومنون	شمار	سورة النور
۱ـ	دلته هغه صفات بیان شول چه هغے سره انسان خائسته کیګی ـ (تحلی وه)	۱ـ	نودے سورة کے دهغے اعمالو ذکر دے چه انسان سره بدګی ـ چه هر کله زان دے مزین کړو په خو صفاتو نو دابدوصفاتو نه زان اُساته ـ نو په دے وجه ئے متصل راوړو ـ (تخلی ده)
	مسئله دتوحید ثابت شوه بالادِله ثلاثه (عقلی نقلی وحی)	۲ـ	نودے سورة کے په دغه مسئله وضاحت کوی په یومثال سره (اللّٰهُ نورالسمٰوٰت ولارض ـ ـ ـ)
۳ـ	په رسولانو اعتراضونه وو چه دے خوز مونګ غوندے بنده دے ـ ـ ـ ـ	۳ـ	نودے سورة کے د نبیؑ په بی بی بدنامه او دهغے صفائی کیګی ـ
۴ـ	ایت ۱۰۱ کے دباطل پرستو خنداګانے د حق پرستو پورے ـ	۴ـ	نودے سورة کے الزامونه او بدنامے دی ـ ددے امت دخلقو په نوروخلقو ـ
۵ـ	دنوحؑ بی بی دتباهے بیان اوشو ـ (چه هغه نافرمانه دخپل خاونده وه)	۵ـ	نودے سورة کے د نبیؑ دبی بی دصفائے بیان دے (چه هغه تابعداره دخپل خاونده وه).
۶ـ	ایت ۵ کے دمومنانو صفات لفروجهم یحافظون	۶ـ	ایت ۲۷ او نورو ایتونو کے دحفاظت طریقے خائی ـ
۷ـ	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چه تهِ م عبث نه ئے پیدا کړے ـ	۷ـ	په سر ددے سورة کے فرمائی چه په تام شاحکامات فرض کړے دی ـ سورة انزلنٰه وفرضنٰه ...
۸ـ	ایت ۵۱ کے فرمائی چه حلال خورے اے تابعدادو د رسولانو	۸ـ	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خائی ـ
۹ـ	مومن هغه دے چه زنا نه زان بچ کوی ـ	۹ـ	ظالم زنا کوی ـ
۱۰ـ	مشرک سره په شرک هث دلیل نه دی ـ ایت ۱۱۷ لابرهان له	۱۰ـ	مثالونه دمشرکانو لکه ایت ۳۹ ۴۰

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے په بیان د دفع دفحشاؤ/ بے حیائے
(۲) سورة ممتاز دے په بیان دمرتبے اوصفائے دحضرت عائشہؓ ام المومنین
(۳) سورة ممتاز دے په سزا دتهمت په پاکدامنو باندے ـ چه ۸۰ کوړے دی ـ
(۴) سورة ممتاز دے په مثال دتوحید ایت ۳۵
(۵) سورة ممتاز دے په سزا ګانو دبدعملو باندے
(۶) سورة ممتاز دے په تعلیم چه د تهمت لګونکو ګواهی مه قبلوے ـ
(۷) سورة ممتاز دے په بیان د درے اوقاتو پردے ـ
(۸) سورة ممتاز دے په بیان ددرے قسمه زناورو باندے ایت ۴۵
(۹) سورة ممتاز دے په تعلیم دسلام د نه کیدو کورته ـ
(۱۰) سورة ممتاز دے په بیان د ۲۵ قسمه هغه خپلوانو چه د زنانه ترے پرده نشته ـ

مقصد دسورة: دفع د فحشاؤ/ بے حیائے اود ے مقصد د پاره ۴ اصول او ۷ آداب

ثلور اصول دادی: (۱) ایت ۲ لاتاخذکم بهما رافته چه په مجرم جرم ثابت شی نو بیا پرے رحم مه کوه په مجرم رحم کول په مار/لړم رحم کول دی ـ اګر که د ډیر لوے خاندانه ولے نه دی ـ
(۲) ایت ۳ الزانی لا ینکح الازانیة دبدکارو د مجلس نه لرے شے ـ ورنه داخوته دهغوے صفائی کوے ـ ورته دامعاشرے لره ناصور به شی ـ
(۳) ایت ۴ ولذین یرمون المحصنٰت چا چه نیک خلق بدنام کړل نو ۸۰ دُرے ئے اووهے ـ ز که چه دحق پرستو بدنامی دحق بدنامی ده ـ
(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجهم.... دلعان مسئله چه سړے او خزه د یو بل نه جدا کړے ـ مطلب دا که یو غلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے جدا شه ـ

اووه اداب د پاره د رد د فحشاؤ دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورته بغیر اجازته مه زه ـ
(۲) ایت ۳۰ سړے دِ پردے خزے ته نه ګوری ـ
(۳) ایت ۳۱ خزه دِ پردی سړی ته نه ګوری ـ
(۴) ایت ۳۱ خزه دِ خپل ستر (زیب وزینت) پردو سړو ته نه خائی ـ
(۵) ایت ۳۲ چه لونډانو (هلکانو/جینکو) ته وادهٔ اوکړے ـ
(۶) ایت ۳۳ غلامان که ازادی غواړی نو لیکل ورسره اوکړے او ازاد ئے کړے ـ
(۷) جینکئ په بے حیائے مه مجبوروے ـ ایت ۳۳

واقعه د افک په بی بی عائشہؓ او دهغے صفائی: د نبیؐ طریقه داوه ـ چه کله به په یو مهم تلو نو هس/قرعه به ئے واجوه یوه بی بی به ئے ضرور زان سره بوتلله ـ چه کله غزوه بنو مصطلب ته تلو نو بی بی عائشہؓ ئے زان سره بوتله ـ په واپسے کے په یو مقام باندے پړاؤ واچوو د شپے تیریدو د پاره ـ نبیؐ د معمول مطابق دغه سحر هم وختی پاسیدو او ملګری ئے هم وختی پاسول چه مونز اوکړی او روان شی ـ بی بی عائشہؓ خپل حاجت د پاره لرے تلے وه ـ چه واپس راتله نو دغاړے هار ئے اوشلیدو ـ هغه دهغے د مشکنړو/مرو راټولولو باندے شود ـ په واپس راغله د نو قافله تلے وه ـ اوس داسوال پیدا ګیګی چه قافله بغیر ددے نه څنګه لاړه ـ نو حقیقت دادے چه بی بی عائشہؓ د جسم لحاظ سره ډیره سپکه وه ـ او دغے ورزو کے د پردے حکم هم راغلے وو ـ نو بی بی عائشہؓ داوخ د پاسه په کجاوه/ډولے کے به سوره تله ـ نو چه صحابو دا کجاوه او چتوله نو دوی ته دو مره پته نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

لګيدے چه د يکے بي بي عائشه موجوده يانه۔ او ګوره نه نبيٌ عالم الغيب دے نه صحابه چه د دنيا غټ اولياء دی۔ چه نبيٌ په بل پړاو ارام ته قافله کينوله نو چه اوے کتل نو کجاوه کے بي بي عائشهؓ نشته۔ پريشان خوشو مګر مطمئن هم وو۔ زکه چه دنبيٌ طريقه به داوه چه قافلے پسے به يے روستو يو صحابي راراوان کړے۔وو۔ اوهغه به دقافلے پاتے شوے سامانونه راوړل۔ په دغے موقع يے حضرت صفوان ابن معطلؓ په دے مهم لګولے وو۔ نو نبيٌ مطمئن زکه وو چه حضرت صفوانؓ صحابي او امتي د دے رسول دے او امتي د رسول روحاني زوے د رسول هم وي نو د پيغمبر بي بي د دے امتي مور هم وي نو مور خپل زوي سره که په سفرزي نو د يکي څه حرج دے۔ نو چه بي بي عائشهؓ خپل مقام د ارام ته راغلے ده نو ګوري چه قافله تلے ده۔ مګر ډيره هوښياره وه ورته پته وه چه زمونګ دقافلے يوتن روستو راراوان دے هغه سره به لاړه شمه څکه قافلے پسے به م او رسوي۔ څادر يے اوغستے دے او ملاسته ده چه حضرت صفوان ابن معطلؓ راورسيدو نو چه شنګه يے په بي بي عايشهؓ نظر پريوتو نو انا لله وانا اليه راجعون يے اووئيل۔ او خپل اوخ يے بي بي عائشهؓ سره نزدے کيناؤ داسوره شوه او دهٔ داوخ رسے څکے نيولے ده او قافلے پسے روان شو۔

دلته منافقانو چيمي ګويانے شروع کړے۔ چه اوے کتل چه بي بي عايشهؓ د حضرت صفوانؓ په اوخ سوره راغله نو دوی اووے چه او ګوره داخبره ده۔ زکه چه منافق خود موقعے تلاش کے وی۔ منافق هميشه په حيله مور هم بدنامه لګوی۔ نو دے منافقو دا اووے چه اوګوره کنه دا بي بي عايشهؓ دے صحابي ته لاره کے ليټ وه کنه۔

بعضے خه خه صحابه هم په دے معامله کے د منافقو خبرے تسليم کړے۔ زکه چه پروفيګنډه خپل يو اثر لری۔ لکه حضرت مسدحؓ او حضرت حنهؓ۔ نبيٌ يو مياشت پريشانه وو بيا د دے سورة دا ايتونه ۱۱، ۱۲، وغيره چه راغلل نو حقيقت ورته الله کولو کړو۔ صفائی الله دام المومنين خپل کتاب کے او کړه۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الفرقان

مکی (ترتیباً ۲۵ بعدازنور - نزولاً ۴۲ بعدازیٰس)

ربط ماسبق سره:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱۔	چہ ھرکلہ سورۃ النور کے اصلاح دعمل اوشوہ	۱۔	نو سورۃ الفرقان کے اصلاح دعقیدے کیگی پہ ایت ۲/۵ وغیرہ کے (یعنی عمل بہ دے ھلہ پہ کار شی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۲۔	احوال دمنافقینو بیان شول۔ چہ دعوہ کوی دقران اوسنتو مگر عمل نہ کوی۔	۲۔	نو دے سورۃ کے احوال دمشرکینو بیانیگی۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۳۔	آخر دسورۃ کے اودے الاان لِلہ ما فی السمٰوٰت ولارض... (بیان د توحیدوو)	۳۔	نو دلتہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۴۔	فحشاء دعمل بیان شو۔	۴۔	فحشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ھغہ پہ قران اوسنتو باندے اعتراضونہ دمنکر ینو دی۔
۵۔	اول کے اودے ماداسورۃ رالیگلے دے اوفرض کڑے مِ دے۔	۵۔	ایت ۳۰ کے دنبیؑ شکایت چہ زمادے امت دا فرض قران پریخے دو۔
۶۔	دمومنانو صفات ئے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶۔	ایت ۶۳ کے نوراوصاف دمومنانو بیانیگی۔
۷۔	اول او مینز دسورۃ کے ترغیب الی القران ورکڑو۔ بار بار	۷۔	ایت ۵۲ کے فرمائی وجاھدھم بہ جھاداکبیرا (یعنی دقران بیانولو تہ ئے لوے جہاد ویلے دے۔
۸۔	اودہ آداب بیان شول۔	۸۔	اودہ وارے لفظ ضلال ئے راوڑو چہ ددے یو یو مسئلے نہ ثوک مخ اڑوی نو گمراہ دے۔
۹۔	ایت ۳۹/۴۰ کے اودے چہ کفار او منافقین تباہ دی۔	۹۔	نو ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوی۔
۱۰	ایت ۵۴ کے اودے اطیعوا اللہ واطیعوا الرسول۔۔۔	۱۰۔	نو ایت ۲۷ کے فرمائی چہ چا د رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے بہ پہ لاسونو چکونہ لگوی۔
۱۱۔	ایت ۳۹ کے اودے چہ ددے مشرک اعمال کسراب (پہ شان دنظر دھوکے دی)	۱۱۔	نو دلتہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ ئے گرد وغبار کڑو۔ فجعلنٰہ ھباءً منثورا
۱۲۔	نفی دعلم غیب اوشوہ دمخلوق نہ چہ نبیؑ د خپلے بی بی پہ حال خبر نہ وو۔	۱۲۔	نفی دشرک فی البرکات کیگی۔ پہ ایت ۱ کے پہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳۔	ایت ۱ (سورۃ انزلنٰھا...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا اٰیٰتٍ مبیّنٰتٍ....) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳۔	ایت ۳۰ وقال الرسول یٰرب...

مقصد دسورۃ: اثبات دمقاصد ے اربعاو او دفع دشبہاتو دمشرکینو۔

امتیازات دسورۃ:

۱) سورۃ ممتاز دے پہ اعتراضو دمشرکانو او جوابونو پہ نوے انداز کے۔

۲) سورۃ ممتاز دے پہ شکایت دنبیؑ پہ منکرینو دقران باندے ایت ۳۰

۳) سورۃ ممتاز دے پہ بیان داوصافو دعباد الرحمٰن باندے ایت ۶۳ نہ رد ستو۔

۴) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو اوبو او پہ دیکے پردہ راوستو باندے ایت ۵۳

۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تہ ئے جہاد کبیر ویلے دے۔

۶) سورۃ ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ درے زلہ ئے ویلے دے۔

۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ دمشرکانو اعمال تہ ئے (ھباءً منثورا) ویلے دی۔

۸) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۷ (یوم یعض الظالم علٰی یدیہ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الشعراء مکی (ترتیباً ۲۶ بعدازفرقان - نزولاً ۴۷ بعدازواقعه)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۔	نو دلته هم شروع کے ترغیب الی القران دے۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۲۔	ایت ۸ الزام په نبیؐ چه جادوگر دے۔	۲۔	ایت ۳۴ الزام په موسیٰؑ چه جادوگر دے۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۳۔	ایت ۵۷ نبیؐ ته حکم دو۔ چه قل لا اسئلکم علیه من اجر	۳۔	نو دے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چه نه غواړو په دے مسئله ټیکس/مزدوری
۴۔	ایت ۷۷ مشرکینو د مکے ته: فقد کذبتم	۴۔	اوه واقعات دپخوانو اقوامو په فقد کذبتم باندے بیانیګی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۴۔	ایت ۶۸ مسئله ذکر شوه چه فلا تدع مع الله الٰهاً اخر (یعنی شرک مه کوے۔)	۵۔	نو دے سورة کے دهغے خلقو حال ذکر کوی چه شرک ئے کړے دو۔
۶۔	نفی د شرک فی البرکات اشوه درے وارے۔	۶۔	ایت ۲۱۳ کے نفی د شرک فی الدعا کیګی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۷۔	ایت ۱۷ کے خطاب ذکر دے حق پرستو اولیاؤ/پیرانو ته ءانتم اضللتم عبادی	۷۔	ایت ۹۷: خپله به مجرمان په خپل ژان دکفر فتوه اولګوی۔
۸۔	اوه وارے ئے لفظ ضلال راوړو۔	۸۔	اوه واقعات دپیغمبرانو او دهغوی د دشمنانو ذکر کولے شی۔
۹۔	ایت ۴: اعتراض دو۔ چه دا قران د خپله زانه جوړوی دا رسول۔	۹۔	ایت ۱۹۳ کے فرمائی چه دا قران روح الامین راوړی۔
۱۰۔	استهزاء د مشرکانو د نبیؐ پوزے	۱۰۔	نو دلته تسلی ده۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۱۱۔	اخر د سورة کے: فسوف یکونو لزاما (دا عذاب به دوی پورے پیوسته شی۔	۱۱۔	اوه مثالون د دغے عذاب ذکر کوی۔ چه منکرینو پورے پیوسته شو۔
۱۲۔	ایت ۷۰ کے اووے چه چا توبه اوویسته او ایمان ئے راوړو۔ نو توفیق به د نیکو کولو ورکړم۔	۱۲۔	ایت ۴۶ مثال چه ساحرو توبه اوویسته نو او ګوره څنګه په نیکو کلک شو۔ چه د مرګ نه هم نه ویریګی۔
۱۳۔	ایت ۱۷ کے مکالمه د نیکانو پیرانو او مشرکانو ذکر کړوه	۱۳۔	ایت ۹۶-۹۷ کے مکالمه د مشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدانو ذکر کړده۔
۱۴۔	ایت ۳ کے رد وو د دے امت په مشرکانو باندے۔	۱۴۔	ایت ۶۹ کے رد دے د ابراهیمؑ به خپل پلار او قوم باندے
۱۵۔	ایت ۱ کے اووے چه شی دا قران/رسول مخلوقاتو لره یره ورکونکے۔	۱۵۔	ایت ۲۱۴ کے درته چل خائی چه دایره ورکوول اوړومبے د خپل کور نه شروع اکړه۔

مقصد د سورة: **تسلی نبیؐ ته او هر مبلغ ته په واقعاتو د اقوامو سابقینو او دهغوی دانبیاؤ**

خلاصه د سورة: وضاحت د دوو مسئلو (۱) نجات لموء منین (۲) هلاکت الظالمین او په دے اوه واقعات ذکر کوی۔ او ګوره چه چا دا مسئله منلے ده هغوی ته نجات ملو شو لکه ملګری د نوحؑ، دهودؑ، د شعیبؑ، د صالحؑ وغیره۔ او مخالفین ئے تباه شول۔

په دے سورة کے یو دوه الفاظ بار بار راوړی وان ربک لهو العزیز الرحیم چه کله یو واقعه خلاصه کړی نو دا دوه الفاظ آخر کے بیانوی۔ مطلب دا چه او ګوره ستا رب په دشمنانو غالب دے او بل خوا په مومنانو رحم کونکے دے۔

امتیازات د سورة: ۱) سورة ممتاز دے په بیان او اقسام د شعراؤ چه ښه دی او ښه بد۔ خه هغه دی چه د دین خدمت کوی۔ بد هغه دی چه دروغ وائی۔

۲) سورة ممتاز دے په مناظرے د فرعون او موسیٰؑ باندے په جدا شان سره یعنی فرعون اعتراضونه کوی او موسیٰؑ جوابونه ورکوی۔

۳) سورة ممتاز دے په دعا د ابراهیمؑ واذا مرضت فهو یشفین

۴) سورة ممتاز دے په بیان د شعراؤ باندے۔ او په بیان د دے چه شعراء هره کنده کے پراته وی۔ ایت ۲۲۵ .

۵) سورة ممتاز دے په بیان د دے چه بیان شروع کړه د خپله کوره۔ ایت ۲۱۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة النمل

مکی (ترتیباً ۲۷ بعدازشعراء - نزولاً ۴۸ بعدازشعراء - دواړولحاظوسره شعراءنه روستو دے)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الشعراء	شمار	سورة النمل
۱ـ	افتتاح په ترغیب الی القران سره اوشوه۔	۱ـ	نو دې سورة افتتاح هم په ترغیب الی القران سره کیګی۔
۲ـ	ایت ۲۱۴ وانذرعشیرتک الاقربین	۲ـ	نو په دے دوه مثالونه دحیواناتو میګیے او هدهد چه ذحپل قوم خیرے غوستے وو۔
۳ـ	آخر دسورة کے ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا اوشوه۔	۳ـ	نفی دعلم غیب او نفی دتصرف کیګی (یعنی په دے لحاظ سره داسورة په ترقی دے)
۴ـ	آخر کے اودے چه ظالمان به پوهٔ شی په خپل انجام۔	۴ـ	انجام دظالمانو ذکرکوی په دے سورة کے۔
۵ـ	د اوو پیغمبرانو واقعات ئے ذکرکول په دے سورة کے	۵ـ	نو دلته دوه نور پیغمبران ذکرکوی۔ داوڈ او سلیمانؑ
۶ـ	تسلی وه دے سورة کے نبیؐ ته او هر مبلغ ته۔	۶ـ	زهٔ عالم الغیب یم او متصرم هم (زړهٔ مه تنګوه زهٔ به دے بچ کووم)
۷ـ	زهٔ نجات ورکووم او زهٔ هلاک کووم۔	۷ـ	زکه چه زهٔ خبریم په هرڅه او په هرڅه۔
۸ـ	فرعون ساحران مقابلے دموسیٰؑ ته راجمع کړل	۸ـ	ملکه بلقیس خپل وزیران خط دسلیمانؑ ته راجمع کړل۔
۹ـ	دالله حکم موسیٰؑ او هارونؑ ته ایت ۱۵ کے فاذهبا الی فرعون لاړشئ دواړه فرعون ته	۹ـ	دسلیمانؑ حکم هدهد ته ایت ۲۸ کے اذهب بکتابی
۱۰ـ	ایت ۱۹۳ داقران جبرائیلؑ راوړے دی	۱۰ـ	ایت ۹۲ کے ان اتلوا القران
۱۱ـ	کفار م تباه کړل او مومنان م بچ کړل۔	۱۱ـ	ایت ۵۹ قل الحمدلله وسلم علی عباده الذین اصطفیٰ

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے په بیان دمیګی چه ذخپل قوم خیرغواړی ایت ۱۸ وغیره کے۔ (۲) سورة ممتاز دے په واقعه دهدهد باندے ایت ۲۲ وغیره کے۔

(۳) سورة ممتاز دے په تفصیلی واقعه دمملکت دملکه بلقیس باندے۔ (۴) سورة ممتاز دے په ایت ۳۰ باندے چه په دے سورة کے دننه تسمیه بسم الله ده۔

(۵) سورة ممتاز دے په ایت ۳۴ باندے چه انقلاب راشی نو عزتمند خلق بے عزته شی او بے عزته عزتمند شی۔

(۶) سورة ممتاز دے په ایت ۳۶ باندے چه دکفارو سیاست مونګ ته ښائی چه همیشه مسلمانان په مال دهوکه کوی۔

(۷) سورة ممتاز دے په ایت ۴۸-۴۹ باندے چه دصالحؑ دمرګ بندوبست ئے کړے وو نهو کسانو۔

(۸) سورة ممتاز دے په یو نوے طریقه دتبلیغ باندے چه کور کے به تبلیغ څنګه کوے ایت ۶۰ نه راخله تر ۶۴ پورے۔

(۹) سورة ممتاز دے په ایت ۸۲ باندے چه پکے ذکرکیګی د دآبة الارض چه دزکے نه به راوزی۔ (۱۰) سورة ممتاز دے په تبسم او خندا دحضرت سلیمانؑ باندے۔

(۱۰) سورة ممتاز دے په بیان دمیګی او هدهد باندے (۱۲) سورة ممتاز دے په ایت ۹۲ ان اتلوا القران (۱۳) سورة ممتاز دے په ۵ بار ءإله مع الله سره

مقصد دسورة: (۱) نفی دعلم غیب دمخلوق نه (۲) نفی دتصرف د مخلوق نه

مختصر خلاصه: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمهید دے۔ چه ترغیب الی القران، بشارت مومنانو ته، او تخویف نه منونکو ته او تسلی منونکو ته وغیره بیانیګی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دعلم غیب باندے واقعه دموسیٰؑ ذکرکوی چه اوګوره موسیٰ ذخپلے لاټے په حال خبر نشو نو بل څوک به په علم غیب څه خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۴۴ واقعه دسلیمانؑ چه بادشاه هم دے او پیغمبر هم دے مګراوګوره عالم الغیب نه دے۔ دمملکت دملکه بلقیس نه خبرنه دے بلک هدهد ورته په ډاګه وائی۔ ایت ۲۲: فقال احطت بمالم تحط به

ددے دواړو واقعاتو خلاصه راوباسی ایت ۶۵ کے چه قل لا یعلم من فی السمٰوٰت والارض الغیب الا الله.....

اوس په دویمه مسئله چه متصرف زهٔ یمه او بچاوزهٔ ورکووم او مخلوق کے څوک متصرف نشته به دے دوه واقعات هم بیانوی۔

(۴) ایت ۴۵-۵۳ چه صالحؑ مانچ کړو دخپل قوم دظالمانو نه

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعه دلوطؑ راوړی چه اوګوره دخپل قوم ظالمانو بے عزتہ کونو مانچ کړو۔

ددے دواړو واقعات خلاصه راوباسی۔ په ایت ۵۹ کے قل الحمدلله وسلم علی عباده الذین اصطفیٰ ءالله خیر اما یشرکون

ددے ټولو واقعاتو او دوو مسئلو نه روستو دلائیل شروع کوی په الوهیت د الله باندے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳۰)

سورۃ القصص (مکی)

(ترتیباً ۲۸ بعداز نمل - نزولاً ۴۹ بعدازنمل، پہ دواڑو لحاظو سرہ د نمل نہ پس دے)

ربط ماسبق سرہ

شمار	سورۃ النمل	شمار	سورۃ القصص
ا۔	خاتمہ د سورۃ اوشوہ پہ امرت ان اتلوا القران	ا۔	شروع پہ ترغیب الی القران تلک ایٰت القران المبین پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نو دے سورۃ کے تسلی دہ چہ ھر کلہ قران بیانوے نو خلق بہ درتہ بدے ردے وائی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳۔	انبیاؤ تہ مے سلا تیا ورکڑے وہ لکہ موسیٰؑ ھارونؑ لوطؑ وغیرہ۔	۳۔	ددوی امتونو لرہ ھم ما بچاؤ او سلا تیا ورکڑے وو۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴۔	نفی د علم غیب د مخلوق نہ پہ واقعاتو د دوو پیغمبرانو	۴۔	ایت ۴۴ کے د نبیؐ نہ نفی د علم غیب کوی۔ پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۵۔	خاتمہ پہ الحمدللہ باندے اوشوہ۔	۵۔	علت د الحمدللہ خائی چہ ھغہ تباہی د ظالمانو دہ۔
۶۔	ایت ۶ کے اووے چہ دا قران تا تہ درکولے شی د اللہ د طرف نہ۔	۶۔	ایت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ دا قران بیانوے نو خلق بہ دِشرِی۔ خو چہ د مشرکانو ملگرتیا اونہ کڑے۔
۷۔	ایت ۶۰-۶۴ کے ۵ دلائیل وو د پارہ د اثبات د الوہیت د اللہ او رد د شرک	۷۔	ایت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد د شرک کوی۔ پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۸۳ کے اووے چہ ٹول بہ جمع کڑم صف در صف	۸۔	ایت ۷۵ کے وائی چہ دا مشران بہ ترے مخکے راوباسم
۹۔	عالم الغیب او بچ کولو والا زہ یم	۹۔	بلہ نمونہ د بچ کولو چہ موسیٰؑ او بنی اسرائیل مانچ کڑل د فرعون نہ۔
۱۰۔	دلائیل عقلیہ نہ بعد ایت ۶۴ کے مشرکینو تہ چیلنج چہ ھاتو برھانکم	۱۰۔	نو دلتہ بیا ایت ۷۵ کے چیلنج مشرکینو تہ ھاتو برھانکم پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۱۱۔	نفی د شرک فی العلم پہ واقعاتو د موسیٰؑ او سلیمانؑ او خلاصہ پہ ایت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوھدے پہ ھر شہ۔	۱۱۔	ایت ۸۸ کے نفی د شرک فی الدعا کوی۔ پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۱۲۔	خاتمہ د سورۃ پہ توحید کوی	۱۲۔	نو دا سورۃ ھم پہ توحید سرہ ختمیگی۔ پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔

امتیازات د سورۃ

ا۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۲ باندے چہ وحرمنا علیہ مرضع (پہ موسیٰؑ مونگ د نورو خزو پئی بند کڑے وو۔)

۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ د قتل د قبطی چہ موسیٰؑ یوے موکے/ٹوک سرہ مڑ شو۔

۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی ولک لاتقتلوہ

۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ ھغے واقعہ چہ موسیٰؑ د حضرت شعیبؑ د لونڑو گڈو تہ اوبہ ورکولے وے۔ فسقیٰ لھما

۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون ایت ۷۶ وغیرہ۔

۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۵ چہ قران مے در باندے فرض کڑے دے۔

۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ د موسیٰؑ د پیدائش، پہ دریاب کے د غورزولو، د فرعون کور کے پہ دیو او لوے دو او مدین تہ پہ تلو باندے۔

۸۔ سورۃ ممتاز دے پہ مزدورے کولو د موسیٰؑ حضرت شعیبؑ سرہ لس کالا

۹۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د خزانو د قارون ۱۰۔ سورۃ ممتاز دے د ناپوھہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزانو او ٹاٹ باٹ د قارون

مقصد د سورۃ: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ د موسیٰؑ حالک کحال موسیٰؑ

تقسیم د سورۃ: سورۃ دوہ حصے دے: (ا) ایت ا- ۴۳: د دیکے اول ۶ ایتونہ بطور براءت استحلال دی۔ براءت استحلال دا مطلب چہ سپوگمئی خکارہ کیدل۔ شنگہ چہ سپوگمئی د اولے ورزے ڈیرو کمو خلقو تہ پہ نظر رازی۔ دغہ رنگ براءت استحلال کے یو مفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجود دی مگر ڈیر کم خلق پرے پوھیگی۔ سپوگمئی بیا د روغیگی نو د رے /ثلور روزے پس ھر چا تہ پہ نظر رازی۔ دغہ رنگ ایت ۷ کے بیا مکمل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ د موسیٰؑ کے تسلی دہ محمدؐ د پارہ۔

(۲) ایت ۴۴ - آخر د سورۃ پورے پہ دیکے بیان د مقاصد اربعہ، زجر منکرینو تہ او تزھید من الدنیا ذکر کیگی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعداز قصص - نزولاً ۸۵ بعداز روم)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة القصص	شمار	سورة العنكبوت
۱۔	ابتلاء علیٰ موسیٰؑ ذکرشوه۔	۱۔	نودلته ابتلاء د عامو مومنانو ذکرکولےشي۔نوپه دےوجه ئےمتصل راوړو۔
۲۔	تسلی وه محمدﷺ ته	۲۔	تسلی ده عامومومنانوته۔ نوپه دےوجه ئےمتصل راوړو۔
۳۔	نفي دشرک في الدعا وه دےسورة کےپه آخری ایت ۸۸ کے۔	۳۔	نودلته ترغیب في التبلیغ ذکرکولےشے چه شاپه دا مسئله بیان کړه خلقوته۔
۴۔	دفرعون اوقارون دحالاتو ذکر اوشو۔	۴۔	نودےسورة کےدنورو اقوامو هلکاؤ حالات بیانیګی۔نوپه دےوجه ئےمتصل راوړو۔
۵۔	شبهات دمنکرینو ذکرشول۔	۵۔	تباهی دمنکرینوذکرکولےشي۔ نوپه دےوجه ئےمتصل راوړو۔
۶۔	ایت ۱۵ کےدقبطي عمل ته ئےدشیطن عمل اودے۔	۶۔	ایت ۳۸ کےدنورومنکرینواعمالوته ئےاعمال دشیطن ویلےدی۔
۷۔	بیان وو په سردسورة کےمستضعفین/کمزورےاوچتومه ایت ۵	۷۔	نودےسورة کےسبب داوچتولوخائی۔
۸۔	ایت ۸۵ کے(ان الذی فرض علیک القران لرآدک الی معاد) کےترغیب الی الهجرت وو۔	۸۔	ایت ۵۶ کےهم ترغیب الی الهجرت دے۔(ان ارضی واسعة فایای فاعبدون)
۹۔	په بنی اسرائیلو امتحان دفرعون طرف نه	۹۔	په مومنانوامتحان دنفس طرف نه/ دوالدینوطرف نه/ دناکاره ملیانواوپیرانوطرف نه۔
۱۰۔	ایت ۷ کےالله دموسیٰؑ موربی بی ته اودے لاتخافی ولاتحزنی	۱۰۔	فرشتےلوطؑ ته ایت ۳۳ کےفرمائی لاتخف ولاتحزن

امتیازات دسورة

۱۔ سورة ممتازدےپه بیان دمدت دتبلیغ دنوحؑ باندے(ایت ۱۴) چه ۹۵۰ سال ئےتبلیغ کړےوو۔

۲۔ سورة ممتازدےپه بیان دهغےمثال چه دمشرکانو دشرک مثال ئےدعنکبوت اودهغه جالےسره لګولےدے۔

۳۔ سورة ممتازدےپه ایت ۴۵ باندے (ان الصلوٰة تنهیٰ عن الفحشاء والمنکر)

۴۔ سورة ممتازدےپه ایت ۴۸ باندے چه اےپیغمبرهٔ نه دےلیکل کولےشول اونه پړهاوول بلکه امی وے۔شوریٰ ۵۲ کےهم دغسےشته مګرپه بیل شان۔

۵۔ سورة ممتازدےپه هغے نهو دسوسوشیطن چه هغےسره سستی پیداکوی په انسان کے۔ایت ۵۶ او روستونورو ایتونوکے۔

۶۔ سورة ممتازدےپه ایت ۶۹ باندے (والذین جاهدو فینا لنهدینهم سبلنا)

۷۔ سورة ممتازدےپه بیان دابتلاؤ اود هغےپه منازلو او مراتبو۔

۸۔ سورة ممتازدےپه بیان دڅلورقسمه عذابونوپه یوایت کے ایت ۴۰

۹۔ سورة ممتازدےپه بیان د عنکبوت اودهغه دکور ایت ۴۱ (ان اوهن البیوت لبیت العنکبوت)

۱۰) سورة ممتازدےپه ایت ۵۶ (یٰعبادی الذین امنوا ان ارضی واسعة فایای فاعبدون) چه وطن پریږده مګرچه مسئله پرےنه دے۔

مقصد دسورة : الابتلاء علی المومنین وتسلیة لهم (امتحان په مومنانو اوتسلی مومنانوته)

خلاصه دسورة سورة کےدابتلاء/ دامتحان منازل اومراتب ذکرکړدی۔یعنی امتحان به دڅاطرف نه رازی، څومره زمانه به وی۔اوپه کوم کیفیت به وی۔

منازل دامتحان درےدی: (۱) ړومبےامتحان دنفس طرف نه به وی ایت ۶۔ مګرزان به کلکه وے۔ړومبےبه دےقران نه منع کوی داڅ ډیرګران کتاب دے۔داخواوس شروع شوپه نشته چه کله به ختمیګی۔ اوکه زده کړےداقران نوبیابه دبیان ته نفس نه پریدی چه زان لره جګړےمه ګوره۔ خپل قبرکےبه سملی اوخپل قبرکےبه سملم۔نوړومبےازمائش دنفس طرف نه به وی۔

(۲) دویمه ابتلاء دوالدینوطرف نه ایت ۸۔ هغوی به دےبیان ته نه پریدی۔وائی به چه ولےمونږ خوملیان نه یو۔في الحال دا ستا دکالج اونوکرےوخت دے۔مګردین مقابله کےبه دموراوپلارنه منے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) چہ دمور پلار ددین مقابلہ کے اونہ منے نو دوی بہ لاڑشی ملاعنکبوت بہ درپسے مناظرے دپارہ راولی۔ دغے ملاتہ بہ ستا پہ مخکے وائی چہ داهلک راتہ چاروان کڑے دے۔ نو دے بہ درتہ وائی چہ اختلافی مسئلے مہ چیڑہ۔ کہ تہ ورتہ اووے چہ مولوی صاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہ مے اونیسی۔ گناہگار بہ شم۔ نو دے بہ درتہ وائی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اے زما او منہ و لے زہ درتہ ناپوھہ خکارم شہ۔ و لے ماد کدوانو پاڑے و ئیلے دی شہ۔ ایت ۱۲ ورتہ ددے سورۃ پڑھاوکڑہ۔ دے سرہ بہ داملا او تختی بیا بہ پہ شانہ گوری۔ اوتہ بہ دا مقابلہ اوگٹے۔

نو درے منازل شو د امتحان: ۱) دنفس طف نہ ۲) دناپوھہ والدینو طرف نہ ۳) دناکارہ ملیانو/پیرانو طرف نہ

اوس ددے نہ پس مراتب دامتحانونو۔ (۱) چہ ثو مرہ زمانہ بہ داامتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نو دے دپارہ واقعہ دنوحؑ ئے راوڑلہ۔ چہ کہ عمرِ دنوحؑ هومرہ و لے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمر دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داترڈے اوتر میرے پورے دہ۔ (هغہ واقعہ دزمیندار/گیڈی/اودهغہ دخزے)

(۲) داامتحان بہ وی ثو مرہ سخت۔ نو واقعہ دابراهیمؑ ئے راوڑلہ۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اُور کے بہ اوغوزولے شے ایت ۲۴: قالوا حرقوہ او اقتلوہ

نو دوہ مراتب شو۔ (۱) ثو مرہ مدہ بہ وی - ٹول عمر (۲) ثو مرہ سخت بہ وی - لکہ چہ اُور کے اوغورزولے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستو هغہ نہہ/۹ وسوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ وائی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے اوشڑی۔ نو جواب **ان ارضی واسعۃ**

(۲) ثوک بہ دے مڑ کڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے **وکل نفس ذائقۃ الموت**

(۳) دلتہ دے کور دے دا بہ درنہ پاتے شی۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ ماڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلتہ دے کاروبار دے تجارت/نوکری دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے هیث جاندار زان باندے خپل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلتہ دے خلق تابعداری ستا مسئلے بیا نو لوسرہ بہ داخلق ستا مخالف شی۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دنمر او سپوگمئ پشان غٹ غٹ خلق تابعدار کڑی۔

(۶) او بہ بہ درباندے بند کڑی فصل بہ دے اوچ شی۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ درباندے اوکڑم پٹے بہ درتہ اباد کڑم۔

(۷) دلتہ ژوندخہ دے مزے دی۔ خلق درتہ تخفے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند دآخرت دے۔

(۸) یرہ ٹیک نہ لاڑ بہ شم ددے زائے نہ مگر دار لی نشہ جواب ۶۵ کے کشتے/گاڈی مے ڈیرے پیدا کڑے دی۔

(۹) یرہ هغہ بل زائے بہ شنگہ وی۔ هسے نہ چہ هغہ خلق ما یا زما بچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شنگہ چہ اللہ حرم تہ امن ورکڑے دے دغسے بہ تاتہ هم امن درکڑم

آخر کے بیا ترغیب فی التبلیغ دے۔ **والذین جاهدو فینا لنهدینهم سبلنا** ایت ۶۹ دے سرہ سورۃ ختم شو۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

2

سورة الروم (مکی)

(ترتیباً ۳۰ بعداز عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة العنكبوت	شمار	سورة الروم
۱۔	مصائب دمومنانو بیان شول۔ اوتسلی نبیؐ ته په بیان دمخکے پیغمبرانو۔	۱۔	نوبشارت دے مومنانو ته (مصائب برداشت کڑه نوالله به دربانده خوشحالی راولی) لکه شنگه چه الله پاره ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع العسرِ یسرا
۲۔	مصائب او امتحان په مومنانو بیان شو۔	۲۔	نو دلته هغه اصل مسئله بیانوی چه دهغے په وجه امتحان رازی۔ اوبل تشجیع بالتبلیغ۔ فاصبران وعدالله حق په ایت ۶۰ کے
۳۔	آخر کے اووے ان الله لمع المحسنین	۳۔	ایت ۴ کے ددغے خصوصی امداد مثال چه بدر ینو سره الله کڑے وو۔ نو دغسے نورو مومنانو سره هم کوی۔
۴۔	مسئله دتوحید ذکر شوه۔	۴۔	نو دے سورة کے عقلی دلائیل په کثرت سره ذکر کولے شی
۵۔	ایت ۱۴-۱۵ کے اوفرمائیل چه دنوحؑ ملگری مے خلاص کڑل۔	۵۔	ایت ۴۷ کے قانون ذکر کوی۔ چه پیغمبرانو مومنانو بچاو زما قانون دے همیشه هغوی بچ کوم۔
۶۔	ایت ۹ کے اووے چه چامسئله اومنله اوبیان ئے اوکڑ ونو نیکانو خلقو کے به ئے شمار کڑم۔	۶۔	ایت ۱۵ کے په هغے زیادت کوی چه دنیا خوشه چه آخرت کے به یے په باغچو کے دننه کڑم۔
۷۔	ایت ۶۵ کے اووے چه کشتئی کے چه تکلیف راشی۔ نو صرف الله ته اواز کوی۔	۷۔	ایت ۳۳ کے پرے ترقی ده۔ چه صرف کشتئی کے نه بلکه هر تکلیف کے یاالله یاالله فریاد کوی۔
۸۔	دے سورة کے داقوام سابقه دهلاکتونو بیان اوشو۔	۸۔	نع دے سورة کیا ایت ۴۱ فرمائی چه عذاب چه ثومره رازی۔ که په او چه وی یا په لونده۔ داذ چیلو اعمالو دوجے رازی۔
۹۔	شروع اوخاتمه دواڑه په ترغیب الی الجهاد سره اوشوه۔	۹۔	خوشخبری دفتحے مومنانو ته
۱۰۔	دجولاگی مثال په دفع دشرک ذکر شو۔	۱۰۔	نو دے سورة کے دمالک اوغلام مثال په دفع دشرک ذکر کولے شی په ایت ۲۸ کے۔
۱۱۔	چه په مصائبو برداشت دے اوکڑو۔	۱۱۔	ایت ۱۵ کے فهم فی روضة یحبرون

امتیازات دسورة: ۱۔ سورة ممتاز دے په واقعه دروميانو دشکست وقتی طوراو روستو بیا په فتحے دهغوی۔

۲۔ سورة ممتاز دے په ایت ۷ چه بے دینه په دنیا خه پوهیگی لیکن په آخرت/ دین نه پوهیگی۔

۳۔ سورة ممتاز دے په ایت ۳۰ باندے چه ټوله دنیا الله تعالی په توحید/ دین فطرت پیدا کڑے ده۔

۴۔ سورة ممتاز دے په ایت ۴۱ باندے چه که فساد په او چه رازی او که په لونده۔ دا په سبب داعمالو رازی۔

۵۔ سورة ممتاز دے په بیان دفرق دصحیح خیرات اوغلط خیرات ایت ۳۹

۶۔ سورة ممتاز دے په دوه هغو الفاظو چه ایت ۲۱ کے فرمائیلی دی۔ مودة و رحمة چه دمیاں بیوی په مینز کے مے ینه اچولے ده۔

۷۔ سورة ممتاز دے په ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چه انسان دکمزورے شی نه پیدا دے۔

۸۔ سورة ممتاز دے په ایت ۲۸ چه انسان خپل زان سره شرک نه خوخوی نو الله به زان سره شنگه شرک خوخ کڑی۔

۹۔ سورة ممتاز دے په یوے ورزے دودفتحو سره قیصر(روم) په کسریٰ(ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰۔ سورة ممتاز دے په ایت ۲۷ چه بعث بعد الموت الله ته ڈیر اسان دے وَهُوَ اَهْوَنُ علیه

مقصد دسورة: بیان ددوو خبرو (۱) البشارة للمؤمنین (نبیؐ اومومنانو ته بشارت)

(۲) ادلة العقلیه بالتوحید وبعث بعد الموت (په توحید او دوباره ژوند باندے عقلی دلائیل)

(خلاصه دسورة بل مخ ته اوگوره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصه دسورة:

درسالت دنبیؐ پنزم یا شپگم کال دے پہ دغه زمانه کے دقیصر (بادشاه دروم) او کسریٰ (باشاه دایران) جنگ شوے دے کسریٰ دایران بادشاه ته بہ ئے وئیل۔ او قیصر بہ ئے دیورپ بادشاه ته وئیل لکه شنگه چه الیزبتهون ٹو دانگلینڈ بادشاهانو ته بہ ئے وئیل۔ اگر چه ددوی ځپل تومونه بہ نور وو۔ نو دے جنگ کے رومیانو/ قیصر بادشاه شکست اوخوړو۔ چونکه رومیان اهل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسریٰ/ ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو ددے مشرکانو په دے فتحے باندے دَ مکے مشرکان خوشحاله شول۔ جشن ئے مناو کړو۔ او نبیؐ او صحاباو ته بہ ئے اشاره کوله چه مونگ بہ هم دوی ته شکست ورکوو۔ یعنی دے مکے والود ایرانیانو دفتحے قیاس په ځپل زان اوکړو۔ اود رومیانو دمغلوب کیدو قیاس ئے په مومنانو اوکړو۔ نو بل طرف ته نبیؐ او صحابا خفه وو۔ اگر چه رومیان هم مشرکان وو۔ مگر بیا هم اهل کتاب وو۔ او مسلمانانو سره لگ شان مشترک وو۔ چه آسمانی کتاب ورسره کم از کم خو وو۔ نو دغیرتی سړی کار دے۔

نو دَ یکے دا ۳۰ مې ایتونه ازغلل۔ نو چه شنگه ابوبکرؓ دا ایتونه واوریدل نو فوری دنبیؐ د تپوس کولو نه بغیر منډه کړے دی۔ او کافرو ته وائی چه مه خوشحالیگے درے کاله کے ستاسو ملگری به شکست خوری۔ اگوره داسے کلک یقین په قران دصحاباو وو۔ نو اُبی ابن خلف (چه رسولؐ په جنگ کے روستو بیا قتل کړے وو) هغه اووے چه دا دروغ دی۔ هغے ورزو کے شرط لا حرام نه وو۔ یادساتے چه شرط جواری ده۔ مگر هغے ورزو کے لا دحرمت حکم نه وو راغلے۔ نو که درے کاله بعد رومیان غالب شی نو لس اوخان به ابی ابن خلف ابوبکر ته ورکوی او که غالب نشی نو ابوبکر به ابی بن خلف ته ورکوی۔ ابوبکر محمد ﷺ ته راغے چه ما داسے اکړل۔ نبیؐ ورته اووے چه دلفظ بضع اطلاق صرف په دریو نه ترنهو پورے کیگی نو دوباره ورشه او دا وخت ددریو نه نهه کاله کړه او شرط ورسره دلسو او خانو نه سل اوخان کړه۔ ابی ابن خلف په دے شرط نور هم خوشحاله شو۔ په دے دوران کے دوی ځپل زامن یو بل ته په ضمانت کے مخامخ کړل که چرے مرگ راشی یا هجرت اوشی نو دد غے مرده یا مهاجر زوے به دغه شرط ادا کوی۔

په کومه ورز چه جنگ بدر لړاوشو۔ او مسلمانان فاتح شول نو هم به دغه ورز رومیان هم غالب شول په ایرانیانو باندے۔

ددے رومیانو دفتحے اسباب شه وو۔ شیخ القران وئیل چه رومیانو نه ایرانیانو فوج چاپیره پروت وو۔ رومیان ډیر تنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو ته دصلحے درخواست اوکړو۔ ایرانیانو اووے چه ټیک ده صلحه به اکړو مگر تاسو به مونگ ته ۴۰۰ اوخان ډک دسونے راکوے۔ رومیانو اووے چه ټیک ده۔ در به کړو۔ مگر دلته مونگ سره نشته بلکه زمونگ دملک په مختلفو ز ائینو کے دفن کړے ده۔ هغه به راو باسو۔ او تاسو ته به ۴۰۰ اوخان ډک دسونے برابر کړو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰ صندوقونه جوړ کړل او په هر اوخ ئے دوه دوه صندوقونه بار کړل او هر صندوق کے دوه دوه فوجیان سره د اصلحے بند کړل۔ او یو یو سړے/ فوجی اوخ سره روان شو۔ نو دغسے یو یو اوخ سره ۵، ۵ سړی شول ټول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ او په طرف دایران روان شول چه هر کله دمحاصرے نه اووتل۔ نو فوجیان دصندوقونو نه راووتل۔ او لاړل دکسریٰ به دار الخلافه ئے حمله اوکړله اوهر شه ئے لوټ کړل ز که چه دهغوی ټول فوج خو دلته په روم کے مصروف وو۔ نو دلته کسریٰ او دهغے فوج ته ئے خبر ورکړو۔ چه راشه دملک دحال خبر دے واخله۔ په روم دایرانیانو محاصره ختم شوه۔ رومیان غالب شول۔ او چه هر کله دا ایرانیان دروم نه واپس په طرف دځپل وطن زی۔ نو دایران طرف ته نه ورته هغه ۲۰۰۰ فوج را مخامخ کیگی او دے روم طرف نه ورته نور رومیان دشا طرف نه کیگی او خه سم ئے دل دول کوی۔ چه بیا ئے چرے هم په روم دحملے همت نه دے کړے شوے۔

نو اشاره ده یکے دے ته چه کهٔ نن تاسو لگ ئے او کمزور ئے نو سبا به الله تاسو غالب کړی نو سورة کے تسلی ده۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة القمان مکی (ترتیباً ۳۱ بعداز روم - نزولاً ۵۷ بعدازسورة الصف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الروم	شمار	سورة لقمن
۱۔	اثبات دتوحید باالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱۔	نو دلته اثبات دتوحید بالا دلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نقلی او وحی درے واڑہ سرہ کیگی)
۲۔	آخرکے ئے اوفرمائیل فاصبران وعداللہ حق	۲۔	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبرعلی مااصابک ان ذالک من عزم الامور (یعنی داپہ تکلیف کے کلکیدل دزوانانو خلقو کاردے) نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۳۵ کے اووے آیا دے مشرکانو سرہ پہ شرک شہ دلیل شتہ ۔یعنی نشتہ	۳۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ فارونی ما ذاخلق الذین من دونہ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ لاتکون من المشرکین (یعنی رد دشرک نہ کول مشرک سرہ پہ شرک کے امداددے)	۴۔	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ ان الشرک لظلم عظیم نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۲۷ کے اووے ولہ المثل الاعلیٰ (اللہ لرہ صفات دی اوچت اوچت پہ اسمانونو کے هم او پہ زمکہ هم)	۵۔	ایت ۲۷ فرمائی چہ داللہ دومرہ صفات دی چہ کہ داٹول سندونہ سیاحی شی۔او ورسرہ اووہ نور شی اوداٹولے اونے قلمونہ شی نو داللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶۔	دلته بشارت وو مومنانو تہ دفتح	۶۔	نو دے سورۃ کے بیان دهغے مسئلے (توحید) چہ دفتح سبب جوڑ یگی۔
۷۔	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷۔	نو دلته اوصاف دمومنانو ذکرکولے شی۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۵۸ کے اووے ولئن جئتھم بایۃ (کہ چرے تہ ورتہ معجزہ راوڑے هم نو نہ منی)	۸۔	ایت ۷ کے فرمائی واذاتتلیٰ علیہ ایٰتنا ولی مستکبرا نو پہ دے وجہ ئے متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۲۷ کے اووے چہ دوبارہ پیدائیش دد ے خلقو ماتہ اسان دے وهواهون علیہ	۹۔	ایت ۲۸ فرمائی چہ اودوبارہ پیدائش دٹولو خلقو دومرہ اسان دے لکہ دیوانسان پیدائیش
۱۰۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ تکلیف کے ماتہ اوازکوی (واذا مس الناس ضردعوا ربھم منیبین الیہ۔۔۔)	۱۰۔	ایت ۳۲ وائی کلہ چہ ئے موجونہ دسند دوی لرہ راگیرکڑی نو ماتہ چغے وخی

مقصد دسورة: اثبات دتوحید بالا دلۃ ثلاثہ (عقلیہ نقلیہ وحیہ)

امتیازات دسورة:

۱) سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ دحضرت لقمن چہ ۱۲ نصیحتونہ (اوامر و نواهی) ئے بیان کڑے دی۔

۲) سورۃ ممتاز دے۔پہ رد د آلاتو د موسیقے باندے صریحۃً ۔هسے خو سورۃ بنی اسرائیل کے هم شتہ مگر هلته اشارۃً وو۔ او دلته صریحۃً

۳) سورۃ ممتاز دے۔پہ ایت ۲۷ چہ کہ داٹول سندونہ اودد ے هومرہ نور اووہ سندونہ سیاحی شی او اودونے قلمونہ شی نو داللہ صفات بہ خلاص نشی۔

۴) سورۃ ممتاز دے۔پہ آخری ایت چہ ۵ مغیبات ذکرکوی۔ چہ دد ے پنز دخبرو یا کارونو علم غیب صرف اللہ تہ دے۔

۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۳ باندے چہ پلار زوی تہ پہ ورزدقیامت باندے شہ فائدہ نشی رسولے۔

۶) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۹ باندے چہ فرمائی چہ آوازونو کے بد اواز دخرد ے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

34

سورة السجده (مکی) (ترتیباً ۳۲ بعداز لقمن - نزولاً ۷۵ بعداز مومنون)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱۔	دعوه دتوحید په دلائیلو ثلاثاؤ سره بیان کړے شوه۔	۱۔	نو دلته رد د شرک کیګی ایت۴ کے مالکم من دونه من ولی ولاشفیع نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۲۔	ایت۳۰ کے اووے چه دالله رابلل حق او دمخلوق رابلل ناحق او باطل دی۔	۲۔	ایت۵ کے فرمائی: یدبرالامر (یعنی زکه الله رامدکړه چه تدبیر دکارونو کوی۔)
۳۔	آخر دسورة کے اووے یعلم مافی الارحام	۳۔	ایت۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقه وبدا خلق الانسان من طین
۴۔	ایت۲-۳ کے صداقت دقران اوشو۔	۴۔	ایت۲ ترقی ده چه دا کتاب د رب العلمین طرف نه دے۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۵۔	ایت۷ کے اووے چه قران واوری نو واوړی لکه چه په غوګونو کے پردے دی۔	۵۔	ایت۹ کے فرمائی چه په نورو اندامونو هم دقران نه اوړی۔ لکه په سترګو، په غوګونو په زړه سره۔ وجعل لکم السمع والابصار والافئدة قلیلا ما تشکرون
۶۔	آخری سورة کے نفی دعلم غیب اوشوه۔	۶۔	ایت۶ کے فرمائی چه ذالک عالم الغیب والشهادة نو په دے وجه ئے متصل راوړو
۷۔	ایت۳۲ کے دمشرکانو صفت ئے بیان کړو۔ چه کله سختی راشی نو صرف یوالله ته اوازکوی او په راحت کے بیا بل ته۔	۷۔	ایت۱۶ کے دمومنانو صفت فرمائی چه هر وخت کے صرف یوالله ته رامدشے وائی۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو۔
۸۔	ایت۷ کے اووے چه شه خلق قران واوری مګر بیا دقران خلاف کوی۔	۸۔	ایت۲۲ کے وائی چه دغه خلق غټ ظالمان دی۔ انتقام به ترے اخلو۔
۹۔	ایت۱۰ کے اوفرمائیل خلق السموٰت بغیر عمد ترونها	۹۔	ایت۴ کے فرمائی چه دا هر شه ے ۶ دن کے پیدا کړل
۱۰۔	ایت۲۱ کے فرمائی چه دقران په زائے دځپلو مشرانو ددین تابع دی۔	۱۰۔	ایت۳۰ کے فرمائی چه ثوک دقران تابع نه دی نوتعلق ورسره کټ کړے۔
۱۱۔	مسئله دتوحید ثابت کړے شوه په دلیل نقلی سره دطرفه دحضرت لقمن نه	۱۱۔	مسئله دتوحید ثابتیګی دلته دطرفه دحضرت موسیٰؑ نه۔ نو په دے وجه ئے متصل راوړو

امتیازات دسورة:

۱) سورة ممتاز دے په ایت۵ باندے چه الله فرمائی چه زهٔ تدبیر کووم دکارونو دبره نه ر حکته پورے
۲) سورة ممتاز دے په ایت۱۰ باندے چه قول دمشرکانو وقالوا ءاذا ضللنا فی الارض ءانالفی خلق جدید
۳) سورة ممتاز دے په ایت۱۵-۱۶ باندے چه اوصاف دمومنانو بیانوی چه قران واوری نو عمل پرے کوی او د شپے په اوګدو خوب نه کوی۔
۴) سورة ممتاز دے په ایت ۲۱ باندے چه عذاب دقبر بیانوی ولنذیقنهم من العذاب الادنیٰ دون العذاب الاکبر
۵) سورة ممتاز دے په ایت ۱۷ چه الله فرمائی فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین چه ما داسے نعمتونه پیدا کړے دی۔ چه انسان دهغے دتذکرے نه هم خبر نه دے۔

مقصد دسورة: رد د شبهے دمشرکانو چه باباګان/ اولیاء به مونږ خلاصوی۔

(۱) دا شبهه دسر نه راروانه ده ۔ اوله شبهه داوه چه دوی سره اختیار دے۔ وغیره وغیره نو سورة انعام کے هغه شبهه ختم کړے شوه۔

(۲) نو چه ددغے شبهے نه راکوز شول نو بله شبهه دے مشرکانو شروع کړله چه زمونږ سوال الله ته پیش کوی۔ نو سورة یونس کے دغه شبهه ئے هم ختم کړله۔

(۳) نو دلته بیا هم دغه شبهه چه مونږ ورته خدایان خونه وایو۔ مګر دا چه زمونږ شفاعت به کوی۔ او دالله نه به مو خلاصوی۔ نو ایت۴ کے ددغے شبهے رد کوی۔ چه مالکم من دونه من ولی ولاشفیع

(۴) مطلب دا چه دا سورة تفریع دے په مخکو دوو سورتونو (سورة روم او لقمن) چه هر کله تاسو دغے دوو سورتونو کے دلائیل عقلی، نقلیه، وحیه درے واړه واوریدل نو اوس دا عقیده خپله کړه ۔ چه مالکم من دونه من ولی ولاشفیع

(۵) یو حدیث کے رازی چه نبی ﷺ به کله اوده کیدو نو سورة السجده او سورة ملک به ئے اووے مطلب دا چه (وثیابک فطهر) زهٔ اودیګم په دے عقیدے سره چه بل ثوک خلاصونکے نشته او بل ثوک برکت اچونکے نشته۔

(۶) اشاره دیته ده چه قران ته ناست نه ئے نو شبهات نشی ختمیدے۔ نه شرک فعلی نه اعتقادی۔ کتٰب انزلناه الیک لتخرج الناس من الظلمٰت الی النور دلفظ ظلمٰت نه مراد هم دغه شبهے او شکوک وشبهاتو ته اشاره ده۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الاحزاب

(مدنی) ترتیباً ۳۳ بعداز الم السجده - نزولاً ۹۰ بعداز ال عمران

ربط ماسبق سره:

شمار	سورة الم السجده	شمار	سورة الاحزاب
۱۔	ردد شبهے دمشر کانو اوشو۔ اوداثابت شوه چه حاجت رواصرف یو الله دے۔	۱۔	نو دلته دد ے مسئلے وضاحت د پاره درے مثالونه ذکرکوی په ایت ۴ کے
۲۔	آخرکے اووے چه مخ ترے واړوه چه ټوک قران نه منی۔	۲۔	ایت ۱ کے فرمائی چه صرف مخ نه بلکه خبره ئے هم مه منه لاتطع الكفرين والمنافقين
۳۔	رد د شرک وو۔	۳۔	نو دلته رد د رسم باطل (مطلب دا چه صرف رد دشرک نه بلکه رد د رسم باطل به هم کوے۔
۴۔	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف دمومنانو بیان شول۔	۴۔	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف دمومنانو بیانیګی۔
۵۔	رد دمشر کانو اوشو۔	۵۔	نو دلته ایت ۹-۱۱ کے دمشرکانو مستی بیانیګی چه هغوی په مدینه حمله کړے وه یعنی جنګ احزاب
۶۔	ایت ۴ کے اووے چه ما زمکه او اسمان ۶ ورځو کے پیدا کړے دی۔	۶۔	ایت ۲۷ کے دا بیانوی چه دے زمکے او اسمانونو ته مے خپل کارونه حواله کړی دی یا مخکے سورة کے ویلے ووچه یدبرالامر نو دلته هغه تدبیر د کارونو خائی چه حواله کړے شوے دی مخلوقاتو ته۔
۷۔	نفی دشفاعت قهری اوشوه په ایت ۲۹ کے او اثبات دتوحید هم اوشو۔	۷۔	ایت ۴ کے درے مثالونه په توحید بیانیګی۔
۸۔	ایت ۲ کے فرمائی چه قران الله رانازل کړے دے۔	۸۔	ایت ۳۴ کے فرمائی چه یادکړه داقران۔
۹۔	ایت ۲۲ کے اووے چه مجرمانو نه به انتقام اخلم	۹۔	مثال دانتقام بیانیګی۔ چه لکه څنګه ئے د بنوقریظے نه واخستو۔
۱۰۔	بیان اوشو۔ د هلاکت د اقوام سابقاو	۱۰۔	نو دے سورة کے بیان کیګی د هلاکت دموجوده امت۔

امتیازات دسورة

۱) سورة ممتاز دے په واقعه دغزوه احزاب/خندق باندے۔

۲) سورة ممتاز دے په ۲۴ خطاباتو باندے نبیؑ او امت ته د پاره د تخصیص (تیز ولو دامت) ۱۲ خطابات نبیؑ ته او ۱۲ امت ته دی۔

۳) سورة ممتاز دے په ایت ۴ باندے چه بیان دهغے دریو مثالونو کوی چه د توحید وضاحت او رد دشرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے هم دفع کوی۔

۴) سورة ممتاز دے په هغه ایت باندے چه ګناه د پار قصد شرط دے ایت ۵ ولیس علیکم جناح فیما اخطاتم به ولکن ما تعمدت قلوبکم

۵) سورة ممتاز دے په ایت ۶ باندے چه نبیؑ به تاسو ته د هر چا نه او هر شه نه خوګ دی۔ النبی اولی بالموءمنین من انفسهم وازواجه امهتهم

۶) سورة ممتاز دے په ایت ۲۱ باندے چه ایمان والو د پاره د نبیؑ سنتو کے نمونه د جوند تیرولو ده۔ لقد كان لكم فی رسول الله اسوة حسنة

۷) سورة ممتاز دے په بیان دغزوه بنوقریظه ایت ۲۶

۸) سورة ممتاز دے په واقعه دحضرت زیدؓ او حضرت زینبؓ په مینز کے د طلاق باندے ایت ۳۷

۹) سورة ممتاز دے په ایت ۴۰ باندے چه نبیؑ تاسو سړو کے دچا هم حقیقی پلار نه دے اګر چه روحانی دے۔

۱۰) سورة ممتاز دے په ایت ۶۹ باندے چه د موسیٰؑ صفائی الله کړے ده۔

۱۱) سورة ممتاز دے په ایت ۲۷ باندے چه اسمانونو، زمکو، غرونو ته مے خپل احکامات پیش کړل نو هغوی او منل مګر انسان او نه منل داانسان ډیر ظالم دے۔

۱۲) سورة ممتاز دے په نوم اخستو دحضرت زیدؓ ۱۳) سورة ممتاز دے په تذکرے دمتبنیٰ باندے۔

۱۴) سورة ممتاز دے په نکاح دحضرت زینبؓ د نبیؑ سره چه الله دا نکاح خپله ورته کړے ده۔

مقصد دسورة: التخضیض فی التبلیغ (تیزی په تبلیغ کے) **والتشجیع للمبلغ** (او مبلغ لره بهادری ورکول)

خلاصه دسورة : په بله صفحه اوګوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مختصر خلاصه دسورة: اول درے اوامر پیش کوی (۱) یایها النبی اتق الله (یعنی هغه مځکے مسله چه **مالکم من دونه من ولی ولاشفیع** خلقوته بیان کړه۔)

(۲) دویم امر **لاتطع الکفرین والمنافقین** (منافق به درته وائی چه نرم نرم بیان کوه سخته مسله مه بیانوه او کافر به درباندے رعب اچوی چه گورے مسله بیان نه کړے)

(۳) دریم امر ایت۲ کے **وتبع مایوحیٰ الیک** (چه منافق دے د قران ذاتباع نه دوانه ړوی۔)

نو دے دریواوامرو سره شبهه راغلله چه که نرمی نه کووم نو داټول خلق به رانه واوړی۔ او مخالف به شی راته۔ نو دفع دد غے شبهے ایت۳ کے **وتوکل علی الله** دخلقود فتوو نه مه ویریگه۔ ته مسله بیانوه۔

(۴) بیا ایت۴ کے درے مثالونه پیش کوی دپاره دوضاحت د مځکے سورة د مسلے (**مالکم من دونه من ولی ولاشفیع**)

۱۔ ړومبے مثال (**ماجعل الله لرجل من قلبین فی جوفه**) چه شرنګ یو بدن کے دوه زړونه نشی کیدی دغشان دیو عالم دوه الهاء نشی کیدے۔

۲۔ دویم مثال (**وماجعل ازواجکم الّٰی تظهرون منهن امّٰهتکم**) شنګه چه ستا دا بی بی ستا په خُله ستا مور کیدے نشی نو دا رانګے غیرالله ته که ټوک دالوهیت صفت ورکړی نو هغه الٰه (کارساز) کیدے نشی دا محض د خُلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (**وماجعل ادعیاء کم ابناء کم**) نه دی گرزولے الله تعالیٰ ستاسو مُنه بولا بیټا/مُتبنیٰ ستاسو حقیقی زامن نو دغشان ستا په خُله هغه غیرالله الٰه کیدے نشی

نو هم دغے ایت کے بیا فرمائی چه (**ذالکم قولکم بافواهکم**) دا محض ستاسو د خلے خبرے دی۔ که ته گټے ته اوسپنه وائے نو وایه کنه ستا په خله دا اوسپنه کیدے نشی۔

بیا دایت۶ نه نور خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات او شو نبیؑ ته

خطاب نمبر۱: ایت ۱: **یایها النبی اتق الله** خطاب نمبر۲: ایت ۱: **ولاتطع الکفرین والمنافقین** خطاب نمبر۳: ایت ۲: **واتبع مایوحیٰ الیک**

خطاب نمبر۴: ایت ۷: **واذ اخذنا من النبین میثاقهم ومنک**...دصدق نبوت وعده مے درنه اخستے ده هغه پوره کړه (**وثیابک فطهر**) چه سبا ملامته نه ئے د الله په دربار کے

خطاب نمبر۵: ایت ۲۸: **یایها النبی قل لّازواجک**.... خطاب نمبر۶: ایت ۳۷ **واذتقول للذی انعم الله علیه** خطاب نمبر۷: ایت ۳۸: **ماکان علی النبی من حرج**

خطاب نمبر۸: ایت ۴۵: **یایها النبی انا ارسلنک شاهداومبشراونذیرا** خطاب نمبر۹: ایت ۵۰: **یایها النبی انا احللنا لک ازوجک الّتی**....

خطاب نمبر۱۰: ایت ۵۲: **لا یحل لک النساء**.... خطاب نمبر۱۱ ایت ۵۹ **یایها النبی قل لازواجک وبنٰتک ونساء المومنین**

خطاب نمبر۱۲: ایت ۷۰ **یایها الذین امنوا اتقوا الله** (دا حکم نبیؑ او مومنانو ته شمل دے)

امت ته هم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر۱: ایت۶، خطاب نمبر۲: ایت۹، خطاب نمبر۳: ایت۲۱، خطاب نمبر۴، ایت۳۰ خطاب نمبر۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر۶: ایت۳۴ خطاب نمبر۷: ایت۳۶ خطاب نمبر۸: ایت۴۰ خطاب نمبر۹: ایت۴۱ خطاب نمبر۱۰: ایت ۵۳ (لاتدخلوا...)

خطاب نمبر۱۱: ایت ۵۳ (فانتشرو...) خطاب نمبر۱۲ ایت۷۰ (دا حکم نبیؑ او مومنانو ته مشتمل دے)

په دے سورة کے رد د رسم باطل هم کوی۔ درے قسمه اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سره عقیده/ایمان تباه کیگی، بدعاتو سره دین/اعمال تباه کیگی۔ او رسوماتو سره معاشره تباه کیگی۔

(۱) شرک: شه دے: چه دالله صفت او حق مخلوق ته ورکړے۔ یا د مخلوق صفت الله له بیان کړے

(۲) بدعت: چه هغه کار او کړے چه خیرالقرون کے (یعنی د نبیؑ او صحابا و دور کے) چا نه وی کړے۔ یا کړے وی مګر تا ورته یو نوے هیت (لکه سنتو/جنازے نه روستو دعا کول) ورکړے وی

(۳) رسم: هغه کار چه خیرالقرون کے چا نه وی کړے او اوس کولے کیگی مګر ثواب پکے نشی ګنړلے کیدے (که ثواب پکے ګنړلے کیگی نو بیا خو بدعت دے) نو دا ے رسم دے رسم سره معاشره تباه کیگی خلق تنګیگی۔ نبیؑ د رسم ماتونکی ته درے وارے دعا کړے ده: عمرے په موقع۔ چه عربو کے دا رسم وو۔ چه سر به ئے د حج/عمرے په موقع بالکل نه خروو بلکه رکوټے کووبه ئے نو نبیؑ اوفرمائی: رحم الله علی المحلقین نوصحاباو به تپوس او کړو وعلی المقصرین نو نبیؑ به بیا اوفرمائی چه رحم الله علی المحلقین نوصحاباو به بیا تپوس او کړو وعلی المقصرین نو نبیؑ په دریم زل اوفرمائی چه رحم الله علی المحلقین والمقصرین نو رسم ماتونکی ته رسولؐ درے وارے دعا کړے ز که ده چه د دے سره معاشرے نه تنګستیا لرے کولے شے۔

نو لکه شنګه چه رد د شرک او بدعاتو لازم دے دغه رنګ رد د رسوماتو هم په علماو باندے لازم دے۔ دا صرف په دے نه کیگی چه الله الله دیا کرو او د کهٔ نه کسی کو دیا کرو۔ ته چه وارث د نبیؑ ئے نو د دغے نبیؑ پشان به تکالیف هم برداشت کوے۔

نو ایت نمبر۴ کے چه کوم درے رسمونه په عربو کے وو۔ قران د دے توړ او کړو او خاص طور د دغے دریم رسم توړے په نبیؑ او کړو۔ چه د حضرت زیدؓ او حضرت زینبؓ سره متعلق وو۔ چه ایت ۳۷ وغیره کے به ئے بیان راشی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة سبا مکی (ترتیبا ۳۴ بعد از احزاب - نزولا ۵۸ بعد از لقمن)

سورة سبا	شمار	سورة احزاب
نو دلته په شروع د سورة کے الحمدلله ئے راوړو۔ یعنی اثبات د توحید ئے اوکړو	۱۔	ایت۴ کے
ایت۲ کے اصول د نفی د علم غیب خائی او ذان لره ئے ثابتوی۔	۲۔	د مخلوق نه
ایت۳ کے فرمائی چه کوم عمل وړو کے دے یالوے الله به د هغے اجر ورکړی۔	۳۔	شو۔ اوعلت د دے ا ماتو هم بیان شو۔
نو دلته مثال د هغے خلقو چه احکامات نه منی نو ایت ۱۵ نه د هغوی حالت او انجام ذکر کوی۔	۴۔	اوشو۔
ایت ۲۸ کے پرے ترقی ده چه ټولے دنیا ته ئے لیږلے ئے۔ وما ارسلنک الا کافة للناس بشیرا...	۵۔	ه ته ئے بیان کوونکے شاهدا ومبشرا ونذیرا
ایت ۲۹-۳۰ کے ترقی سره هم د غه سوال بیا بیانیگی۔	۶۔	مت باره کے۔
نو دلته حالت د منکرینو خائی: وقال الذین کفروا لن نؤمن بهذا القران ولا بالذی بین یدیه	۷۔	
ایت۴۳ کے نمونه د هغے بدو ردو بیانوی۔	۸۔	فرین والمنافقین و ع اذاهم د دوی د دے بدو ردو نه مخ
عاجزی د نورو انبیاؤ جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔	۹۔	
نو ایت ۳۱ کے انکار د کافرو د قران نه ذکر کوی۔ ربط ۷ کے هم داذکر شوے وو۔	۱۰۔	ذکر شو۔ وحملها ال انسان
ایت ۳۷ کے فرمائی چه اے مومنانو تاسو له هم ډبل ثوابونه دی۔ او بالاخانے دی۔	۱۱۔	د پیغمبر گناه اوکړی نو ډبل عذاب دے د دوی د پاره ۔او م ډبل ثواب د د دوی لره۔
نو دلته ایت ۱۴ کے نفی د علم غیب کیگی د جناتو نه۔ فلما خرتبینت الجن	۱۲۔	نه اوشوه۔

شبهے د مشرکانو (چه وی نه الله اختیار ورکړے دے) نو په ټولو طریقو سره د دغے شبهے رد کیگی ایت ۲۲-۲۳ کے۔ په تقسیم د سورة کے د دغے طریقو بیان به اوشی

ونډی / عصا د سلیم ئے چه چینجو / وینو خوړلے وه۔ ۳) سورة ممتاز دے په عجز د انبیاؤ، جناتو، او فرشتو۔

د ډیم د سبا وا

د اسلتا لہ عین د قطر مونگ جاری کړے وے سلیمان د پاره چینه د تانبے

با تد سے چه د پیر یا نو هغه اعمال ذکر کوی چه سلیمان د پاره به ئے کوو۔

د و یا تحونو په ملک سبا کے ایت ۱۵ ۸) سورة ممتاز دے په بیان د دے چه داوډ ته الله اوسپنه نرمه کړے وه۔ ایت ۱۰ کے والنا له الحدید

و ما ارسلنک الا کافة للناس... ۱۰) سورة ممتاز دے په ایت ۴۵ چه الله فرمائی چه موجوده کافران د مخکے کافرو لسمے حصے ته هم نه رسی په طاقت کے

تـ (د ټولو رقـ ـه نیکانو مخلوقاتو عاجزی الله ته ذکر کوے شی دے سورة کے - (۱) انبیائے کرام (۲) بادشاهان - لکه داوډ او سلیمان دواړه هم انبیاء

دواو هـ بادشاهان (۳) فرشتے (۴) جنات

د مشهورے شـ ـبے مشرکانو کوی۔ چه دے اولیاؤ لره الله اختیار ورکړے دے او خلاصول کولے شی۔ نو ایت ۲۲ کے د دغه لار په ټولو طریقو سره بندوی۔

تقسیم د سورة او تقسیم د قران په بل مخ اوگوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقسیم دسورة: سورة ۵ بابونه دے (۱) ایت ۱ - ۹ بیان دمقاصد اربعاؤ عالیاؤ (اثبات دتوحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با ط
او دے سره متعلق زجر وتخویف ورکوی نه منونکوته۔

(۲) ایت ۱۰ - ۲۱ عجز دشرفاؤ اربعاؤ ذکرکوی۔

(۳) ایت ۲۲ - ۳۰ عجز داولیاوء ثابتوی په ثلورو طریقوسره - اثبات دقیامت دلیل عقلی

(۴) ایت ۳۱-۳۹ زجر منکرینو دقران ته، دهغوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات دقیامت

(۵) ایت ۴۰-آخر عجز دملائیکو زجر بالشرک او اثبات دقیامت او نفی دشفاعت قهری

تقسیم دقرآن: ددے زائے نه دقران ثلورمه حصه شروع ده۔ مخکے بیان شوے دے چه قران په اعتبار دفهم ثلورو حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحه - مائده : **الخالق لکل شیء هوالله** هر څیز ما جوړکړے دے او ماته دے محتاج په وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: **المربی لکل شیء هوالله** صرف په وجود کے نه بلکه په تربیت کے هم ماته دی محتاج اگرچه هغه انبیا

(۳) کهف - احزاب: **المبارک فی کل شیء هوالله** په دغه ټولو مخلوقاتو کے په ذرا ذرا کے که خیر دے او که شر هغه ما اچولے د

(۴) سبا - ناس: اثبات دقیامت او نفی دشفاعت قهری

هره حصه په **الحمد لله** سره شروع کیګی مګر آخره حصه کے دوه وارے **الحمدلله** دے۔ په شروع دسورة سبا کے هم

داز که چه دلته دوه مسئلے ذکرکولے شی۔ (۱) اثبات دقیامت او (۲) نفی دشفاعت قهری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۂ فاطر (مکی)

ترتیباً ۳۵ بعدازسبا - نزولاً ۴۳ بعداز فرقان

ربط ماسبق سره:

شمار	سورۂ سبا	شمار	سورۂ فاطر
۱۔	ایت۲۲-۲۴ کے چہ هرکله دا ثابته شوه چه اختیار صرف دیو الله دے۔ مخلوقات حصه دار/ معاون/شریکان نه دی ۔	۱۔	نو دلته په سر د سورة کے الحمدلله ے راوړو۔ چه دالوهیت صفات صرف یو الله لره وایه۔
۲۔	رد د شرک او شو په ثلورو وجوهاتو سره ایت۲۲-۲۳ کے۔	۲۔	نو دے سورة کے اثبات دتوحید کوی بالادلة العقلیه
۳۔	هرکله چه دے سورة کے عجز د شرفاو اربعاو اوشو اوخاص طور د حضرت داوٗد او سلیمانؑ	۳۔	نو دلته ایت۱۵ کے زیادت کوی چه یایها الناس انتم الفقراء الی الله والله هو الغنی الحمید
۴۔	ایت۴ کے اووے چه ژه په دے منونکو (موٴمنانو) رزق عزتمند کړم۔	۴۔	ایت۷ وائی چه صرف رزق نه بلکه اجرِ عظیم به هم ورکړم۔
۵۔	نفی دتصرف وه دانبیاوٴنه او دملئکونه	۵۔	نو ایت ۲ کے اثبات دتصرف کوی الله جل زان دپاره
۶۔	هرکله چه دے سورة کے ثابت شوه دا خبره چه اختیار صرف دیو الله دے۔	۶۔	نو دلته ایت۱۳ کے وائی چه دا اولیاء دپوښتی واکداران هم نه دی۔
۷۔	ایت۲۲ کے اووے لایملکون مثقال ذرة	۷۔	ایت۱۳ کے وائی لایملکون من قطمیر
۸۔	ایت۲۷ قل ارونی الذین الحقتم به شرکاء	۸۔	ایت۴۰ قل ارءیتم شرکاءکم الذین تدعون من دون الله ارونی ماذا خلقو من الارض....
۹۔	سورة شروع وو په الحمدالله سره	۹۔	نو دا سورة هم شروع دے په الحمدلله سره
۱۰۔	ایت۲۸ کے اووے وماارسلنک الاکافة للناس بشیرا و نذیرا	۱۰۔	ایت۲۴ کے فرمائی اناارسلنک بالحق بشیرا ونذیرا

امتیازات دسورة

۱) سورة ممتاز دے په بیان دفرشتو د وزرو ایت ۱

۲) سورة ممتاز دے په ایت۱۱ چه د غیرالله لپئے ته نے سرحا شرک ویلے دے۔

۳) سورة ممتاز دے په ایت۱۵ باندے (یایها الناس انتم الفقراء الی الله والله هو الغنی الحمید)

۴) سورة ممتاز دے په ایت۱۸ باندے چه هیث ثوک به دبل بوج نشی اوچتولے اگرچه دا دده نیکه ولے نه وی۔ (اگرچه نورو زائینو کے شته لاتزو وازۂ وزرا اخرا مگر دا سے تفصیل سره نه دے)

۵) سورة ممتاز دے په مثال دمعبود حق او معبود باطل ایت۱۹-۲۲

۶) سورة ممتاز دے په ایت۳۲ باندے چه قران ته خلق کینی نو درے درجو کے تقسیم شی۔

۷) سورة ممتاز دے په ایت۲۷ چه رنگونه دغرونو بیانوی

۸) سورة ممتاز دے په ایت۲۸ باندے چه په مخلوقاتو کے علماء د الله نه یریگی (انما یخشی الله من عباده العلماء)

۹) سورة ممتاز دے په ایت۱۰ باندے چه کلمه طیبه جل ویونکی لره اوچتوی

۱۰) سورة ممتاز دے په ایت۳۴ باندے چه جنتیان به وائی چه الحمدلله الذی اذهب عنا الحزن

مقصد دسورة: اثبات دتوحید بالادلة العقلیه او دا ثابتوی چه غیرالله خلاصول نشی کولے نو دے مسئلے لره عقلی دلائیل بیانوی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة یٰسٓ مکی ترتیباً ۳۶ بعداز فاطر - نزولاً ۴۱ بعداز جن

ربط ماسبق سره

شمار	سورة فاطر	شمار	سورة یٰسٓ
۱۔	مسئلہ دتوحیدیٔ ثابتہ کڑلہ پہ دلائیلو عقلیا وُسرہ۔	۱۔	نودے سورة کے پہ دغہ مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی دطرفہ دصاحب یاسین۔
۲۔	ایت ۷ کے اودے لھم اجر کبیر	۲۔	ایت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳۔	ایت ۱۹ کے اودے چہ ڑوند (مشرک) او بینا (موحد) یوشان نہ دی۔	۳۔	نودے سورة کے د دواڑو انجام خائی۔
۴۔	ایت ۴۳ کے اودے۔ لن تجد لسنت اللہ تبدیلا (دمخالفینو پہ حق دے داللہ پہ فیصلو کے تبدیلی نہ رازی)	۴۔	ایت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ اوگورہ شنگہ اللہ ساڑہ کڑل پشان دسڑے ایرے
۵۔	نفی دشفاعت قھری اوشوہ پہ عقلی دلائیلو سرہ۔	۵۔	دلتہ پرے مثال پیش کوی پہ دلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶۔	ایت ۱۳ کے اودے مایملک من قطمیر	۶۔	ایت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد تہ محتاجہ دی دغہ اولیاء او مڑی۔
۷۔	ایت ۴ کے اودے چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا پخوانے طریقہ دہ ددے منکرینو	۷۔	ایت ۱۵ کے دھغے مثال دے چہ اوگورہ شنگہ تکذیب ئے کڑے وود ددے پیغمبرانو۔
۸۔	ایت ۹ کے اودے کذالک النشور	۸۔	ایت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب بہ ھم کیگی دعمل۔
۹۔	ایت ۸ کے فرمائی چہ شیطان ورتہ بدعمل خایستہ کڑے دے۔	۹۔	نودے سورة کے پہ ھغے مثال دے چہ اوگورہ دصاحب یٰسین دشمنانو تہ قتل دھغہ خائستہ کڑے شوے وو۔
۱۰۔	مسئلہ ئے ثابت کڑلہ دتوحید پہ دلائیلو باندے۔	۱۰۔	نو دلتہ ترغیب فی التبلیغ دے پہ واقع دصاحب یٰسین چہ اوگورہ یوتن وو۔ دمرگ پرواہ ئے نہ دہ کڑے۔ او مسئلہ ئے بیان کڑے دہ۔
۱۱۔	ایت ۱۴ اودے چہ ستا اواز نہ اوری دا مڑی۔ اونہ ستا حاجت پورا کولے شی۔	۱۱۔	ایت ۴۳ کے فرمائی چہ امداد شہ کوے چہ زۂ ئے غرق کڑم نو امداد بہ ئے ھم ثوک نشی کولے۔
۱۲۔	درے وارے توحید ذکر شو۔ ایت ۱ ۳ ۱۳	۱۲۔	درے وارے لفظ صیحة ذکر کیگی۔
۱۳	ایت ۱۰ کے اودے فللہ العزة جمیعا	۱۳۔	مثال ددغے عزت لکہ شنگہ عزت چہ ئے صاحب یٰسین تہ ور کڑو۔
۱۴۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ان الشیطن لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴۔	ایت ۶۰ یٰبنی آدم لاتعبد الشیطن

امتیازات دسورة:

۱) سورة ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یٰسین چہ د استاذانو صفائی ئے کڑے دہ۔ او بیا قوم شہید کڑے دے۔

۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے چہ زۂ ئے ڈوب کڑم نو ثوک ئے راویستے نشی۔

۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۹ باندے وامتازوا الیوم ایھا المجرمون جدا شئ نن ورزاے مجرمانو۔

۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو دا کوم مددگاران نیولی دی چل امداد لرہ۔ نو حقیقیت کے دا مشرکان ددے مددگارانو امداد کوی۔

۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۰ باندے چہ مادشنے اونے نہ اُور پیدا کڑے دے۔

۶) سورة ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یٰسین باندے ایت ۲۷ وجعلنی من المکرمین۔

۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۵ باندے الیوم نختم علی افواھھم

مقصد دسورة: نفی دشفاعت قھری او اثبات دتوحید او پہ دے دواڑو مسئلو باندے دلائیل عقلیہ او نقلیہ

فضائیل دسورة یٰسٓ:

حدیث دے چہ لکلِ شیءٍ قلبٌ وقلبُ قرانِ یٰسٓ دھرشی یو زڑہ وی او دقران زڑہ سورة یٰسٓ دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیانوی چہ ددے سورة تہ ئے قلبِ قران ولے ویلے دے۔ فرمائی چہ دٹول بدن او ددے داعضاوٗ دصحت دارومدار پہ زڑہ وی۔ لکہ چہ ھغہ حدیث دے چہ خبردار پہ بدن کے یو ٹوٹہ دہ دغوخے چہ کہ دا سمہ وی نو ٹول بدن سم وی او کہ دا خرابہ/ بیمارہ شی نو ٹول بدن او اعضاء ورسرہ خراب وی۔ نو ھم دغہ رنگ چہ قران کے چہ کوم حلال وحرام او اومرونواھی دی نو دا پہ مثال داعضاوٗ دی۔ او ددے سورة مقصد دے اثبات د توحید او اثبات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیامت اونفی دشفاعت قهری دے۔ یعنی که داعقیده دِراشی چه قیامت شته او قیامت کے ماتوک دالله نه نشی خلاصولے نوکه ستا داعقیده پورا او پخه وی نو دقرآن په بیان کړے شوے مسئلے دحل حرمت اوپه اوامر اونواهی به دے عمل هم وی۔ اوکه مادد ے مسلونه انکار اوکړ ونو مابه هیث ثوک خلاص نه کړے شی۔ اوکه داگمان دے راغے چه مابه بابا خلاصوی نو دقرآن په دے احکاماتو اونواهی وغیره به هیث کله عمل اونه کړے شے زکه چه یره زړه کے نشته۔ نو ددے سورة دامقصد دِیروی دالله دپکړنه په ورز دقیامت چه دقرآن په نورو اومرو او نواهی عمل اوکړه۔

شیخ القران صاحب به ددے وجه داسے فرمائیله چه ددے سورة کے دانسان اصل حقیقت خکاره کړے شے دے۔ چه یوزل پکے لفظ نطفه په ایت ۸۸ کے او درے وارے پکے لفظ صیحه راغلے دے۔ په ایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے دنطفے اوپیدائش دے په صیحه مرگ دے په صیحه اوقبرنه راوتل دے په صیحه نو چه داستا حقیقت دے نو بیا تکبر او مستی ولے کوے۔ اودقران، دالله او درسول خلاف ولے کوے۔

هغه یوحدیث کے چه رازی چه مړو ته سورة یٰس اووائے نو دهغے دامطلب نه دے چه زنکدن او بے هوشے کے ورته سورة یٰس اووائے بلکه مطلب دادے چه شه وخت دے ژوندے دے اوهوش کے دے نو داسورة ورته په معنو سره اووائے چه عقیده ئے درست شی۔ اوپه دے پوهه شی چه قیامت کے مادالله نه هیث ثوک نشی خلاصولے۔

یادساتے چه دقران دڅلورمے حصے دا رومبے باب دے۔ چه پکے درے سورتونه دی (سبا فاطر او یٰس) چه درے واړه اثبات دقیامت او نفی دشفاعت قهری کوی۔ په سورة سبا ایت ۲۲ کے نفی دشفاعت قهری کړے وه په دریو وجوهو سره (۱) مالکان نه دی (۲) حصه دارنه دی (۳) مددگاران نه دے لهذا دشفاعت اختیار ورسره نشته۔ نوسورة فاطر کے پرے ترقی وه چه خلاصول زکه نشی کولے چه عاجزه دی۔ نوسورة یٰس کے پرے دلیل عقلیه اونقلیه راوړی چه اوگوره صاحب یٰس هم وای چه

ان یردن الرحمن بضر لاتغنی شفاعتهم شیئا ولاینقذون۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الصفت مکی

ترتیباً ۳۷ بعدازیٰس - نزولاً ۵۶ بعدازانعام

ربط ماسبق سره

شمار	سورة یٰس	شمار	سورة الصفت
۱ـ	چه هرکله دے سورة کے مسئله ثابته کړے شوه په دلائیلو عقلیاؤ او نقلیاؤ سره چه بغیر دالله نه بل ثوک خلاصو نکے نشته	۱ـ	نودے سورة کے عجزالمصطفین په مثل دسورة مریم ذکرکیګی چه چنړشوے مخلوقات که اسمانی دی او که زمینی وغیره دا ټول الله ته عاجزه دی۔
۲ـ	عجز د کواکبو لکه ستوری نمر سپوګمئ ذکرشو۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیره کے۔	۲ـ	نودلته عجز دچنړشوے مخلوقاتو ذکرکوی چه شنګه داغت غت کائنات عاجزه دی دغه رنګ پیغمبران اوانبیاء هم عاجزه دی۔
۳ـ	ایت ۷۸ کے زجر بالانکارقیامت وو	۳ـ	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴ـ	ایت ۷۵ کے زجرمشرکانوته وو. چه اولیاء ستاسو امدادنشی کولے بلکه الټه ستاسو امدادته محتاجه دی۔	۴ـ	ایت ۲۵ کے وائی چه دنیا کے خو پریده بلکه اخرت کے به هم امدادنشی کولے۔
۵ـ	ایت ۵۲ کے دقبرونو والو حسرت ئے بیان کړو۔	۵ـ	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی په نوروالفاظو سره۔
۶ـ	دسورة خاتمه اوشوه په تسبیح سره	۶ـ	نودا سورة ختمیګی په حمد سره
۷ـ	اثبات درسالت دوایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷ـ	نودے سورة کے مقصدد رسالت ذکرکوی۔
۸	په جنت والو دالله دطرف نه سلام د تحیئے ذکرشو	۸ـ	په ټولو پیغمبرانو سلام په آخرد سورة کے ذکرکیګی سلام علی المرسلین
۹ـ	ایت ۵۹ وامتازوا الیوم ایها المجرمون	۹ـ	ایت ۲۴ وقفوهم انهم مسئولون

امتیازات دسورة

۱) سورة ممتازدے په ایت ۱۵ چه مکالمه دجنتیانو ذکرکیګی پکے۔

۲) سورة ممتازدے په ایت ۶۵ چه د زقوم نسبت ئے کړے دے د شیطٰن سرونو سره

۳) سورة ممتازدے په ایت ۷۷ چه دنیا کے ټو مره انسانان دی دا ټول دنوح اولاد دے۔

۴) سورة ممتازدے په ایت ۱۰۲ باندے چه اراده دذبح کولو کوی ابراهیمؑ دخپل بچی۔

۵) سورة ممتازدے په ایت ۱۲۵ چه دالیاسؑ دقوم درابلولو بیان دے بعل نومے بت ته

۶) سورة ممتازدے په ایت ۱۴۱ چه دیونسؑ متعلق کشتئ والو ګره اچولے وه۔

۷) سورة ممتازدے په ایت ۱۴۷ چه دیونسؑ دقوم تعداد ئے بیان کړے دے۔

۸) سورة ممتازدے په ایت ۱۴۳ -۱۴۴ چه که یونسؑ تسبیح نه وه ویلے نو ترقیامته به دکب په خیټه کے وو۔

۹) سورة ممتازدے په ایت ۱۴۶ چه په یونسؑ ئے اونه دکدو راوخیژولا اودنمرنه ئے بچاو ورکړو۔

۱۰) سورة ممتازدے په ایت ۹۷ چه دابراهیمؑ دسوزولو لره بینار جوړ وئے شی۔

مقصددسورة: عجزالمصطفین پشان دسورة مریم (دچنړشوے مخلوقاتو عاجزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نهه وارے دانبیاؤ (۳) دوه وارے دجناتو)

ددے سورة نه دقران دآخری حصے دویم باب شروع دے چه دیکے درے سورتونه دی سورة صفت ص زمر
مخکے ژدمبے حصه کے نفی دشفاعت قهری اوشوه نودے سورة کے پرے ترقی ده چه خلاصول ئے شکوے خپله عاجزه دی الله ته۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة ص (مکی)

ترتیباً ۳۸ بعداز صٰفٰت - نزولاً ۳۸ بعداز قمر

ربط ماسبق سره

شمار	سورة صٰفٰت	شمار	سورة ص
۱۔	چه هرکله دے سورة کے عجزالمصطفین (عاجزی دچنړ کړے شوے مخلوقاتو) بیان شوه	۱۔	نودے سورة کے پرے ترقی ده چه صرف عاجزه نه بلکه ابتلوا بالمصائب تکالیف پرے هم راغلے وو۔ چه د زانه ئے تکالیف نه دی لرے کړے شوے۔
۲۔	دے سورة کے د اوو(۷) اولی العزم پیغمبرانو عاجزی بیان شوه	۲۔	نو دلته د نهو(۹) نورو پیغمبرانو عاجزی بیانیګی درے مفصل(داودؑ سلیمانؑ ایوبؑ) او شپګ مختصر(ابراهیمؑ اسحٰق یعقوب اسماعیلؑ یسعیؑ او ذوالکفلؑ)
۳۔	ایت۳۵ کے اووے چه دوی ته توحید بیان شی نو مخ اړوی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یستکبرون	۳۔	ایت۶ کے پرے ترقی ده چه صرف خپله مخ نه اړوی بلکه نور هم اړوی اِمْشُو اِمْشُو زاړے ترے دا پنځپیر یان دی اولیاء نه منی۔ او زکه چه اجعل الالهة الهاواحداً ایت ۵
۴۔	ایت۱۷۳ کے اووے ان جندنا لهم الغالبون زمونګ لښکرے غالبے دی هروخت	۴۔	ایت۱۱ کے نمونه دد غے غلبے/عذاب خائی۔
۵۔	چه هرکله دد ے سورة خاتمه په توحید اوشوه۔	۵۔	نو اوس په دے سورة کے په مسئله دتوحید باندے د نهو(۹) انبیائے کرامو ذکر کولے شی۔
۶۔	ایت۳۵ کے دمشرکینو تکبر بیان شو۔ دمسئلے دتوحید نه۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یستکبرون	۶۔	ایت۷۴ کے دشیطان تکبر استکبر وکان من الکٰفرین
۷۔	ایت۲۷-۲۳ جګړاد کافرانو ذکرده په قیامت کے په خپل مابین کے	۷۔	نودے سورة کے دمشرکانو جګړه ذکر کولے شی په دنیا کے
۸۔	ایت۱۶۵ کے دفرشتو حال ذکر دے۔ انا لنحن الصافون (مونګ دالله په تابعدارے کے صف بسته یو۔)	۸۔	ایت ۷۳ کے فرمائی فسجد الملٰئکة کلهم اجمعون
۹ب	ایت ۶۶ کے د کافرو خوراک په دوزخ کے لاٰکلون منها (زقوم به خوری)	۹۔	ایت۵۷ فلیذوقوه حمیم وغساق ګرمے اوبه او پیپ دزخمونو په ئکی
۱۰۔	دے سورة کے دمشرکینو جګړا د موحدینو سره ذکر شوه۔ لکه دابراهیمؑ دقوم جګړا ابراهیمؑ سره	۱۰۔	ایت۶۲: دغه مشرکان به وائی چه وقالوا مالنا لانری رجالا کنا نعدهم من الاشرار

امتیازات دسورة

۱) سورة ممتاز دے په ایت۶ باندے چه اِمْشُو اِمْشُو زاړے ترے زاړے ترے خوارهٔ شے دد ے سړی نه۔

۲) سورة ممتاز دے په ایت۲۱-۲۲ د داودؑ هغه واقعه چه په دیوال سړی راختلے وو

۳) سورة ممتاز دے په واقعه دسلیمانؑ چه اسونو د جهاد سره مینه کوی ایت۳۱

۴) سورة ممتاز دے په واقعه دسلیمانؑ چه وئیلے یے وو چه زما به دومره بچی پیدا کیګی چه هغوی نه به لښکر دمجاهدینو جوړوم مګر انشاءالله ئے نه وو وئیلے ۔نو هیث اونه شو۔ ایت۳۴

۵) سورة ممتاز دے په ایت۴۴ باندے چه ایوبؑ سزا ورکوی خپلے بی بی ته چه چل ورته الله خائی

۶) سورة ممتاز دے په ایت۶۲ باندے چه جهنمیان به وائی چه چرته دی هغه شریان۔ مالنا لانری رجالاً کنا نعدهم من الاشرار

۷) سورة ممتاز دے په ایت۲۶ باندے یداوٗدُ انا جعلنٰک خلیفة فی الارض

۸) سورة ممتاز دے په ایت۴۲ دحضرت ایوبؑ په ښخه چینه کے دلامبلو چه حکم ورته کړے وو الله

مقصد دسورة: الابتلاء علی انبیاء بالمصائب یعنی دخکے نه په زیاتے ترقے دی چه اوګوره اُبتلوا بالمصائب تکلیفونه پرے راغلے وو۔ زان ئے نه وو بچ کړے شوے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الزمر

مکی - ترتیباً ۳۹ بعدازص - نزولاً ۵۹ بعداز سبا

ربط ماسبق سره

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱۔	چه هرکله دے سورة ص کے مسئله ابتلوا بالمصائب بیان شوه چه داټول مخلوقات عاجزه دی۔ مصیبتونه پرے راغلی وو۔	۱۔	نو په سر د دے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبدالله مخلصاله الدین مطلب دا چه هرکله ټول عاجزه دی نو بیا بندگی خاص کړه صرف دے یو الله له (یره طمع ییه نه د خدائے توب)
۲۔	په اول د دے سورة کے ترغیب الی القران وو۔ او په آخر د سورة کے هم۔	۲۔	نو د دے سورة کے هم اول کے ترغیب الی القران دے۔
۳۔	دمشرکانو اعراض د مسئلے د توحید نه ذکر وو۔ ایت ۵ کے اجعل الالهة الها واحدا	۳۔	نو د دے سورة کے د دغے اعراض مقابله کے گنړ دلائیل په توحید بیانوی۔
۴۔	ایت ۵۰ کے اووے چه د جنت دروازے به د مخکے نه کولووی۔	۴۔	ایت ۷۳ کے فرمائی چه فرشتے به ورته استقبال ته ولاړے وی۔
۵۔	ایضاً	۵۔	ایت ۷۲ کے فرمائی چه د جهنم دروازے به بندوی کله چه ورته نزدے شی نو اچانک به د جهنم دروازے پرے راکولوکړے شی۔
۶۔	ایت ۲۹ کے اووے چه عقلمند هغه دے چه قران کے تدبر کوی۔	۶۔	ایت ۱۸ کے فرمائی چه عقلمند هغه دے چه صرف سوچ نه بلکه عمل هم کوی۔
۷۔	ایت ۶۳ کے اووے وما من اله الا الله	۷۔	نو په دے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوړی په دغه مسئله د توحید باندے۔
۸۔	د آدمؑ د تخلیق ذکر اوشو په ایت ۷۱ وغیره کے	۸۔	نو د دے سورة کے ایت ۶ کے د آدمؑ د اولاد د تخلیق ذکر کولے شی خلقکم من نفس واحدة
۹۔	دمشرکانو یو اعتراض وو په ایت ۵ کے اجعل الالهة اله واحدا	۹۔	ایت ۳ کے دمشرکانو بل اعتراض یقربونا الی الله زلفه
۱۰۔	د نیکو او بدو خلقو ذکر اوکړے شو چه د دنیا کے د دوی ښه حال دے۔	۱۰۔	نو دلته د آخرت حوالے سره د دوی بد حال ذکر ئے کولے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

امتیازات د سورة:

۱) سورة ممتاز دے په ایت ۳ باندے په عقیده دمشرکانو چه دا اولیاء زمونگ د تقرب ذریعے دی

۲) سورة ممتاز دے په ایت ۶ باندے چه بچے د مور په خیټه کے په درے پردو کے پروت وی۔

۳) سورة ممتاز دے په ایت ۲۳ باندے چه فرمائی الله انزل احسن الحدیث متشابها مثانی

۴) سورة ممتاز دے په ایت ۲۹ باندے چه دمشرکانو مثال ئے پیش کړے دے د مشترک خر سره۔

۵) سورة ممتاز دے په ایت ۴۵ باندے چه کله مشرک ته توحید بیان شی نو زړه ئے تنگ شی۔

۶) سورة ممتاز دے په ایت ۵۳ باندے چه اطماع ایت د ټول قران دے۔

۷) سورة ممتاز دے په شړلو د کافرانو جهنم ته ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جهنم زمرا

۸) سورة ممتاز دے په ایت ۴۲ باندے چه الله اخلی هغه روح چه فیصله ئے شوے ده د مرگ۔ او نه اخلی هغه روح چه لا فیصله ئے نه ده شوے۔

مقصد د سورة اثبات د توحید بالادلة العقلیه او رد د شبهاتو د مشرکانو

مختصر خلاصه د سورة: دا سورة روستے د دے دهغو شپږو سورتونو نه چه سورة سبا نه راشروع وو په یو انداز کے چه د ټولو مقصد وو نفی د شفاعت قهری۔

(۱) سورة سبا کے وو عجز الشرفاء (۲) نو فاطر کے په دغه مسئله (عجز الشرفاء) باندے دلائیل عقلی وو۔ (۳) نو سورة یٰس کے په دغه مسئله باندے دلیل نقلی وو۔

(۴) نو په صفات کے په دے مسئله باندے نورا ترقی وه۔ چه خپله هم عاجزه دی (۵) نو ص کے پرے نورا ترقی وه چه ابتلوء بالمصائب

نو د دغے مخکے ۵ واړه سورتونو نچوړ په دے سورة کے راوړی۔ دلته دعوه د توحید بیا بیا راوړی۔ لکه ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۴ ۴۶ ۶۲

اته وارے توحید ذکر کړ کوی چه د یکے خلاصه د مخکو سورتونو ده۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة المومن مکی (ترتیباً ۴۰ بعداز زمر - نزولاً ۶۰ بعداز زمر)

(دسورة الزمرنه تر احقاف پورے دٹولو سورتو نو ترتیب د نزول مسلسل روان دے)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المومن
۱۔	دے سورة الزمر کے رد دشفاعت قهري اوکڑو۔	۱۔	نو دلته ایت ۱۴ کے فرمائی فدعوالله مخلصین له الدین نو په دے وجه ئے متصل راوڑو۔
۲۔	ترغیب الی القران وو شروع کے هم اوپه درمیان دسورة کے هم بار بار	۲۔	نو دا سورة هم شروع کیګی په ترغیب الی القران سره۔
۳۔	په آخر د دے سورة کے اووے چه فرښتے هر وخت دالله تابعدارے دی۔	۳۔	نو د دے سورة ایت ۷ کے فرمائی چه موحدینو پاره د دوی د والدینو پاره اولاداو خزے دپاره دافرښتے دعا او استغفار هم غواړی۔
۴۔	ایت ۳۶ کے اووے چه الله ئے ګمراه کے پریدی نو مهر د ګمراه ورته اولګوی نو هیڅ ثوک ورته لاره نشی خودلے	۴۔	دهغے مثال چه اوګوره یو طرف ته موسیٰ او بل طرف ته رجل مومن کوششونه کوی مګر دغه فرعونیان په لاره نشو ځکه چه الله ورته مهر د ګمراه وځلے وو په وجه د دوی دضد او عناد۔
۵۔	ایت ۳۷ کے اووے الیس الله بعزیز ذوالنتقام (آیا نه دے الله خاوند دبدلے)	۵۔	ایت ۴۵ کے مثال په دغے پیش کړو۔ چه اوګوره الله د موسیٰ او رجل مومن بدله واخسته او فرعونیان ئے تباه کړل۔
۶۔	ایت ۵۹ کے اووے چه دوی د حق تکذیب کوی۔ واستکبرت اوزان غټ ګنړی۔	۶۔	نو دے سورة کے پرے زیادت کوی چه صرف تکذیب نه بلکه جګړے او بحث مباحثے هم کوی۔
۷۔	ایت ۶۶ کے وئیلے وو چه دیو الله بندګی کوه	۷۔	ایت ۱۴ کے وائی چه دے بندګے کے اخلاص پیدا کړه چه بل ثوک یکے الله سره شریک نه کړے۔ فدعوالله مخلصین له الدین
۸۔	ایت ۵۴ کے اووے چه ستا سو امداد به اونه کړے شی داچاته چه رامدشه وائے بغیر الله نه۔	۸۔	ایت ۱۸ کے فرمائی ما لظالمین من حمیم ولاشفیع یطاع
۹۔	ایت ۲ فاعبدالله مخلصا لوالدین ایت ۳ الا لله الدین الخالص	۹۔	ایت ۱۴ فدعوالله مخلصین له الدین
۱۰۔	آخر د سورة کے اووے وقیل الحمدلله رب العالمین	۱۰۔	ایت ۶۴ کے فرمائی چه فتبرک الله رب العالمین
۱۱۔	ایت ۴۵ کے دمشرک حال ذکرو و۔ چه توحید سره ئے تندے ګنجے شی او غصه شی۔	۱۱۔	ایت ۱۲ کے نور حال د دے مشرک بیانوی ذلکم بانه اذا دعی الله وحده کفرتم وان یشرک به تومنوا
۱۲۔	سات بار توحید ذکرو و۔	۱۲۔	دلته هم سات بار توحید ذکر دے۔

امتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے په ترغیب الی القران سره او تبلیغ الی القران سره په نوے انداز کے۔

(۲) سورة ممتاز دے په ایت ۷ په دعا د غوستو د ملائیکو د موحدینو پاره دهغوی والدینو، خزو، بچو وغیره دپاره۔

(۳) سورة ممتاز دے په بیان د رجل مومن ایت ۲۷ نه روستو ئے تفصیل کیګی۔

(۴) سورة ممتاز دے په بیان دعذاب د قبر د فرعونیانو ایت ۴۶ چه په فرعونیانو سحرا و ماخام عذاب وړاندے کولے شی۔ النار یعرضون علیها غدوا و عشیا

(۵) سورة ممتاز دے په ایت ۸۳ باندے چه یکے بیان دهغے علماؤ دے چه په خپل علم مغرور ه دی او د الله کتاب ته نه ګینی۔

(۶) سورة ممتاز دے په ایت ۱۹ باندے یعلم خائنة الاعین

(۷) سورة ممتاز دے په ایت ۲۶ چه وائینا د دے فرعون ده انی اخاف ان یبدل دینکم

(۸) سورة ممتاز دے په ایت ۴۴ باندے وافوض امری الی الله زهٔ سپارم خپل کارونه یو الله ته

مقصد دسورة: نفی د شرک فی الدعا او اثبات د توحید په عقلی نقلی او وحی دلائیلو سره او طریقه د تبلیغ او په دے مثال د رجل مومن او یو ولس اعتراضات په توحید د طرفه دمنکرینو او دهغے جوابونه۔ (شاهے خبرے بل مخ ته اوګوره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱) یادساتے چہ داسورۃ تفریع کولےشي پہ مخکے سورتونو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریع شوے دہ۔ پہ مخکے سورتونو باندے۔ اوسورۃ الانبیاء تفریع دہ پہ مخکے سورتونو باندے۔ سورۃ یونس۔کے باندمقاصد اربعہ دہ سورۃ ھود کے هغه ثلور مسئلے بیان دے لکہ۔ العبادللہ وحدہ +نفی دشرک فی العلم +ترغیب فی التبلیغ + تسلی نوسورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دہ دتسلے نوسورۃ الرعد ئے پرے تفریع کڑو چہ هر کلہ ټول عاجزه دی نو **لہ دعوۃ الحق**

(۲) دغشان سورۃ الانبیاء هم دہ۔ لکہ سورۃ الکھف کے نفی دعلم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نوسورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طٰہٰ کے ئے اوے چہ صرف عاجزه نہ بلکہ ابتلوء بالمصائب تکالیف پرے هم راغلے دہ۔ نو سورۃ الانبیاء ئے پرے تفریع کڑو۔ چہ **فلم تدعون** نو بیا دلے ورتہ اوازونہ / چغے وخے چہ راورسے او رامددشے۔

(۳) نو هم دغسے داسورۃ المومن تفریع دے پہ مخکے سورتونو باندے لکہ سورۃ سبا کے نفی دشفاعت قهری وہ او عجز دانبیاؤ او اولیاؤ ذکر وو نو سورۃ فاطر کے پہ دغه عجز باندے ئے یوولس (۱۱) دلائیل عقلیاؤ سره ئے دغه مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیا سورۃ یٰس کے دلیل نقلی د صاحب یٰس نہ پرے پیش کڑو چہ **ءاتخذ وامن دون اللہ الھۃ ان یردن الرحمٰن بضر**.....نوسورۃ صٰفات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز د انبیاؤ او نورو مخلوقاتو ئے ذکر کڑو۔ چہ ټول عاجزه دی سورۃ صٓ کے وائی چہ صرف عاجزه نہ بلکہ ابتلوء بالمصائب نوسورۃ الزمر کے د دغے مخکے سورتونو خلاصہ وہ دعوۃ دتوحید او ۸ بار دلائیل عقلیہ ئے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القران دہ۔ نو داسورۃ المومن پہ هغے مخکے سورتونو تفریع کولےشي۔ چہ هر کلہ دا ټول مخلوقات عاجزه دی نو ایت ۱۴ **فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین** پہ فادعو کے دا فا تفریع د پارہ ئے راوڑے دے۔

(۴) نومقصد دسورۃ نفی دشرک فی الدعا اثبات دتوحید او طریقہ دتبلیغ بالقران

(۵) بلہ خبره یاد ساتے چہ د دے زائے نہ دا دریم باب دآخری حصے شروع دے اخری حصہ دقران شروع وہ۔ دسورۃ سبانہ چہ اثبات دآخرت کوی۔ پہ دے دریم باب کے ۷ سورتونہ دی چہ دے تہ حوامیم سبع وائی یعنی هغه اووه سورتونہ چہ حٰم سره شروع کیگی۔ دے حوامیمو تہ **لُبابُ القران** هم وائی حضرت ابن عباسؓ فرمائی چہ **لکلِ شيءٍ لُباب وَلُبابُ القرانِ حوامیم** دے تہ وےلباب دقرآان وائی زکہ چہ دقران اصل مسئلہ چہ هغه بیان دتوحید دے نو چہ پہ دغه مسئلہ دتوحید کوم اعتراضات دی نو دے حوامیمو سبع کے د هغے ۱۱ اعتراضونو جوابونہ ذکر دی نو پہ دے وجہ دے حوامیمو سبع تہ **لباب القران** وئیلے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یٰس تہ قلب القران وئیلے کیگی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة فصلت/ حٰم سجده مکی (ترتیبا ۴۱ بعد از مومن - نزولا ٦۱ بعدازمومن)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة المومن	شمار	سورة حٰم سجده
۱ـ	چه هرکله ئے دے سورة کے دامسئله ثابته کړله په عقلی، نقلی، او وحی دلائیلوسره چه لائق د بلنے صرف یوالله دے بل څوک نشته۔	۲ـ	نودلته رد د شبهاتو شلوروکیگی۔ زکه چه دا دباطل پرستوپخوانے طریقه ده چه کله مسئله بیان شی په دلائیلوسره نودوی نور شبهات پیداکړی اواعتراضونه کوی۔
۲ـ	ایت ۳۰ کےاووے چه تاسو یروم دعذابونونه	۲ـ	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونوکوی۔
۳ـ	ایت ۴-۵ کےاووے چه کافر به همیشه دحق خلاف جګړے کوی۔	۳ـ	ایت ۲٦ کے هغه طریقه ددوی دجګړے بیانوی چه دوی وائی چه شور جوړ کړے دالله په کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لاتسمعوا لهٰذ القراٰن والغو فیه
۴ـ	ایت ۸۳ کے زجر هغو ملیانوته دو۔ چه هغوی وائی چه مونگ لره خپل علم کافی دے۔ قران ته ضرره کینو۔ فرحوابماعندهم من العلم په خپل علم نازیدل	۴ـ	ایت ۵ کے زجر ورکوی امیانوته چه وائی چه مونگ په قران نه پوهیگونو ضرره قران ته کینو۔ وقالوا قلوبنا فی اکنۃ مما تدعون الیه
۵ـ	ایت ۱٦ کےاووے یوم هم برزون په دغه ورز کے به دوی الله ته مخامخ وی پټ به نشی	۵ـ	ایت ۲۰ کے فرمائی چه پټیدل شه کوے چه ددوی اندامونه به په دوی گواهی کوی۔
٦ـ	شروع کے ترغیب الی القران دو۔	٦ـ	نودلته هم شروع کے ترغیب الی القران دے۔
۷ـ	ترتیبا او نزولاً برابردے یعنی یوبل پسے دی۔	۷ـ	ترتیبا او نزولاً یوبل پسے دی۔
۸ـ	جګړاد کافروذکرده په ایت ۴ کے مایجادل فی اٰیٰت الله الا الذین کفروا	۸ـ	وجه دجګړے ذکرکوی ایت ۵ کے وقالوقلوبنافی اکنه
۹ـ	ایت ۳۱ کےاووے چه ما عادیان او ثمودیان هلاک کړل۔	۹ـ	ایت ۱۵ کے علت دهلاکت خائی فاما عاد فاستکبروا فی الارض او ایت ۱۷ کے واماثمود.. فاستحبوا العمیٰ....
۱۰ـ	ایت ۷ کےاووے فرشتے قران والودپاره دعادمغفرت غواړی۔	۱۰ـ	ایت ۳۰ کے فرمائی چه دے قران والوته فرشتے رازی اوتسلی ورکوی۔

امتیازات دسورة (۱)سورة ممتازدے په شبهاتوابعه بعدالبیان باندے

(۲)سورة ممتازدے په ایت ۱۱ باندے چه اسمان نه ئے تعبیراوکړو په دخان سره یعنی نشت دو شته م کړو۔

(۳)سورة ممتازدے په ایت ۲٦ باندے چه قران والا به هله کمزورے کړے شی چه تاسو دهغوی په درسونو/ بیانونو کے شور جوړ کړے۔

(۴)سورة ممتازدے په ایت ۳۰ باندے چه بشارت په استقامت فی الدین باندے۔

(۵)سورة ممتازدے په ایت ۴۲ باندے چه الله په یوجداشان سره فرمائی چه زه به ددے قران حفاظت کووم سورة حجر ایت ۹ کے په جداشان سره وئیلے دو۔

(٦)سورة ممتازدے په ۲۹ باندے چه کافر به وائی جهنم کے۔ چه یاالله مونگ ته اوخائی هغه دوه قسمه خلق چه ذجولاندے ئے ذل دول کړو۔

(۷)سورة ممتازدے په ۳۴ باندے چه قران سره دشمن دوست کیگی۔ لکه شنګه چه ئے ال عمران ۱۰۳ کے وئیلے دو۔ مګر دلته په جدا شان سره وائی۔

(۸)سورة ممتازدے په ایت ٦-۷ مشرک یو هغه دے چه زکوٰة نه ورکوی۔

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا اودفع دشبهاتوار بعاؤ (ددے حوامیموټول یومقصد دے چه هغه نفی دشرک فی لدعا دے اودغه دعوه مخکے سورة مومن کے درے وارے تیره شوه لکه ایت ۱۴ کے فدعوالله مخلصین له الدین ایت ٦۰ وقال ربکم الدعونی استجب لکم.... ایت ٦۵ کے هوالحی لا اله الاهو فدعوه مخلصین له الدین نودے سورة کے پرے شبهات منکرینو به دغے دعوه بیان کړل نو دهغے جوابونه ورسره بیانیگی۔

(خلاصه د سورة بل مخ ته اوګوره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصه مختصر: سورة کے ثلور شبهات د طرفه د مشرکینو او دهغے جوابونه ذکر دی۔ په شروع کے ژومبے ترغیب الی القران او زجر منکرینو د قران ته ذکر دے۔ بیا ایت ۵ نه شبهات شروع دی۔ نو

(۱) ژومبے شبهه/اعتراض ایت ۵ **وقالوا قلوبنا فی اکنة** ستا په خبره مونگ نه پوهیگو۔ ستا خبرے زمونگ د سمجھ نه بالاتر دی۔ لکه چه نن امیان وائی چه مونگ قران ته ځله کینو۔ ځکه

چه دے له ۱۴ علوم ضروری دی۔ دا شبهه د پخوانه راروان ده۔

نوایت ۶ کے جواب دے۔ چه قران هم داخبره کوی چه **قل انما انا بشر مثلکم** زه هم ستا سو په رنگ انسان یم نو چه زما په سمجھ کے رازی داقران نو ستاسو سمجھ کے ولے نه رازی۔

یوحی الی فرق زما او ستاسو مابین کے دا دے چه ماته وحی کیگی او تاسو ته نه کیگی۔ د څه وحی کیگی؟ **انما الهکم اله واحد** داد توحید مسئله اسانه مسئله ده اخر ولے ستاسو سمجھ کے نه رازی۔

(۲) دویمه شبهه/اعتراض مونگ ستا خبره ځکه نه منو چه د شپے بابا/ولی په خوب کے راغلے وو۔ او کوښی یے راته نیغه نیغه کوله چه که زما په نوم دے نذر مخته بند کړله نو نقصان به در کړم۔ لهٰذا

مونگ هغه زوړ دین "پسے زو۔

نوایت ۲۵ کے جواب: **وقیضنا لهم قرناء**۔ ... دا بابا/ولی الله نه بلکه ستاسو هغه دوست ابلیس دے چه په تاسو مقرر دے او ستاسو دوست دے۔ اولیاء خو ستاسو د حال نه

بے خبره دی۔

(۳) دریمه شبهه/اعتراض چه یره دا کتاب د الله کتاب نه دے ورنه دا به ضرور بله ژبه کے راغلے وے۔ ته هم عربی یے او دا قران هم په عربئ کے دے لهٰذا دا ته خپله لگ لگ جوړوے په

خپله ژبه کے او بیا یے خلقو ته بیانوے۔ که دا د الله کتاب وو نو بله ژبه کے به راغلے وو۔

نوایت ۴۴ کے جواب **ءَ اَعْجَمِی وَّعَرَبِی** که قران بله ژبه کے راغلے وو نو بیا به دے دا اعتراض کوو چه قران عجمئ ژبه کے دے او رسول عربی دے۔ مونگ نه منو دا قران۔

(۴) ثلورمه شبهه/اعتراض: چه که دا قران رښتیا د الله طرف دے نو په یوځل به راغلے وے۔ دا خو چه لگ لگ بیانولے شی۔ نو مطلب دا شو چه دا رسول د ځانه جوړوی۔

نوایت ۴۵ کے جواب چه موسیٰ ته په یو وخت او په یوځل راغلے وو۔ هغے کے هم تاسو اختلاف جوړ کړو۔ هغه هم تاسو اونه منو۔ یعنی تاسو بنی اسرائیلو نه په ضد او عناد کے کم نه

یئ۔

نو دا ثلور شبهے د منکرینو دلته دے سورة کے بیان دی۔ بیا نورے درے شبهے مخکے سورة الشوریٰ کے بیانیگی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الشورىٰ مکی

(ترتیباً ۴۲ بعدازحم سجده - نزولاً ٦۲ بعدازحم سجده - دحوامیموسبع ترتیب یوشان چلیگی)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة حم سجده	شمار	سورة الشوریٰ
۱ـ	ژومبے ربط دادے چه دواړه سورتونه ترتیباً او نزولاً یوبل پسے دی۔	۱ـ	دغه مخکے ئے ژومبے ربط شو۔
۲ـ	سورة مومن کے دعوه دتوحیدذکرکړله۔ ایت۱۴ کے فادعوالله مخلصین له الدین نوسورة حم سجده کے اودوے چه ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل الله ملٰئکة الاتخافوا دغے موحدینوته فرشتے تسلی ورکوی	۲ـ	ایت ۱۰ کے دا دتوحیدمسئله نوره هم په مخکے بوزی چه ذالکم الله ربی علیه توکلت والیه أنیب
۳ـ	سورة حم سجده کے دمشرکینوطرفه شلورشبهے وے په دعوه دتوحید باندے۔ اودهغے جوابونه وو۔	۳ـ	نودلته نور درے اعتراضونه په دعوه دتوحید اود هغے جوابونه بیانیگی
۴ـ	ایت ٦ کے اوفرمائل چه انما الٰهکم اله واحد فاستقیموا الیه په دے مسئله کلک شه۔	۴ـ	ایت ۱۵ کے فرمائی چه واستقم کما امرت ولاتتبع اهوآءهم په دغے دعوه دتوحید کلک شه او ددے مشرکانو دخواهشاتو پسے نشے۔ اوگوره اهوآءهم ئے ویئلے دے دنهم ئے نه دے ویئلے
۵ـ	ایت۱۲ کے اودوے واوحیٰ فی کل سمآء امرها الله هرزائے کے خپک اوامرمقررکړل۔	۵ـ	ایت۵۲ کے فرمائی وکذالک اوحینا الیک روحا من امرنا داستاپیغمبرکول هم زمونږ د اوامرو نه یوامردے۔
٦ـ	ایت۳۰ کے اودوے چه وابشروا بالجنة التی کنتم توعدون فرشتے موحد ته دجنت زیری ورکوی	٦ـ	ایت۲۲ کے په دغے ترقی ده فی روضٰت الجنٰت لهم مایشاءون عند ربهم نه صرف باغیچے دجنتونو بلکه پورا تکمیل دخواهشاتو به دے هلته برابرشی اے موحده
۷ـ	دقران دده نومونه ذکرشول ایت۴۴ کے هدًی و شفاء	۷ـ	ایت۱۷ کے دده نور نومونه دقران حق او میزان ذکرکیگی الله الذی انزل الکتٰب بالحق والمیزان
۸ـ	ایت۵ کے اودوے وقالوا قلوبنا فی اکنة مشرکین وائی چه زمونږ زړهٔ ته ستادمسئله نه کوزیگی	۸ـ	ایت ۱۳ کے فرمائی چه کبُر علی المشرکین ماتدعون الیه دتوحید دامسئله په دے مشرکانو ډیره سخته او بده لگی۔

امتیازات دسورة: ۱) سورة ممتازدے دوحی دریواقسامو سره ایت ۵۱ کے: الله نه کوی خبرے انسانانو کے چا سره مگر په دریوطریقو یو وحیاً الهام (زړهٔ کے خبره اچول لکه دموسیٰ موربی بی ته)۔

دویم: اومن ورآءِ حجاب لکه موسیٰ سره په کوه طور باندے دریم: اویرسل رسولاً رالیگل دفرشتے پیغمبرته

۲) سورة ممتازدے په دریو اعتراضونو دمنکرینوطرف نه چه دارنگ اعتراضات نورو سورتونو کے نشته۔

۳) سورة ممتازدے په ایت ۴۹-۵۰ باندے یهب لمن یشاء اناثا ویهب لمن یشاء الذکورا اویزوجهم ذکراناً واناثا ......

۴) سورة ممتازدے په لفظ میزان سره چه قران ته الله میزان ویئلے دی۔ ایت ۱۷

۵) سورة ممتازدے په ایت ۱۱ کے په الفاظو لیس کمثله سره چه دالله په شان کے مثالونه مه بیانوه ځکه چه دالله مثال نشته۔ داشرک دے۔

٦) سورة ممتازدے په ایت۱۳ باندے چه مشرکانو باندے دتوحید مسئله بده لگی۔ کبرعلی المشرکین ماتدعون الیه

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا (دا دټولو حوامیمو مقصد دے) اودفع دنورو دریوشبهاتو دمنکرینو دطرف نه په مسئله دتوحید باندے۔

(خلاصه دسورة بل مخ ته اوگوره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصہ مختصر: حوامیم سبع دسورة مومن نہ شروع دی۔ هلته ډټولو حوامیمو سبع دعوه ذکر شوه چه **فادعوالله مخلصین له لدین** صرف دالله نه دعا غواړه بل چانه مه غواړه دادعوه درے وارے ذکر شوے ده۔
ایت۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورة حٰم سجده کے پرے ثلور اعتراضونه ذکر شول په دغه دعوه باندے او دهغے جوابونه اوشول ۔ چه هغه دا دو۔

(۱) مونگ ستا په خبره نه پوهیگو ایت ۵ کے اودے **وقالوقلوبنافی اکنه** ایت ۶ کے ورته جواب ورکوی چه زه انسان یم نه بل مخلوق خو نه یم چه زما په خبره نه پوهیگے **قل انما انابشر مثلکم**

(۲) مونگ ستا خبره ذکه نه منو چه دشپے مه بابا/ولی یروی چه دده خبره مه منه نو جواب ایت ۲۵ کے دو چه دابابا نه بلکه شیطان دے چه تا سو یروی۔ چه د قران نه لرے ئے نو شیطان به دے ملگرے
وی لکه سورة الزخرف ۳۶ **ومن یعش عن ذکر الرحمٰن نقیض له شیطانا فهوله قرین**

(۳) چه قران دخدائے کتاب وے نو بله جبه کے ولے نه راتلو۔ نو جواب ایت ۴۴ کے دو ء **أعجمی وعربی** راشه داتماشا او گوره چه قران عجمی جبه کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داقران په یو وارے ولے رانغے چه لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چه موسیٰ ته تورات په یو وارے راغے نو هغه دے کوم او منو۔

نواوس دے سورة الشوریٰ کے درے نور اعتراضونه ذکر کوی۔

(۱) ددے ړومبی اعتراض دوه شاخونه دی یو شاخ: داخبره دتوحید چه **فادعوالله مخلصین له الدین** ته د زانه کوے بل شاخ: داخبره ستانه مخکے پیغمبرانو نه ده کړے۔

دده جوابونه کوی:

(الف) ایت ۳ کے **کذالک یوحی الیک والی الذین من قبلک** داخبره ته د زانه نه کوے بلکه په دے تا ته وحی کیگی او صرف تا ته نه بلکه پخوانو پیغمبرانو ته هم وحی کړے شوے ده۔
ددے مسئلے چه **فادعوالله مخلصین له الدین** نو دواړو شاخونو ددے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوی۔ چه تا ته دکوم دین وحی کیگی ددغے دین وحی نوحؑ ته ابراهیمؑ ته او موسیٰؑ ته او دغسے عیسیٰؑ ته هم شوے ده ۔ نو چه مینز کے کوم پریخول هغه
هم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ټول مُلیان ستا خلاف دی هغوی خو داخبره نه کوی داکومه چه ته کوے چه وسیلے نشته ۔ او بابا نه رارسی او هغه ستا په حال خبر نه دے۔ بلکه نور مُلیان خو وائی چه وسیلے شته
ولے آدمؑ دنبیؐ وسیله نه ده نیولے۔

دده جوابونه کوی:

(الف) ایت ۱۴ کے **وماتفرقواالامن بعد ماجاءهم العلم بغیا** دادالله باغیان دی چه وائی چه الله بغیر د وسیلے سوال نه قبلوی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے **ام لهم شرکاؤ شرعوهم من الدین** ایا ددوی بل خدائے شته چه هغے خدائے ورته دین راکگلے وی او هغے کے داوی چه وسیلے دذواتو شته۔ او دالله نه براه
راست غوستو سره سوال نه قبلیگی۔

(۳) دریم اعتراض: پخوانی ټول کتابونه ستا ددغے مسئلے خلاف دی۔ کتابونو کے وسیلے ذکر دی۔ ته دهغے کتابونو لیکونکونه غټ سړے خو نه ئے۔

نو ۵ جوابونه ئے کوی

(الف) ایت ۱۰: **وما اختلفتم فیه من شیء فحکمه الی الله** ستاسو اختلاف والامسئله دالله په کتاب یعنی په قران سره حل کړه۔ ذکه چه داکسوټی ده۔

(ب) ایت ۱۵: **وقل امنت بما انزل الله من الکتاب** ما په قران ایمان راوړے دے په بل کتاب نه۔ که ستاسو کتابونو کے دذواتو وسیلے دی نو نه منم

(ت) ایت ۱۷: **الله الذی انزل الکتٰب بالحق والمیزان** راوړه ستا داخبره او عقیده چه په قران ئے اوتلو چه وسیلے شته او که براه راست دغوستو تعلیم ورکوی قران۔
موء من ۶۰ **وقال ربکم ادعونی استجبلکم** په دیکے راته وسیله دذواتو ثابت کړه یا **اجیب دعوة الداع اذا دعان** دیکے راته وسیله ثابت کړه

(ث) ایت ۴۷: **استجیبوا لربکم** دعقیدے باب کے نورو کتابونو پسے مه زه ۔ بلکه دخپل رب کتاب پسے لاړ شه۔

(ج) ایت ۵۲: **وکذالک اوحینا الیک روحا من امرنا ماکنت تدری ماالکتٰب ولا الایمان الکن جعلنه نورا نهدی به من نشاء من عبدنا** دایمانیا تو دپاره قران کریم کافی کتاب
دے د بل کتاب ضرورت نشته دعقیدے زده کولو دپاره۔

یادساته داټول اووه اعتراضات/شبهات شول دمنکرینو د طرف نه په دعوه دتوحید باندے۔ مخکے به نور هم بیانیگی په نورو سورتونو کے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۃ الزخرف مکی (ترتیباً ۴۳ بعدازشوریٰ - نزولاً ۶۳ بعدازشوریٰ)

ربط ماسبق سره (اگر چه بعضے علماء ددے نوروحوامیموسیع ربط نه بیانوی۔ ز که چه دټولو حوامیمو یو مقصد دے۔ مگر بعضے علماء داشاعت ئے بیانوی۔ نو مونګ ئے ز که بیانوو۔)

شمار	سورۃ الشوریٰ	شمار	سورۃ الزخرف
۱۔	دمشرکانو دڅلورو اعتراضونو جوابونه په حٰم سجده کے او ددریو اعتراضونو جوابونه په شوریٰ کے اوشول	۱۔	نو دے سورۃ کے دمشرکانو دبل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیګی۔ په ایت ۸۶ کے
۲۔	خاتمه په ترغیب الی القران اوشوه ایت ۵۲ وکذالک اوحینا الیک روحامن امرنا....	۲۔	نو ددے سورۃ افتتاح کیګی په ترغیب الی القران باندے او بیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک دفرضیت کولے شی۔
۳۔	اجمالاً د جنت بیان وو۔ په ایت ۲۲ کے	۳۔	نو دے سورۃ کے تفصیلاً د جنت بیان کولے شی ایت ۶۸-۷۳ پورے
۴۔	ایت ۵۲ کے اووے چه قران رڼا ده۔ ولکن جعلنٰه نوراً نهدی به من نشاء من عبادنا	۴۔	نو دے سورۃ کے ایت ۴۴ کے فرمائی چه ز ه به ددے قران/نُور باره کے تپوس کوم وانه لذکر لک ولقومک وسوف تسئلون
۵۔	ایت ۳۲ کے اووے چه کشتئی م درله پیدا کړی دی په سمندر کے پښان دغر (لکه بحری جهاز)	۵۔	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک ولانعام ماتر کبون (نوشکر یه اداکړه کنه ددے نعمے الله)
۶۔	ایت ۴۸ کے اووے ان الانسان لکفور	۶۔	ایت ۱۵ کے ترقی ده فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷۔	ایت ۲۸ کے اووے چه دخلقو دنا اومیدو نه روستو باران کووم	۷۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چه باران سره زمکه تازه کوو۔

امتیازات دسورۃ:

(۱) سورۃ ممتاز دے په بیان د دعا د سوارلئی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی سخر لنا هٰذا وما کناله مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون

(۲) سورۃ ممتاز دے په ایت ۲۸ باندے چه ابراهیمؑ کلمه د توحید په څلور پشت کے مسلسل گرز ولے وه۔

(۳) سورۃ ممتاز دے په ایت ۳۱ باندے چه د مکے مشرکانو به وئیل چه دا قران د مکے یا د طائف په یو مالدار سړی ولے نه راتلو۔

(۴) سورۃ ممتاز دے په ایت ۳۶-۳۷ باندے ومن یعش عن ذکر الرحمٰن نقیض له شیطانا فهو له قرین وانهم لیصدونهم عن السبیل ویحسبون انهم مهتدون

(۵) سورۃ ممتاز دے په ایت ۴۳ چه الله فرمائی چه قران ستا او ستا دقوم/امت دپاره شرف دے۔

مقصد دسورۃ: نفی دشرک فی الدعاء (د اوو واړو سورتونو -مومن نه احقاف پورے -هم دا یو دعوه/مقصد دے۔) او په دے سورۃ کے دا تمے شبهے/ اعتراض رد کولے شی هغه دا چه مشرک وائی چه ټیک ده مونګ خو دوی ته خدایان نه وایو۔ مګر دا چه دوی مونګ خلاصوی د الله نه او زمونګ دپاره د الله نه سوال کوی مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ ته مونګ ته هسے مشرکان وائے۔ مونګ دوی ته سوال کوو۔ دوی زمونګ دپاره الله ته سوال کوی او الله د دوی سوال نه رد کوی۔ لهٰذا دوی مونګ خلاصوی د الله نه۔ نو ایت ۸۶ کے جواب کوی۔ ولایملک الذین یدعون من دونه الشفاعه دا اتمه شبهه او د هغے جواب دے۔

ددے نه علاوه شپګ نورے شبهے په دے سورۃ کے هم بیانیګی۔ چه هغه دا دی۔

شبهه ۱ : ایت ۱۵: چه دا د الله نازولے دی۔ ز که ئے رامدد کوو۔ وجعلوا له من عباده جزءً

شبهه ۲ : ایت ۲۰: دا مونګ چه دوی ته رامدد شے وایو۔ نو په دے الله خوشحالیګی۔ وقالوا لوشاء الرحمٰن ما عبدنٰهم

شبهه ۳: ایت ۲۲: چه دا زمونګ زوړ دین دے۔ پخوا علماو دا مسئلے مونګ ته بیان کړے دی۔ قالوا انا وجدنا اٰباءنا علی امة وانا علیٰ اٰثٰرهم مهتدون

شبهه ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادوګر دے دزانه لکیا دے او چه دا خلق ورته ناست دی۔ نو په دوی ئے جادو چلید ے دے۔ ولما جاءهم الحق قالوا هٰذا سحر وانا به کٰفرون

شبهه ۵: ایت ۳۱: چه که دا قران د خدائے کتاب وے نو په یو لوے عالم ولے نه راتلو۔ دا پیدائشی یتیم او غریب او امی باندے ولے راغے۔ دے راته لوے سړے شو۔

شبهه ۶: ایت ۶۰: چه الله فرشته ولے نه رالیګله بطور پیغمبر په زائے ددے انسان۔

مګر اصل شبهه چه د حوامیمو دعوه (فادعوا الله مخلصین له الدین مومن ۱۴) سره متعلق ده هغه ایت ۸۶ کے چه مونګ دوی ته چه دا راورسے رامدد شے وایو۔ نو مونګ خو ورته خدایان نه دی و ئیلے۔ بلکه دوی الله ته زمونګ سوال پیش کوی او مونګ خلاصوی الله نه نو جواب: چه الله دا اختیار هیڅ چا ته نه دے ورکړے۔ ولایملک الذین یدعون من دونه الشفاعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۃ الدخان مکی

(ترتیباً ۴۴ بعداز زخرف - نزولاً ۶۴ بعداز زخرف)

ربط ماسبق سره

شمار	سورۃ الزخرف	شمار	سورۃ الدخان
۱۔	شروع دسورۃ پہ ترغیب الی القران سرہ شوے وہ۔	۱۔	نو دا سورۃ ھم پہ ترغیب الی القران سرہ شروع کیگی۔
۲۔	دمشرکینو دشبہے جواب ایت ۸۶ کے اوشو چہ سفارشیان نہ دی۔	۲۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ستا سوال صرف اللہ اوری/قبلوی بل ئوک نہ۔ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۳۔	د نبیؐ خبرہ ایت ۸۸ کے ذکرشوہ ان ھٰؤلاءِ قوم لایؤمنون	۳۔	ایت ۲۱ کے دموسیٰ خبرہ: وان لم تؤمنوا لی فاعتزلون۔ کہ زما خبرہ نہ منئ نو لرے شے رانہ۔
۴۔	مومنانو تہ بشارت اخروی. وو۔ ایت ۷۰-۷۲ پورے: اُدخلوا الجنۃ انتم وازواجکم تحبرون	۴۔	ایت ۵۱-۵۷ ھم بیان دبشارت اخروی۔ چہ صرف خپلے بیبیانے نہ بلکہ وزوجنٰھم بحورٍ عین
۵۔	دفرعون دھلاکت ذکر اوشو اجمالاً مختصراً پہ ایت ۵۵ کے	۵۔	نو دے سورۃ کے تفصیلاً ذکر کولے شی۔ دفرعون دہلاکت۔
۶۔	ایت ۴۴ کے اووے۔ انہ لذکرلک ولقومک.....	۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ انا انزلنٰہ فی لیلۃ المبارک
۷۔	ایت ۶۷ کے اووے چہ دمتقیانو دوستی بہ آخرت کے ھم وی۔	۷۔	ایت ۴۱ کے فرمائی چہ کافران یو دوست بہ بل تہ پہ آخرت کے ھیث فائدہ نشی ورکولے۔
۸۔	ایت ۳۰ کے کافرو قران تہ جادو ویلے دے۔	۸۔	ایت ۱۴ کے رسولؐ تہ مجنون وائی۔

امتیازات دسورۃ:: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے فیھا یُفرَقُ کلّ امرٍ حکیم (پہ دغے شپہ کے فیصلے دکارونو جدا جدا کولے شی۔)

(۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۰ باندے یوم تاتی السماءُ بدخانٍ مبین آسمان بہ لوگے شی او یغشی الناس داخلق بہ پٹ کڑی۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۴ باندے چہ وائیناد دافر ودہ۔ درسولؐ متعلق: معلّم مجنون ڈیر پوھ لیونے دی۔ (پہ دے خبرہ سوچ اکڑے پوھ او لیوے)

(۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۴ واترُک البحر رھوًا خشک/ولاڑ دریاب پریدہ

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۵-۲۷ پہ نعمتونو د دنیا فرعون لرہ۔ چہ باغونہ، چینے، مقام کریم وغیرہ وو۔

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۹ فما بکت علیھم السماء اسمان اوزمکے دفرعونیانو پہ ھلاکت اونہ ژڑل۔

مقصد دسورۃ: بیان د نہمے شبہے پہ دعوہ د حوامیمو سبع چہ ھغہ دعوہ پہ سورۃ مومن کے درے وارے بیان شوے وہ۔

(ایت ۱۴ کے فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم ادعونی استجب لکم..... او ایت ۶۵ کے ھو الحی لا الٰہ الا ھو فدعوہ مخلصین لہ الدین)

سورۃ حٰم سجدہ کے پہ دغے دعوہ باندے ئلور شبہے اودھغے جوابونہ بیان شول چہ ھغہ دا وو۔

(۱) ایت ۵ : موںگ ستا پہ خبرو نہ پوھیگو جواب ایت ۶ کے: زۂ ھم ستا سو پشان انسان یم۔ ولے نہ پوھیگئ زما پہ خبرو۔

(۲) موںگ ستا خبرہ/مسئلہ زکہ نہ منو چہ د شپے خوب کے بابا مِ یروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابا نہ بلکہ شیطان دے یروی

(۳) کہ قران د اللہ کتاب وے نو بلہ ژبہ کے بہ راغلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے ءأعجمی وعربی

(۴) کہ دا قران رشتیا د اللہ کتاب وے نو پہ یو وارے بہ راغلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تاسو کوم او منو حالانکہ ھغہ پہ یو وارے راغلے وو۔

بیا درے اعتراضات اودھغے جوابونہ اوشو پہ سورۃ شوریٰ کے:

(۵) دا خبرہ د توحید (فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کوے۔ او دا خبرہ مخکے پیغمبرانو نہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوشو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ھغوی خو دا خبرہ نہ کوی بلکہ ھغوی وائی چہ وسیلے شتہ۔ بابا گان رارسیدیشی۔ ولے آدمؑ د نبیؐ پہ وسیلہ نہ وو خلاص شوے۔ جواب ایت ۱۴+۲۱ کے

(۷) پخوانی ٹول کتابونہ ستا د دغے مسئلے خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوشو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، او ۵۲ کے

(بل طرف تہ ھم اوگورہ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا بله شبهه په سورة الزخرف کے ده۔ هغه دا چه:

(۸) ټیک ده مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ ته هسے مونګ ته مشرکان وائے۔ مونګ دوی ته سوال کوو۔ او دوی زمونګ د پاره الله ته سوال کوی۔ نو داز مونګ وسیلے دی۔ د دوی په شفاعت سره الله زمونګ کار کوی۔ نو جواب ایت ۸٦ کے **ولایملک الذین یدعون من دونه الشفاعة**

نو اوس دے سورة الدخان کے نهمه شبهه:

(۹) اصل کے دا د هغے اتمے شبهے دویم شق دے۔ هلته ئے جواب اوکړو۔ چه نه دوی سره د شفاعت اختیار شته او نه اوریدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چه داوری، نو ایت ٦ کے جواب کوی **انه السمیع العلیم** صرف یو الله ستاسو سوال اوری بغیر غوګونو۔ (په سمیع باندے الف + لام د پاره د تخصیص دی۔ چه دا صفت صرف د الله دے) او یقیناً چه صرف دا یو الله بغیر غوګونو اوری چه دا اتفاقی مسئله ده۔ او قبولتیا هم کوی۔ بل هیڅ ثوک نه اوری بغیر غوګونو۔ ز که چه د با با غوګونه ختم دی۔ او که فرض که شته هم نو قوتِ سماعت پکے نشته۔ دقوتِ سماعت د پاره روح اول شرط دے دده په جسم کے۔ او نه قبولتیا کولے شی ۔ اعراف ۱۹۵ : **الهم ارجل یمشون بها...الهم اذان یسمعون بها**...نو چه دد غے الله په اوریدو کے هیڅ شک نشته نو بیا د هغے ذات نه ولے نه غواړے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الجاثیه مکی

(ترتیباً ۴۵ بعداز دخان ÷ نزولاً ۶۵ بعداز دخان)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثیه
ا۔	شروع دسورة پہ ترغیب الی القران سره۔	۱۔	نو داسورة هم شروع پہ ترغیب الی القران سره دے۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۲۔	نهمه شبهه وه دحوامیم سبع پہ دے سورة کے: چہ مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ مګر دومره ده چه زمونګ سوال اوری۔ او اللہ ته وړاندے کوی۔ نو جواب اوشوایت ۶ کے انه سمیع العلیم	۲۔	لسمه شبهه پہ دے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چہ زمونګ دین پخوانے دے old is gold نو دے سورة کے دد غے شبهے دفع کولے شی۔ نو پہ دے وجہ ئے متصل راوړو۔
۳۔	فرعون دموسیٰؑ مزاق اړاوکړو نوغرق م کړو ایت ۲۴	۳۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ ټوک زما ایتونو پورے ټوقے کوی هغه غرق کوم۔
۴۔	مومنو دپاره جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴۔	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق ده ذالک هو الفوز المبین
۵۔	ایت ۳۲ کے اوفرمائی چہ بنی اسرائیل م اوچت کړے وو پہ خپله زمانه کے ولقد اخترنٰهم علیٰ علم علی العٰلمین	۵۔	ایت ۱۶ کے ترقی ده پہ ماسبق وفضلناهم علی العٰلمین
۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ قران م دخیراو برکت شپہ کے نازل کړے دے۔	۶۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ هٰذا بصائر للناس وهدیً ورحمة لقوم یوقنون
۷۔	ایت ۳۵ کے دقیامت نه دکافرو انکار ذکر دے۔	۷۔	ایت ۳۴ کے دد غے منکرینو دقیامت والو دپاره سزا ذکر ده۔ ومأواکم النار

امتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چہ هر امتی بہ خپلے اعمال نامے ته راغوستے شی ایت ۲۸ کُلُّ امةٍ تدعیٰ الی کتابها

(۲) سورة ممتاز دے دکافرو پہ دے وائینا چہ مونګ ټوک نشی هلاک کولے مګر زمانه ایت ۲۴ وما یهلکنا الا الدهر

(۳) سورة ممتاز دے پہ دے خبره چہ فرمائی چہ کله پوهه شی پہ حقه مسئله یا قران نو هله دد ے مزاق اړاوی۔ ایت ۹ واذا علم من اٰیٰتنا شیئا ن اتخذ ها هزوا

(۴) سورة ممتاز دے پہ دے خبره چہ دقران پہ ذریعه بل دا سے کوم کتاب دے چہ دوی پہ ے ایمان راوړی یعنی نشته بل ایمان والا کتاب هاں جهنم دے ذکر ده۔ ایت ۶-۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ برترے د بنی اسرائیلو دخپلے زمانے پہ خلقو باندے پہ وجه د ۵ وجوهاتو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فضیلتونه پہ خلقو باندے ایت ۱۶

مقصد دسورة: بیان دلسمے شبهے دمنکرانو او جواب دد غے شبهے هغه داچه:

ستاسو دین نوے دے او زمونګ دین پخوانے دے۔ لهٰذا مونګ زوړ دین پسے زو۔ چہ هغه تابعداری زمونګ دمشرانو ده۔ چہ پہ دغه دین کے غوثان او ابدالان دی۔

او دغه "متفق" علیه دین دے۔ لهٰذا مونګ ستاسو دا نوے دین نه منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلنٰک علیٰ شریعة من الامر ولا تتبع اهوآء الذین لا یعلمون ۔ دین هغه دے۔ چہ د اللہ طرفه دے۔ او دین هغه نه دے چہ پہ خواهشاتو مبنی وی۔

یعنی دامنکرین د دین نه بلکه دخپلو خواهشاتو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دپیغمبرانو نه علیٰ شریعة من الامر واضح دین دپخوانو پیغمبرانو چہ هغه فدعوا اللہ مخلصین

له الدین دے یعنی نور والفاظو کے هغه لا الٰه الا اللہ دے چہ دهر پیغمبر دین دے۔

﴿ دوے حوامیم سبع ترتیب وار تفصیل او ګوره دسورة احقاف (چہ آخری دحوامیم سبعو نه دے) دخلاصے بل طرف ته ﴾

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

8)

سورة الاحقاف مکی

(ترتیباً ۴٦ بعداز جاثیه - نزولاً ٦٦ بعداز جاثیه)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الجاثیه	شماره	سورة الاحقاف
۱۔	ترغیب الی القران سره سورة شروع شوے دو۔	۱۔	نو دا سورة هم په ترغیب الی القران سره شروع شو۔
۲۔	شروع د سورة هم په من الله العزیز الحکیم او خاتمه هم په دغے سره اوشوه۔	۲۔	نو د دے سورة شروع کے هم من الله العزیز الحکیم ے راوړو۔
۳۔	ایت ۲۲ خلق السمٰوٰتِ والارض بالحق	۳۔	ایت ۳ کے ترقی په ماسبق ده۔ ماخلقنا السمٰوٰتِ والارض الا بالحق
۴۔	ایت ۲۳ کے دو۔ وختم علی سمعه وقلبه.....ذکه چه ددوی دد ے نه ځیل مقصد وانه غستو	۴۔	ایت ٢٦ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً وابصاراً وافئدةً فما اغنٰی عنهم سمعهم وابصارهم ولا افئدتهم من شیئٍ
۵۔	ایت ۲۸ کے ویلے دو۔ اُلتا به وی دا مجرمان په قیامت کے (په ګلورو بوړی به وی۔) وترٰی کل امةٍ جاثیةً	۵۔	ایت ٢٦ کے وائی چه صرف په ګلورو بوړی نه بلکه کاږه او ړانده به هم وی۔
٦۔	دے سورة الجاثیه کے لسمه شبهه وه دحوامیموسبع اودهغے جواب	٦۔	نو دے سورة الاحقاف کے یوولسمه شبهه په دعوه د حوامیموسبع اودهغے جواب دے۔

امتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے په واقعه د جناتو چه داوریدو قران ایت ۲۹ وغیره

(۲) سورة ممتاز دے په ادابو د قران د طرفه د جناتو نه ایت ۲۹ قالوا انصتوا لکه شنګه چه قران فرمائی چه واذا قرئ القرانُ فاستمعوا وانصتوا لعلکم ترحمون۔

(۳) سورة ممتاز دے په تبلیغ د جناتو ایت ۲۹ ولوا الٰی قومهم منذرین او ایت ۳۱ اجیبوا داعی الله وامنوا به...

(۴) سورة ممتاز دے په تصدیق د قران د جناتو طرف نه ایت ۳۰ انزل من بعد موسٰی مصدقا لما بین یدیه یهدی الی الحق والی طریق المستقیم

(۵) سورة ممتاز دے په ثلاثون شهر باندے چه موردے بچی ته ۳۰ میاشتے پی ورکړی

(٦) سورة ممتاز دے په نصیحت د مور پلار زوی ته ایت ۱۷ وهما یستغیثان الله ویلک اٰمن ان وعد الله حق

(۷) سورة ممتاز دے په بیان د دوه قسمه اولاد نیک عمله اولاد او بد عمله اولاد ایت ۱۷

مقصد دسورة: بیان د یوولسمے/آخری شبهے په مرکزی دعوه د حوامیموسبع (فدعوا الله مخلصین له الدین) باندے۔ اودهغے جواب په ایت ۲۸ کے

دا سورة آخری د حوامیموسبعو نه دے شبهه داده چه مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ بلکه د دوی په سنګ/ جولائے کے نجات دے۔ او خیر و برکت دے۔ نو جواب کوی په ایت ۲۸ کے چه که د دوی په سنګ کے نجات وے۔ نو فلولا نصرهم الذین اتخذوا من دون الله قرباناً الهة دغے عادیانو له وے د دوی بابا ګانو بچ نه کړے شو۔ دالله د عذاب نه۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿خلاصه وشبهاتو دحوامیموسبع﴾

دحوامیموسبع دعوه ذکر وه په سورة مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۴ کے **فدعوا الله مخلصین له الدین** ایت ۶۰ کے **وقال ربکم ادعونی استجب لکم...** او ایت ۶۵ کے **هوالحی لا اله الا هو فدعوه مخلصین له الدین**)

چه هر کله دعوه ذکر شوه نو منکرینو پے درپے اعتراضات/شبهات شروع کړل چه هغه دادی:

سورة حم سجده کے په دغے دعوه باندی څلور شبهے او دهغے جوابونه بیان شول چه هغه دا دو.

(۱) ایت ۵ : مونګ ستا په خبرو نه پوهیګو جواب ایت ۶ کے: زه هم ستا سو په شان انسان یم۔ و لے نه پوهیګئ زما په خبرو۔

(۲) مونګ ستا خبره/مسئله زکه نه منو چه دا شپے خوب کے بابام په ړوی جواب ایت ۲۵ کے چه بابانه بلکه شیطان دے ړوی

(۳) که قران دالله کتاب وے نو بله جبه کے به راغلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے **ءاعجمی وعربی**

(۴) که دا قران رشتیا دالله کتاب وے نو په یو وارے به راغلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چه تورات تاسو کوم او منو حالانکه هغه په یو وارے راغلے وو۔

بیا درے اعتراضات او دهغے جوابونه او شو په سورة شورٰی کے:

(۵) دا خبره دتوحید (**فدعوا الله مخلصین له الدین**) نه دزانه کوے۔ او دا خبره مخکے پیغمبرانو نه ده کړے۔ نو جوابونه ایت ۳ + ۱۳ کے او شو۔

(۶) ټول ملیان ستا خلاف دی هغوی خو دا خبره نه کوی بلکه هغوی وائی چه وسیلے شته۔ بابا ګان را رسیدیشی۔ و لے آدمؑ دنبیؐ په وسیله نه و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۴ + ۲۱ کے

(۷) پخوانی ټول کتابونه ستا دغے مسئلے خلاف دی۔ نو جوابونه ۵ او شو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، او ۵۲ کے

بیا بله شبهه په سورة الزخرف کے وه۔ هغه داچه:

(۸) ټیک ده مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ ته هسے مونګ ته مشرکان وائے۔ مونګ دوی ته سوال کوو۔ او دوی زمونګ دپاره الله ته سوال کوی۔ نو دا زمونګ وسیلے دی۔

ددوی په شفاعت سره الله زمونګ کار کوی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے **ولا یملک الذین یدعون من دونه الشفاعة**

بیا بله شبهه ذکر کړه په سورة الدخان کے

(۹) کیدیشی چه زمونګ سوال واوری۔ نو جواب ایت ۶ کے وو چه **انه السمیع العلیم**

بیا بله شبهه ذکر کړوه په سورة الجاثیه کے :

(۱۰) چه مونګ زوړ دین پسے زو۔ او ستا دین نوے دے دا نه منو۔ نو جواب وو په ایت ۱۸ کے چه دین هغه دے چه پیغمبرانو نه منقول وی۔ او دین دخواهشاتو شے نه

دے۔

بیا بله آخری شبهه ذکر کړه په سورة الاحقاف کے:

(۱۱) چه مونګ خو ورته خدایان نه وایو۔ بلکه ددوی په سنګ کے یا لمن کے نجات دے او خیر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چه قوم عاد لره و لے ددوی بابا ګانو نجات

نه کړے شو۔ چه تاسو ددوی په سنګ کے نجات ګنړے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۴۷ بعداز احقاف - نزولاً ۹۵ بعداز حدید)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱۔	مسئلہ ئے ثابتہ کڑلہ پہ دلائیلو عقلیہ نقلیہ او وحیہ سره	نو دے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس هم نہ منی نو قتال ورسره اوکڑه فَضَرْبَ الرِّقَاب ایت ۴
۲۔	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراه دے۔	نو دلتہ ایت ۱ کے فرمائی چہ اعمال او عقیده دواڑه ئے برباد دی۔
۳۔	بیان د جنت مختصراً اوشو	نو دلتہ ایت ۱۵ کے تفصیل د دغے جنت کوی۔
۴۔	بیان د شبهاتو د مشرکانو او جوابونہ اوشول۔	نو دلتہ بیان د حالاتو د منافقانو کوی چہ د اشبهات نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان هم پیدا کوی۔
۵۔	ترغیب الی القران وو بلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقوتہ)	نو دلتہ حالات د انکار یانو د قران ذکر کوی۔
۶۔	قوم عاد د پیغمبر د حضرت هودؑ خلاف اوکڑل نو تباه م کڑل	نو دلتہ ایت ۳۲ کے فرمائی چہ هر څوک چہ د پیغمبر خلاف کوی عمل ئے تباه کیگی۔

امتیازات د سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ پہ دیکے د فدیے د روایت بیان ئے کڑے دے۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۲ چہ دینا پرست یکے د غوئی سره مشابہ کڑے شوے دے۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵ چہ هغہ څلور قسمہ ولے/نهرونہ ذکر کولے شے د جنت چہ هغہ پئ، اوبہ، شات او جنتی شراب دی۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۴ افلا یتدبرون القران ام علیٰ قلوب اقفالها۔۔۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ د ایمان پہ کلمہ زان پوه کڑه زان نہ طوطی مہ جوڑوه۔

(۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق برباد دی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی د لارے/ دین د اللہ نہ (ت) چہ کوم د پیغمبر خلاف کوی۔

(۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۷ چہ کہ اللہ تاسو نہ ستاسو ټول مال غوستے وے نو بخل بہ مو کڑے دے۔

(۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ چہ کافر دسره ترهغے وختہ پورے جهاد کوه چہ ترڅو هتهار اوغورزوی/شرک پریدی۔

مقصد د سورة: ترغیب الی الجهاد والانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑه ورکڑه اللہ دپاره) او ورسره ورسره احوال د منافقانو هم ذکر کوی۔

تقسیم د سورة: سورة دوه حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹ : پہ دیکے ترغیب الی الجهاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریع کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جهاد بہ دے مقصد لره کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پہ دیکے ترغیب الی الانفاق او احوال د منافقانو چہ همیشہ بہ دوی ټال مټول کوی پہ جهاد کے هم او انفاق کے هم او دوی بہ چرے هم د دین کار خلوص سره نہ کوی۔

دا د قران طریقہ ده۔ چہ مسئلہ د توحید او رسالت بیان کڑی۔ نو ور پسے مسئلہ د جهاد او انفاق راوڑی۔ ځکہ چہ دغہ مسئلہ د توحید قران او سنتو جهاد او انفاق نہ بغیر نشی خوریدے۔ یعنی صرف د خلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ هم لگوے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورۃ الفتح

مدنی (ترتیباً ۴۸ بعداز محمد - نزولاً ۱۱۱ بعداز جمعه)

ربط ماسبق سره

شمار	سورۃ محمد	سورۃ الفتح
۱۔	په دے سورۃ کے بیان دترغیب الی الجهاد/الی القتال دو۔	نو دے سورۃ الفتح کے بشارت ورکوی دفتحے۔ چه جهاد دِ اُکڑونو خوشخبری دفتحے داخله۔
۲۔	په آخر دسورۃ کے یعنی آخری ایت کے اووے۔ چه که تاسو جهاد او انفاق اونه کڑو۔نو الله به بل قوم راولی چه هغوی به دالله په دین جانثاران وی۔	نو دے سورۃ کے پرے مثال بیانوی دصحابو په ایت ۲۹ کے چه هغوی بهادران دو۔او په دین ئے زانونه قربان کڑے دو۔ محمد الرسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم
۳۔	زجرو۔دے سورۃ کے منافقانولره چه جهاد او انفاق نه کوی۔	نو دلته ایت ۱۷ کے جهاد نه کونکو نه ئے شه خلق مستثنیٰ کڑل چه هغه معذوره خلق دی۔یعنی دوی دد غے زجر نه بچ دی۔
۴۔	ایت ۱۷ کے اووے چه ثوک دهدایت طلب گاروی نو هغه ته توفیق دهدایت ورکوو والذین اهتدو وازادهم هدی واتٰهم تقوٰهم	نو دے سورۃ کے مثال دهغے خلقو چه طلب ئے دهدایت اوکڑو نو هدایت ورنصیب شو۔چه هغه صحابه دو۔ ایت ۲۶ کے اوفرمائیل چه والزمهم کلمة التقوٰی صحابا وسره ئے کلمه دتقوا اولگوله۔
۵۔	ایت ۱۵ کے بیان دجنت دنهرونو اوشو۔چه ثلورقسمه نهرونه به وی۔	ایت ۵ کے فرمائی چه دغے جنت کے به مومنان سڑی او خزے اوسی۔
۶۔	ایت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اووے چه دمنافقینو ادمشرکینو عمل برباد دے۔	نو دے سورۃ ایت ۶ کے فرمائی چه په دوی دالله لعنت دے او دوی دوزخیان دی۔
۷۔	ایت ۲۵ کے اووے چه منافقین به تاسو نه تختی په شا گانو۔	ایت ۱۰ کے فرمائی چه صحاباء او مومنا به درسره بیعت کوی۔ددین په کارونو کے

امتیازات دسورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے په ایت ۱۸ چه بیان کوی دهغے اونے چه دکومے لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے وو۔ (۲) سورۃ ممتاز دے په بیان دصلحه حدیبیے باندے

(۳) سورۃ ممتاز دے په ڈیرو فتحو لکه فتح مکه فتح خیبر فتح فارس وغیره

(۴) سورۃ ممتاز دے په خواب د پیغمبرؐ ایت ۲۷

(۵) سورۃ ممتاز دے په صفاتو دصحابو چه بیان دصفاتو یے شوے دے په انجیل او تورات کے ایت ۲۹

(۶) سورۃ ممتاز دے په مدار جو دفصل لو یو ولو ایت ۲۹

مقصد دسورۃ : البشارة للمومنین

تفسیر دایت (۱) انا فتحنا لک فتحاً مبینا موںگ فتح درکڑه تاته فتح څکاره۔ کومه فتح ترے مراد ده۔ که فتح د مکے ترے مراد واخستے شی نو هغه په ۸ هجری کے شوے ده او صلح حدیبیه په ۶ هجری کے شوے وه۔چه هغے پسے فوری دا سورۃ نازل شوے دے۔ نو بعضے خلق ترے فتح مکه مراد اخلی او بعضے ترے صلحه حدیبیه۔ چه که فتح مکه ترے مراد شی نو مطلب دا چه صلح حدیبیه سبب او گرزیده د فتح مکے۔

په شپگم کال دهجرت رسولؐ خوب اولیده چه موںگ کے ثوک دبیت الله شریف طواف کوی ثوک سرونه خرائی او ثوک ئے واڑه کوی۔چونکه دپیغمبر خوب وحی وی چه صباته ئے صحابو ته بیان دد ے خوب اوکڑو۔نو صحابه پوهه شول چه دا خو موںگ ته دالله طرف نه اشاره ده دعمرے کولو۔مگر نه نبیؐ او نه صحاباء پوره پوهه شول په تعبیر دد ے خوب چه کال پس به دا خوب په تعبیر سره پوره کیگی۔نو پته ولگیده چه نبیؐ عالم الغیب نه وو تعبیرئے بل کال ته برابریگی مگر نبیؐ د ے کال ته دعمرے تیارے اوکڑو۔او دو سره سوله/ستره سو صحاباء هم دعمرے تیارے کوی۔چه کله د حدیبیے مقام ته اورسیدل نو کافر ورته مخکے شو چه تاسو مکے ته ننشے راتلے۔نو نبیؐ حضرت عثمانؓ بطور سفیر اولیگلو چه سرداران د مکے راضی کڑی په عمره کولو چه موںگ جنگ لره نه بلکه عمرے لره راغلے یو۔ سرداراتو د مکے ورته اووے چه که ته عمره کول غواڑے نو اوکڑه مگر نور ثوک به نه کوی۔ عثمانؓ اووے چه رسول به عمره نه کوی نو زهٔ شنگه اوکڑم مخکے د رسولؐ نه۔ دا آداب او محبت وو د صحابو د رسولؐ سره۔ په دغه حدیبیه کے چه رسولؐ وضو کوی نو صحاباء د رسولؐ د چار اندام او به په خپل مخ اچوی۔حالانکه مدینه کے ئے دا عمل نه وو کڑے۔ دا ولے۔زکه چه دلته کفار و لیدل د دوی دا حالت چه صحاباء مینه د رسول سره دو مره ده چه دهغه د وضو او به هم لاندے زمکے ته نه پریدی نو دد ه وینه توید ته به شنگه پریدی۔ نو دا عمل د پاره د رعب اچولو وو په کافرو باندے۔لکه شنگه چه د بیت الله شریف طواف دوران کے وحی اوشوه چه که دا صحاباء نهر نهور او بیماران و لے نه دی۔مگر طواف دوران کے دے خپله بهادری څکاره کڑی۔ دا ٹرینگ د صحابو وو۔د مکے کفار و چه دا حال د صحابو اولیدو نو مکے ته ئے خبر ورکڑو چه خیال کوے چه دوی سره جنگ او نه کڑے۔

بحر حال عثمانؓ هلته لگ لیٹ شو دلته شیطان اواز اوکڑو چه عثمانؓ هلته شهید کڑے شو۔په دے خبر سره رسولؐ ڈیر خفه شو او غصه شو۔او د اونے لاندے دیو یو صحابی نه دا بیعت اخلی چه تر مرگه مرگه پورے به دوی د عثمانؓ بدله اخلی۔ اوگوره رسولؐ عالم الغیب نه وو۔ ورنه عثمانؓ خو شهید نه وو۔او په د یکے موںگ د پاره دا هم سبق شو۔چه د خپل ملگری په سر صحابو ثومره غیرت کوو۔

نو دے واقعے او بیعت ته ویلے کیگی بیعت رضوان چه په ۶ هجری کے شوے وو۔اگر چه د ے معاهده کے د کافرو طرف نه شه داسے شرائط هم وو چه ظاهراً د مسلمانانو د کمزورے نشانی وه۔او عمرؓ پرے بار بار خفه شوے هم وو دے مگر رسولؐ بار بار منع کڑے دے او تسلی ئے ورکڑے ده۔ آخر دا چه کافرو د ے معاهدے خپله خلاف ورزی په ۸ هجری کے اوکڑه۔

دا معاهده/صلح حدیبیه او دد ے خلاف ورزی سبب او گرزیده د فتحے د مکے چه په ۸ هجری کے شوے ده تقریباً دس هزار صحاباء پکے مجاهدین وو۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۴۹ بعداز الفتح - نزولاً ۱۰۶ بعداز مجادله)

ربط ماسبق سره:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱۔	چه هر کله دلته بیان دفتحے اوشو۔	نو اوس دلته دے سورة کے بیان دامور منتظماؤ دے۔ (اشاره دﻩ چکے دے خبرے ته چه فتح به دے هله نصیب کیگی چه ذوبے امور و خیال اوساتے)
۲۔	ایت ۲۶ اوفرمائیل چه صحاباؤ سره داکلمه دتقوا لګید لے ده یعنی دوی ټول په دے عمل کوی۔	ایت ۱۳ کے فرمائی ان اکرمکم عندالله اتقکم (چه دتوحید کلمه دے عمل نصیب شی نو عزتمند به شے)
۳۔	خاتمه په امنوا اوشوه ایت آخری: وعدالله الذین امنوا وعملوا الصلحت۔۔۔	شروع ددے سورة په امنوا کیگی۔ یاایها الذین امنوا۔۔۔
۴۔	دے سورة کے کافرو سره د جنګ بیان دو۔	نو دلته باغیانو سره د جنګ بیان دے۔
۵۔	آخر کے اوفرمائیل محمد الرسول الله	نو دلته فرمائی چه څوک د رسول بے ادبی کوی۔ نو د هغه عمل برباد دے۔

مقصد دسورة: بیان د آداب سبع لِاصلاح المعاشره (د معاشرے داصلاح دپاره اووه اداب چه هغے سره ستا جماعت مضبوطیگی)

داټول اداب په یاایها الذین امنوا سره شروع کیگی۔

ادب (۱) ایت ۱: دالله او پیغمبر نه مه مخکے کیگئ۔ مطلب دا چه دالله حکم او د رسول طریقه موجود ده۔ نو خپل پیر، خواهش او رسم رواج دکلی او طریقه دشرانو پریده ورنه معاشره تباه کیگی۔

ادب (۲) ایت ۲: خپل اواز دپیغمبر په اواز مه اوچتوے یعنی رسم رواج د رسول د طریقے نه مه اوچتوه۔ ترجیح ورکړه طریقے د رسول ته۔

ادب (۳) ایت ۶: د رکن باره کے مکمل تحقیق اوکړه دانه چه څوک درته دروغ اووائی او دیو رکن پاره کے بلا تحقیق فیصله اوکړے نو جماعت به دے ګډوډ شی۔

ادب (۴) ایت ۹: که د جماعت ارکان خپلو کے په شخبرو وران شی نو صلح ئے اوکړه۔ او که یو تن د دﻩ چکے صلح نه کوی نو هغے بل سره امداد اوکړه چه بوج راشی به هغه سړی چه صلح نه کوی۔

ادب (۵) ایت ۱۱: یو رکن دِ د بل رکن تحقیر اونه کړی۔ ورنه ملګری به درتس نس شی۔

ادب (۶) ایت ۱۲ اپه ګمان باندے به عمل نه کوے۔ ګمان کول دانسان خپل اختیار کے نه دی۔ مګر ګمان باندے عمل کول خو اختیار کے دی۔ ورنه د جماعت ملګری به دے تس نس شی۔

ادب (۷) ایت ۱۳: عزت وتکریم اوکړے دهغے چا چه هغه متقی وی۔ اګر چه عمر ئے ډیر کم ولے نه وی۔

بیا روستونو روایتونو کے فرمائی چه منافق به چرے هم ددے ادابو لحاظ نه کوی۔ داحاصل دسورة وو باقی ترجمه ئے اسانه ده۔

امتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے په دے اوو ادابو معاشرے چه دا سے بل سورة کے نشته۔

(۲) سورة ممتاز دے په ایت ۴ باندے چه څوک رسول ته دلرے نه یادکور دشاطرف نه اواز ونه کوی نو دوی زناور یعنی بے عقله دی۔

(۳) سورة ممتاز دے په ایت ۷ باندے چه الله خوخ کړے دے تاسو له ایمان او نه ئے دے خوخ تاسو له کفر حبب الیکم الایمان وکره الیکم الکفر والفسوق والعصیان

(۴) سورة ممتاز دے په ایت ۱۰ انما المومنون اخوة

(۵) سورة ممتاز دے په ایت ۱۳ چه الله فرمائی چه وجعلنکم شعوبا وقبائل لتعارفو

(۶) سورة ممتاز دے په ایت ۱۴ قالت الاعراب امنا قل لم تؤمنوا ولکن قولوا اسلمنا ولما یدخل الایمان فی قلوبکم

(۷) سورة ممتاز دے په ایت ۱۷ باندے یمنون علیک ان اسلموا قل لاتمنوا علی اسلامکم بل الله یمن علیکم ان هدٰکم للایمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورة قٓ ، مکی

(ترتیباً ۵۰ بعداز حجرات - نزولاً ۳۴ بعداز مرسلات)

ربط ماسبق سره

شمار	سورة الحجرات	سورة قٓ
۱۔	ایت ۱۳ کےاووے ان اکرمکم عنداللہ اتقکم	نودلتہ ایت ۳۱-۳۴ اللہ تعالیٰ دمتقی منزل خائی چہ هغه جنت دے۔
۲۔	ایت ۱۸ کےاووے چہ اللہ پوهدے پہ پټو او پہ ښکارو	ایت ۱۶ کے فرمائی چہ ستاسو د زړہ پہ وسوسہ هم پوهدے ونعلم ماتوسوس بہ نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید
۳۔	دے سورة کے دمعاشرے اصلاح دپاره ۷ آداب بیان کړل	نودے سورة کے اثبات دقیامت کوی (اشاره ده چکے دے تہ چہ کہ معاشره سمه دی نو قیامت کے بہ ددے اجر درتہ نصیب شی۔)
۴۔	ایت ۲: چاچہ د انبیاؤ بےادبی اوکړه نو عمل ئے برباد دے۔	ایت ۱۴: چاچہ د انبیاؤ تکذیب او مخالفت کړے دے۔ نو هغه لره اللہ تباه کړے دے۔

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ تعجب دکافرو پہ اثبات دقیامت ایت ۲

(۲) سورة ممتاز دے پہ بیان د **حبل الورید** باندے (دزړه رګ) ایت ۱۶

(۳) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لرے کړی شی۔ ایت ۲۲

(۴) سورة ممتاز دے پہ هغو فرشتو چہ ځی او ګس طرف تہ ناستے دی۔ ایت ۱۷

مقصد دسورة: اثبات دقیامت او دلائیلِ عقلیه پہ قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریمؐ بہ داختر پہ ورز داسورة ق پہ مانځه کے ډیرلوستو۔ **کذالک الخروج** داولے؟ ځکہ چہ داختر پہ ورز هر سړے دځپل وس مطابق پہ ځپل ځپل لباس کے راوتے وی دکورنہ۔ نو هم دغسے قیامت کے بہ دځپل عمل او عقیدے مطابق انسان دځمکے نہ راوزی۔

مختصر خلاصه قران کریم پہ اعتبار دفهم سره ثلور حصے دے: (۱) فاتحه - مائده آخره پورے: **الخالق لکل شیء هوالله** (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: **المربی لکل شیء هوالله**

(۳) کهف - احزاب پورے: **المبارک فی کل شیء هوالله** (۴) سبا - ناس پورے: اثبات دقیامت + نفی دشفاعت قهری کوی۔

دا اوسه پورے چہ ثلورمه حصه کے دسبانہ واخله تر حجرات پورے کوم سورتونه بیان شول۔ پہ هغے کے نفی دشفاعت قهری اوشوه۔ اودانګے سورتونه (ق ذاریات طور) اثبات دقیامت کوی بالترقی لکه ق کے دائی **کذالکه الخروج** نو ذاریات ۵-۶ کے فرمائی **انما توعدون لصادق. وان الدین لواقع** طور ۷-۸ کے فرمائی **ماله من دافع** نو پہ دے وجه دے سورتونو کے اثبات دقیامت دے بالترقی۔

دقران دا ثلورمه حصه پہ دولس (۱۲) بابونو تقسیم ده:

باب(۱): سورة سبا + فاطر + یٰس (درے سورتونه دی)

باب(۲): سورة الصافات + ص + زمر (درے سورتونه دی)

باب(۳): سورة مومن + حٰم سجده + شورا + زخرف + دخان + جاثیه + احقاف (اووه سورتونه دی)

باب(۴): سورة محمد + فتح + حجرات (درے سورتونه دی)

باب(۵) سورة ق + ذاریات + طور (درے سورتونه دی)

باب(۶): سورة نجم + قمر + رحمٰن + واقعه (ثلور سورتونه دی۔

باب(۷): سورة حدید مجادله حشر ممتحنه صف جمعه منافقون تغابن طلاق تحریم (لس سورتونه دی)

باب(۸): سورة ملک قلم حاقه معارج نوح جن (شپګ سورتونه دی)

باب(۹): سورة مزمل مدثر (دوه سورتونه دی)

باب(۱۰): سورة قیامة دهر مرسلت نبا نازعات عبس تکویر انفطار مطففین انشقاق بروج طارق (دولس سورتونه دی۔)

باب(۱۱): سورة الاعلیٰ غاشیه فجر بلد شمس لیل (شپګ سورتونه دی)

باب(۱۲): سورة ضحیٰ انشراح ---- ترعصر پورے (یوولس سورتونه دی) چہ دا سورتونه بیان دمقاصد اربعه، ردشبهاتو او تزهید من الدنیا او ترغیب الی الآخرة کوی۔)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library